STUDIA TURISTICA

online časopis pro vzdělávání v cestovním ruchu

Červenec 2014

Vysoká škola polytechnická Jihlava
ISSN 1804-252X

STUDIA TURISTICA

Číslo: 1
Ročník: 5
Rok vydání: 2014
Vydává 2x ročně: Vysoká škola polytechnická v Jihlavě, Tostého 16, 58601 Jihlava

Redakce a edice: RNDr. Jiří Šíp, Ph.D, Katedra cestovního ruchu VŠPJ
e-mail: studiaturistica@vspj.cz
Technické zpracování: Lukáš Mikula
Korektury a úpravy textů: PhDr. Dana Zažímalová, Ing. Ivica Linderová, PhD., RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.

REDAKČNÍ RADA

Předsedkyně redakční rady: RNDr. Eva Janoušková, Ph.D., katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

ČLENOVÉ REDAKČNÍ RADY:

Ing. Tomáš Čihák, ředitel příspěvkové organizace Vysočina Tourism
doc. RNDr. Alena Dubcová,CSc., katedra geografie a regionálního rozvoje PrF,UKF Nitra
RNDr. Dana Fialová, Ph.D, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, PřF, UK Praha
prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc., katedra cestovního ruchu, VŠP Jihlava
doc. Ing. Jana Jarábková, PhD., katedra regionalistiky a rozvoja vidieka FEŠRR, SPU Nitra
doc. RNDr. Alfréd Krogmann, CSc., katedra geografie PřF, UKF Nitra
ing. Ivica Linderová, PhD., katedra cestovního ruchu, VŠP Jihlava
Ing. Lucie Plzáková, Ph.D., katedra cestovního ruchu, VŠH Praha
RNDr. PaedDr. Jaromír Rux, CSc., katedra cestovního ruchu, VŠP Jihlava
doc. PaedDr Jiří Štyrský, CSc katedra rekreologie a cestovního ruchu, FŘIT, UHK Hradec Králové
doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc. Ústav lázeňství, gastronomie a turismu FpF, SLU v Opavě
PhDr. Dana Zažímalová, katedra jazyků, VŠP Jihlava

SEZNAM RECENZENTŮ ČÍSLA

RNDr. Dana Fialová, Ph.D, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, PřF, UK Praha
Ing. Ivica Linderová, PhD., katedra cestovního ruchu, VŠP Jihlava
RNDr. PaedDr. Jaromír Rux, CSc., katedra cestovního ruchu, VŠP Jihlava
RNDr. Stanislava Pachrová, Ph.D., katedra cestovního ruchu, VŠP Jihlava
Ing. Petr Scholz, DiS., katedra cestovního ruchu, VŠP Jihlava
doc. RNDr. Jana Spilková, Ph.D., katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, PřF UK Praha
doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc., Ústav lázeňství,gastronomie a turismu FpF, SLU v Opavě

https://www.vspj.cz/tvurci-cinnost-a-projekty/casopisy-vspj/studia-turistica

OBSAH ČÍSLA

5 Úvodní slovo čtenářům

ODBORNÉ ČLÁNKY

7 **IVICA LINDEROVÁ, ANDREA BRABCOVÁ**
Požiadavky žien na služby ubytovacích zariadení v cestovnom ruchu v Českej republike
Requirements of women for services of accommodation facilities in the Czech Republic

21 **JIŘÍ ŠÍP, JIŘÍ VANÍČEK**
Jsou procesy inovace územní turistické dělby práce logickým výstupem při vzniku nové destinace cestovního ruchu Toulava?
The processes of innovation territorial division of labour as a logical output when the new tourist destination of Toulava develops.

33 **JÁN VESELOVSKÝ**
Religiózny cestovný ruch v okrese Zlaté Moravce
Religious Tourism of Zlaté Moravce Distr

46 **JIŘÍ VANÍČEK, EVA ŠKROBÁLKOVÁ, MARTA NĚMEČKOVÁ**
Cykloturistika a cyklodoprava v České republice
Cycling and Cycle Transport in the Czech Republic

TURISTICKÉ ROZHLEDY

55 **PETR CHALUPA, DANA HÜBELOVÁ**
Venezuela není jen ropa
Venezuela is Not Just the Crude Oil

67 **IVA SCHLIXBIEROVÁ**
Překážky rozvoje turismu v Alžírsku
The barriers to development of tourism in Algeria

72 **ALICE ŠEDIVÁ NECKÁŘOVÁ**
5. mezinárodní studentský workshop Vysoké školy polytechnické Jihlava a partnerské školy Fachhochschule Wien
5th International Student Workshop of College of Polytechnics Jihlava and partner school Fachhochschule Wien

POSTŘEHY Z NAŠICH CEST

78 **OTTO ČAČKA**
Japonsko - „KEKKO DESU“

INFORMACE, UDÁLOSTI

82 **PROJEKTY NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH**

Cestovní ruch a jeho dopady na společnost....82
Welltour 3 - intenzivní Program Erasmus....86
Výměnný pobyt studentů a akademických pracovníků Užhorodské národní univerzity na Vysoké škole polytechnické Jihlava....91

93 **AKCE, KTERÉ PROBĚHLY**

94 **AKCE, KTERÉ SE PŘIPRAVUJÍ**

!

TIP

Pro snadnější orientaci v dokumentu můžete využít záložky v programu Adobe Reader. Záložky jsou standardně dostupné v levém sloupci pod ikonou Záložky.

ÚVODNÍ SLOVO ČTENÁŘŮM

Vážení čtenáři odborného recenzovaného časopisu Studia Turistica. S radostí jsme pro Vás připravili nové číslo našeho časopisu, který letos oslavuje první malé jubileum své pětileté existence. Naše snahy i snahy celé řady dalších odborných ekonomicky zaměřených časopisů o zařazení do nového pozitivního seznamu neimpaktovaných odborných periodik vyzněly v náš neprospěch. V současné době nemá cestovní ruch v České republice žádný odborný časopis na „ pozitivním seznamu“ a všechny ekonomické obory byly výrazně redukovány. Studia Turistica jsou prvním českým elektronickým recenzovaným odborným časopisem zabývajícím se problematikou cestovního ruchu a v současné době i jediným, který publikuje i v češtině. Nadále se budeme snažit o zvyšování úrovně časopisu na základě intenzivní spolupráce s Vámi.

Jiří Šíp, vedoucí redaktor.

ODBORNÉ ČLÁNKY

POŽIADAVKY ŽIEN NA SLUŽBY UBYTOVACÍCH ZARIADENÍ V CESTOVNOM RUCHU V ČESKEJ REPUBLIKE

Ivica Linderová,
Andrea Brabcová

REQUIREMENTS OF WOMEN FOR SERVICES OF ACCOMMODATION FACILITIES IN THE CZECH REPUBLIC

ABSTRAKT

Príspevok sa zaoberá požiadavkami žien na služby ubytovacích zariadení v Českej republike. Ženy chápe ako jednu z významných cieľových skupín na trhu cestovného ruchu. Zaoberá sa ich potrebami a očakávaniami, ktoré kladú na ubytovacie a doplnkové služby a venuje pozornosť ponuke balíkov služieb určených pre ženy v Českej republike.

Kľúčové slová: Služby. „Women friendly“. Ženy.

ABSTRACT

The article deals with requirements of women for services of accommodation facilities in the Czech Republic. It informs about women as important target group. It focuses on needs and expectations of women for accommodation and other services and it informs about special offer for them in the Czech Republic.

Keywords: Services. Women. Women friendly.

„Žiadny muž nedosiahne skutočný úspech, ak nezíska podporu žien.“

Oscar Wilde

ÚVOD

Vývoj cestovného ruchu v celosvetovom meradle vykazuje rastúci trend cestovania žien. Spôsob kúpneho a spoločenského správania žien sa za posledných 20 rokov výrazne zmenil. Zatiaľ čo v minulosti ženy cestovali väčšinou len raz ročne, a to na krátke vzdialenosti, v súčasnosti cestujú viackrát ročne a do vzdialenejších cieľových miest. Ženy častejšie cestujú na krátkodobé pobyty napr. kúpeľné a wellness. V porovnaní s minulým vývojom je bežnejšia aj návšteva pohostinských zariadení. V 80. rokoch 20. stor. boli ženy väčšinou finančne závislé na partnerovi. V súčasnosti sú ženy finančne nezávislé a uskutočňujú vlastné rozhodnutie o kúpe, čo sa prejavuje väčšou starostlivosťou o seba samé. Podiel žien v cestovnom ruchu rastie tak na strane dopytu, kde stúpa počet nákupov, ako aj na strane ponuky, kde rastie počet žien vo vrcholovom manažmente podnikov cestovného ruchu (Chorvát, 2013).

Mení sa aj veková štruktúra žien. V roku 1993 bol v Európe najväčší počet žien vo veku 20 až 30 rokov, zatiaľ čo v súčasnosti je najviac žien vo veku 40 až 50 rokov. Zároveň vzrástol počet žien v seniorskom veku. V roku 1993 tvorila populácia žien pod 40 rokov okolo 35 % a populácia žien starších ako 80 rokov cca. 20 %. V súčasnosti je len 30 % celkovej populácie žien vo veku do 40 rokov. Počet žien starších ako 80 rokov stúpol na 35 %. V Európe sa zároveň prejavuje klesajúci trend uzatvárania manželstva, pritom stále stúpa rozvodovosť [1].

1. ORIENTÁCIA NA ŽENSKÚ KLIENTELU NA TRHU UBYTOVACÍCH SLUŽIEB

Ženy sa v cestovnom ruchu začali vo väčšej miere prvýkrát chápať ako významná cieľová skupina až koncom 19. storočia. V tomto období došlo v cestovnom ruchu k výrazným zmenám, začal sa rozvíjať masový cestovný ruch a na prelom 19. a 20. storočia datujeme aj vznik tzv. novodobého cestovného ruchu.

V 19. storočí sa v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska ujal pojem „lady travellers“ a ženy začali cestovať aj do krajín, ktoré boli stále považované za nevyspelé, či rozvojové. V 20. storočí zaznamenávame výrazný rozvoj aktivít voľného času pre ženy. Po Veľkej hospodárskej kríze v 2. polovici 20. rokov 20. storočia došlo k zmene statusu žien, za čo mohla predovšetkým zmena postavenia žien na trhu práce a tým aj ich spoločenského života, zmeny právnych predpisov, zapojenie žien do praktického rozhodovania v živote apod. V súčasnosti tvoria ženy významnú cieľovú skupinu na trhu cestovného ruchu, nielen ako návštevníčky, ale aj ako zamestnankyne podnikov cestovného ruchu (Chorvát, 2013).

1.1 ŽENY A ICH PRÁVO ÚČASTI NA CESTOVNOM RUCHU

So zmenou sociálneho statusu žien rastie aj ich podiel ako návštevníčok v cestovnom ruchu. Ženy tvoria 52 % svetovej populácie (Jaffé, 2006) a vo veľkej miere sa podieľajú na rozhodovaní o kúpe tovarov a služieb a teda aj na rozhodovaní o účasti na cestovnom ruchu. Ženy robia až 80 % všetkých rozhodnutí spojených s cestovaním, pritom investujú najmä do kultúry. Až 65 % návštevníkov múzeí a 70 % čitateľom časopisov o cestovaní a cestovnom ruchu tvoria ženy (Figueroa, Segovia, 2011). Niektoré americké prieskumy uvádzajú, že ženy robia až 87 % rozhodnutí o bežných nákupoch a 92 % rozhodnutí týkajúcich sa cestovania (Kogler). Vykonávajú viac ako 50 % obchodných ciest vo svete (Maceášiková, 2008).

Ženy ako návštevníčky v cestovnom ruchu ale netvoria homogénnu cieľovú skupinu. Odlišujú sa v motívoch účasti na cestovnom ruchu a v požiadavkách, ktoré kladú pri svojich cestách na podniky cestovného ruchu. Ženy môžeme pri účasti na cestovnom ruchu členiť z niekoľkých hľadísk napr. podľa motívu účasti, podľa veku, profesie apod. (Linderová 2010, tabuľka 1).

Právo žien na účasť na cestovnom ruchu je zakotvené v článku 2 Globálneho etického kódexu cestovného ruchu. Tento článok kladie dôraz na zachovanie rovnosti práv žien a mužov, zákaz etickej diskriminácie a diskriminácie najzraniteľnejších skupín osôb, ako sú napr. seniori a seniorky, zdravotne znevýhodnené osoby, rodiny s deťmi.

Článok 7 Globálneho etického kódexu cestovného ruchu upozorňuje, že cestovný ruch by mal byť dostupný všetkým bez výnimky. To je však podmienené dostatočným fondom voľného času a nárokom na pravidelnú dovolenku. Od 20. rokov 20. storočia sa ženy začali dostávať do popredia, zarábať a zohrávať významnú úlohu v rozhodovacom procese výberu dovolenky. Veľký význam malo prijatie 52. dohody Medzinárodnej organizácie práce o každoročnej platenej dovolenke z roku 1936.

O rovnosti práv mužov a žien pojednáva aj Ústava Českej republiky, ktorá nariaďuje tzv. základné pravidlá a podmienky pre život, a síce rovnaké zaobchádzanie mužov a žien, zákaz diskriminácie s ohľadom na vek, povolanie a sociálny status [9].

Tabuľka 1: Kategorizácia žien ako návštevníčok v cestovnom ruchu

Kritérium		Charakteristika	
		Motív	**Požiadavky**
motív účastina cestovnom ruchu	ženy na dovolenke	• oddych, relax, využitie času s rodinou • hotelové komplexy, rekreačné plavby	• komplexnosť služieb (allinclusive) • pohodlie • doplnkové služby
	kultúrne dovolenkárky	• návšteva kultúrno-historických pamiatok, múzeí, galérií • hudobné festivaly, koncerty, opera, balet, divadlo • módne prehliadky • krátkodobé pobyty • (do 5 dní)	• informačné služby • sprievodcovské služby • mapy • nižší štandard ubytovania (***, prípadne hostel) s možnosťou raňajok • obedové balíčky
	ženy - výskumníčky	• poznávanie histórie, kultúry, zvykov a miestneho obyvateľstva, štúdium jazykov a kultúry • „city breaks“ • zážitok	• tzv. zodpovedné návštevníčky • miestne malé hotely a penzióny • miestne reštaurácie • bedekre • mapy
	ženy na kúpeľnom pobyte	• pohodlie, pokoj • dlhodobé pobyty (16 až 28 dní)	• liečebné procedúry • bezbariérové ubytovanie • ľahká strava • kultúrny a animačný program
	ženy na „wellness&spa“ pobyte	• zdravotná prevencia • odpočinok • skrášlenie	• masáže, zábaly, obklady, sauna, solárium • skrášľovacie procedúry (kozmetika, manikúra apod.) • bazén • doplnkové služby napr. pilates, jóga, meditácie • ľahká (zdravá) strava, príp. bio produkty
	ženy - športovkyne	• aktívny odpočino	• cvičenia: jóga, pilates, aerobné cvičenia • meditácie • posilňovňa, športoviská • ľahká strava (upravený jedálny lístok) • horské a podhorské hotely a penzióny, golfové strediská
	obchodné cestujúce	• pracovné stretnutia, školenia, konferencie, semináre, študijné cesty apod. • teambuilding	• ubytovacie služby vyššieho štandardu (****, *****) • tiché prostredie • doplnkové služby: wellness, golf • wi-fi pripojenie
	ženy cestujúce s náboženským motívom	• púte, náboženské podujatia • chrámy, kostoly, mešity	• rozdielne požiadavky podľa náboženstva • nižšie nároky na úroveň ubytovania a doplnkové služby

Prameň: spracované podľa Linderová, 2010.

Tabuľka 1: pokračování

Kritérium		Charakteristika	
		Motív	**Požiadavky**
vek	mladé ženy	• jazykové pobyty v zahraničí, výmenné študijné programy, odborné praxe a stáže • dobrovoľnícke práce • poznávanie iných kultúr	• 15 až 30 rokov • nenáročné (obmedzené financie) • jednoduché služby za prístupné ceny (hostel, penzión) • cestovanie spolu s partnerom, priateľmi
	ženy v produktívnom veku	• oddych, odpočinok • relax • aktívny odpočinok s rodinou **a)** slobodné a bezdetné ženy **b)** ženy cestujúce s rodinou, ženy na materskej dovolenke	• náročnejšie na kvalitu služieb, vybavenosť hotela • vyšší štandard ubytovacích služieb • ponuka spoločensko-zábavných služieb a služieb wellness • ponuka služieb a jedál pre deti • animačné služby • pohodlie • účelné a bezpečné vybavenie izieb • príjemné a tiché prostredie • nefajčiarske priestory • „baby sitting“
	ženy seniorky	• kultúrno-poznávacie zájazdy • kúpeľné a zdravotné pobyty • lodné zájazdy • návšteva príbuzných a známych • nákupy • dobrodružstvo tzv. „nežné“	• ubytovanie: hotely, motely, priatelia a známi • ponuka jedál (diéty, ľahké jedlá) • príjemná atmosféra • animačné služby • liečebná starostlivosť

Prameň: spracované podľa Linderová, 2010.

1.2 VYBAVENIE A SLUŽBY UBYTOVACÍCH ZARIADENÍ PRE ŽENY

Hotely „priateľské“ k ženám by v istých ohľadoch mali byť odlišné od bežných hotelov. Ženy ocenia transfer z letiska, autobusovej či železničnej stanice, pomoc s batožinou apod. Privítanie v ubytovacom zariadení by malo byť vrelé, nenútené. Pri vstupe by mal byť k dispozícii vrátnik alebo bagážista. Dobrý dojem urobí kvetinová výzdoba, nápoj na uvítanie (tzv. „welcome drink“), malá sladkosť na recepcii alebo v izbe [10].

a) Vybavenie izby. Vzhľad a vybavenie izieb pre ženy sa v zásade nelíši od bežných izieb. Ženské izby sa odlišujú v detailoch (tabuľka 2). S ohľadom na cieľovú skupinu by mali byť ladené do svetlých pastelových tónov, vybavené hutným kobercom a posteľou typu „queen“ (150 x 200cm). Nemal by v nich chýbať toaletný stolík a väčší počet vešiakov v skriniach. Izba má byť riešená tak, aby žena bez problémov dosiahla na všetky potrebné miesta.Samozrejmosťou je zrkadlo na celú výšku postavy, jemné a mäkké vankúše, župan, papuče, ladiaca prikrývka na posteľ. K dispozícii by mala byť náhradná deka. Vhodné sú písacie potreby, kvetiny, misa s ovocí na izbe (Linderová 2010, www.women-friendly-hotels.com).

V prípade, že žena cestuje s dieťaťom, je potrebné, aby bol k dispozícii prebaľovací pult, detská postieľka, príp. detská vanička. Ubytovacie zariadenie by malo myslieť aj na ženy v seniorskom veku a mať k dispozícii izby a kúpeľne s bezbariérovými prístupom.

Tabuľka 2: Vybavenie izby „priateľské k ženám“

Izba	Kúpeľňa			
	Telová kozmetika	Vlasová kozmetika	Tvár	Ostatné
• vzorky kávy • balenie čaju • šálky na kávu, čaj • otvárač na víno • súprava na šitie • súprava na čistenie topánok (krém, handra) • obuvák	• tekuté mydlo • sprchový gél • telové mlieko,krém • gél na holenie • detské mlieko • čiapka na sprchovanie	• šampón na vlasy • hrebeň • kefa na vlasy • lak na vlasy • tužidlo • sušič na vlasy	• pleťová voda • odličovacia emulzia na make-up • odličovačovacia emulzia na očný make-up • bavlnené odlič. tampóny	• dezodorant • zub. kefka • zub. pasta • ústna voda • odlakovač • pilník • gél na pranie
Za poplatok				
• nabíjačka na mobilný telefón • adaptér k notebooku • vešiaky • zvlhčovač vzduchu • rýchlovar. kanvica • žehlička • penový vankúš • podložka na cvičenie jógy	• župan • papuče	• kulma na vlasy • žehlička na vlasy	• zrkadlo na líčenie s podsvietením	

Prameň: spracované podľa Santa Clara Hotel Hyatt Regency. [online]. [cit. 03.05. 2014]. Dostupné z: <http://santaclara.hyatt.com>

K dispozícii má byť minibar s ponukou nápojov pre ženy napr. ovocné džúsy, minerálky, prípadne likéry, ružové víno. V izbe má byť možnosť prípravy kávy alebo čaju, k dispozícii má byť varná kanvica, ponuka kávy (bezkofeínová, mletá, instantná), ponuka čajov (wellness čaje, bylinkové čaje, zelený čaj, ženský čaj) (Linderová 2010).

Veľké zrkadlo s osvetlením a odkladacou plochou na kozmetické potreby je v kúpeľni samozrejmosťou. Ako pozornosť sú vhodné šampóny, kondicionéry, mydielka, rôzne krémy na tvár a ruky s logom ubytovacieho zariadenia, tampóny na čistenie pleti, hygienické obrúsky, zubná pasta a výkonný fén na vlasy [10].

Ženy ocenia vzorky parfumov a ďalšie maličkosti napr. vonné dekoračné sviečky, čerstvé kvetiny, čokoládu, dámske časopisy, ponuku televíznych programov pre ženy (móda, varenie, cvičenie) a plány mesta s nákupnými zónami.

b) Služby ubytovacích zariadení pre ženy. Služby chápeme buď ako hospodársku činnosť uspokojujúcu určitú potrebu, ktorej výsledkom je úžitkový efekt alebo ako poskytovanie nehmotných statkov za úplatu.

Pre ženy je zaujímavá ponuka balíkov služieb, ktoré vhodne kombinujú zdravú stravu, rôzne druhy cvičení, kozmetiku a kultúrne podujatia. Balíky služieb určené pre ženy je vhodné doplniť napr. o stretnutie s kozmetičkou, výživovým poradcom, fakultatívny výlet, divadelné predstavenie, koncert, návštevu múzeí a galérií, „shopping“ apod.

K typickým službám pre ženy patria kozmetické služby. Pre kozmetické štúdia a salóny býva v hoteloch „priateľských k ženám“ vyhradený priestor, niekedy celé poschodie, prípadne budova. Ženám sú k dispozícii služby manikúry, pedikúry, masáže pleti, celotelové masáže, rozličné druhy epilácie, vyhladenie vrások, hĺbkové čistenie pleti, kavitácia apod. Súčasťou kozmetických salónov býva kaderníctvo.

S rastúcim životným uvedomením a zmenami v životnom štýle rastie záujem žien o športovo-rekreačné služby. Vyhľadávajú aktívny odpočinok,meditačné aktivity spojené cvičením. K obľúbeným aktivitám patrí jóga a jej rôzne formy napr. hatha jóga, power jóga, dance jóga. Obdobou jógy je pilates. K náročnejším formám cvičenia sa zaraďuje bosu, bosu balance alebo TRX. Hotelové športové centrá ponúkajú aj tanečné hodiny, aerobik, vodnú gymnastiku apod. V Spojených štátoch amerických sa do popredia dostávajú nové formy cvičení napr. tabata, bokwa fitness, rope skipping.

Ženy majú aj nároky na pohostinské služby a ich charakter. Požadujú odľahčenú stravu, diétne jedlá apod. Niektoré ubytovacie zariadenia s ohľadom na súčasné trendy zaraďujú do ponuky svojich odbytových stredísk bezlepkové a diabetické jedlá, jedlá pre vegetariánov, či vegánov. Súčasťou balíkov služieb určených ženám je okrem pohybových cvičení aj prispôsobené menu napr. detoxikačné, jogínske, makrobiotické apod.

2. CIEĽ A METODIKA SKÚMANIA

Cieľom príspevku je analyzovať požiadavky žien na ponuku služieb ubytovacích zariadení cestovného ruchu v Českej republike.

V nadväznosti na cieľ sme stanovili výskumné otázky:

- V čom sa odlišujú požiadavky cestujúcich žien na služby ubytovacích zariadení od ostatných cieľových skupín?
- Aké sú rozdiely medzi požiadavkami cestujúcich žien v závislosti od ich veku, povolania alebo motívu účasti na cestovnom ruchu?

Pri zbere dát sme využili primárne aj sekundárne zdroje. Zdrojom sekundárnych dát bola odborná knižná a časopisecká literatúra, štatistické dáta Eurostatu, odborné príspevky publikované online, špecializované webové stránky „women friendly“.

Primárne dáta sme získali metódou opytovania, technikou dotazníka. Dotazník sa skladal z 13 otázok, z nich väčšinu tvorili uzavreté a polootvorené otázky. Dotazníkový prieskum prebiehal od júla do novembra 2013 v ubytovacích zariadeniach Resort Svatá Kateřina v Počátkách a penzión v obci Studená na Vysočine a v hoteli U divadla v Prahe. Zvolili sme ubytovacie zariadenia, ktorá ponúkajú produkty orientované na ženskú klientelu. A to z dôvodu, aby sme pokiaľ možno oslovili, čo najviac žien, ktoré využívajú produkty ubytovacích zariadení.

Základný súbor skúmania tvoril celkový počet žien v Českej republike, teda 5 347 235 žien (údaj k 31. 12. 2011), čo predstavuje 50,9 % na celkovej populácii Českej republiky.

Pri tvorbe výberového súboru sme využili tzv. dostupný výber. Uvedomujeme si, že z hľadiska zovšeobecniteľnosti sa jedná o najslabší spôsob tvorby výberového súboru, ktorého zistenia sú značne úzke. Vzhľadom na heterogenitu základného súboru sme nemali možnosť pokryť všetky kategórie žien podľa veku, povolania a rodinného stavu. Preto sme sa zaoberali požiadavkami žien, ktoré navštevujú ubytovacie zariadenia s ponukou produktov pre ženy. U týchto žien bol predpoklad, že sa pravidelne zúčastňujú cestovného ruchu, a teda

majú isté nároky na poskytované služby.

Dotazníkového prieskumu sa zúčastnilo 605 žien. Najviac respondentiek bolo vo veku 20 až 40 rokov, čo pripisujeme charakteru klientely v skúmaných ubytovacích zariadeniach. Viac ako polovica respondentiek mala vysokoškolské vzdelanie (67 %), stredoškolské vzdelanie s maturitou malo 29 % opýtaných, stredoškolské vzdelanie bez maturity 8 % a základné vzdelanie 2 % respondentiek. Konštatujeme, že 46 % opýtaných boli ženy so stálym zamestnaním, 4 % ženy v domácnosti, 2 % ženy na dôchodku a 49 % študujúce.

3. VÝSLEDKY A DISKUSIA

Ženy predstavujú zaujímavú časť klientely ubytovacích zariadení a čiastočne nevyužitý potenciál. V súčasnosti tvoria viac ako polovicu populácie Českej republiky (50,9 %). Podiel žien na populácii Európskej únie je 51,2 % (údaj k roku 2013).

3.1 POŽIADAVKY ŽIEN NA SLUŽBY UBYTOVACÍCH ZARIADENÍ

Na základe výsledkov primárneho prieskumu na vzorke 605 respondentiek konštatujeme, že väčšina z nich cestuje za účelom oddychu a rekreácie (48 %). Častá je pravidelná návšteva priateľov a známych (44 %). Ponuku „city breaks“ využívajú pravidelne len 3 % respondentiek a občas ale nepravidelne 32 % žien. Respondentky takmer vôbec necestujú na obchodné (66 %) a študijné cesty (45 %). Avšak takmer 73 % opýtaných žien navštevuje športové a wellness centrá, z toho len 7 % žien pravidelne.

Pri svojich cestách využíva väčšina respondentiek najčastejšie autobus (46 %). Menej je využívaný osobný automobil (26 %), vlak (21 %) a lietadlo (7 %).

Najvyhľadávanejšou kategóriou ubytovacích zariadení je u žien hotel triedy**** (55 %). Hotel triedy*** vyhľadáva 29 % respondentiek a hotel triedy***** len 9 %. V prípade, že sa ženy ubytujú v penzióne, najvyhľadávanejšia je trieda*** (25 %). Hostely, turistické ubytovne, kempy a ubytovanie v súkromí predstavujú nižší štandard ubytovania a sú u žien menej využívané ako hotely a penzióny. Väčšina opýtaných žien by si pri ubytovaní v hosteli alebo turistickej ubytovni zvolila triedu*** (38 %), rovnako ako pri ubytovaní v kempe (38 %). V prípade ubytovania v súkromí volí 50 % respondentiek ubytovanie štandardu, ktorý zodpovedá triede***.

Ženám robí pri cestách najčastejšie spoločnosť partner (38 %), priatelia (31 %) a rodina (26 %). Len 4 % žien cestujú samostatne.

Konštatujeme, že len 17 % respondentiek sa v ubytovacích zariadenia doteraz nestretlo so špeciálnou ponukou pre ženy (graf 1).

Graf 1: Vybavenosť ubytovacieho zariadenia pre ženy (v %)

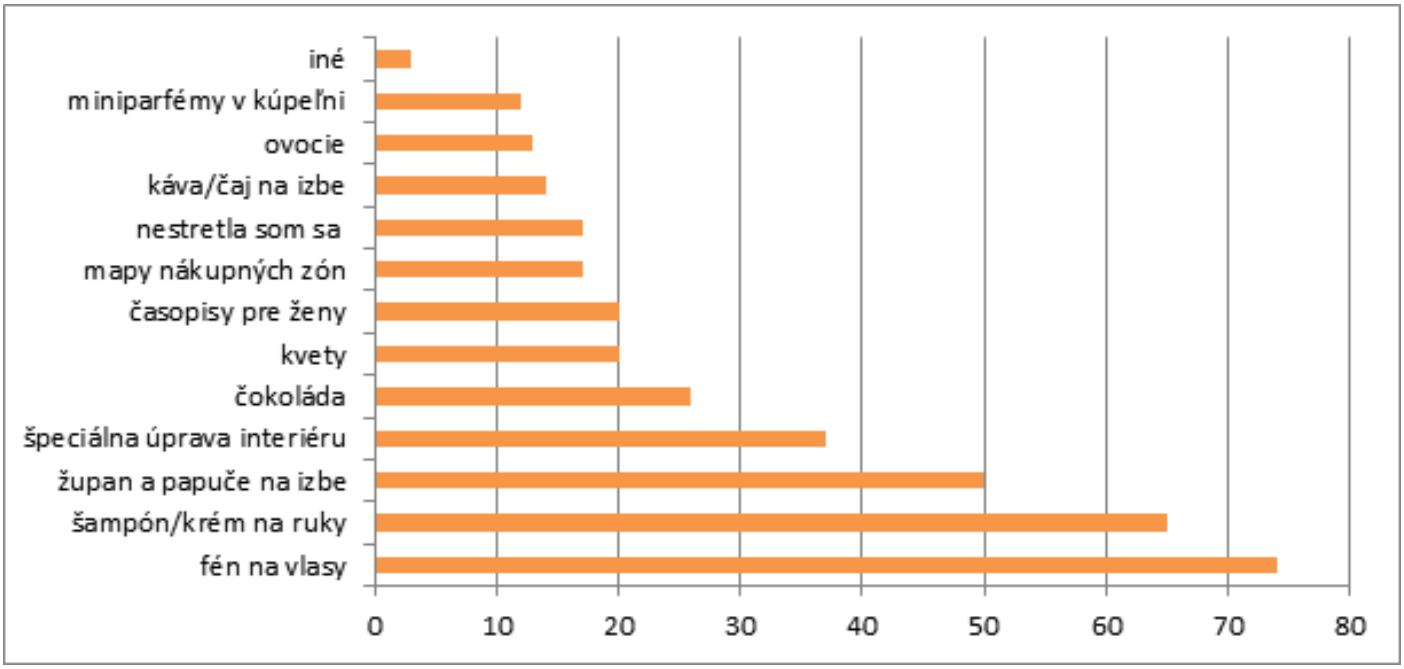

Prameň: Vlastné spracovanie, 2013.

Väčšina žien (65 %) sa už stretla s vybavenosťou kúpeľne (vlasový šampón, krém na ruky), pritom fén na vlasy je samozrejmosťou (74 %). S úpravou interiéru izby sa stretlo 37 % respondentiek. Jednalo sa najmä o ženské farby použité pri zariaďovaní izby, veľké zrkadlá a toaletný stolík. Až 50 % žien uviedlo, že na izbe mali k dispozícii župan a papuče. Okolo pätiny respondentiek uviedlo, že od ubytovacieho zariadenia dostali malú pozornosť napr. čokoládu (26 %), kvety (20 %), ovocie (13 %). K dispozícii bolo v menšej miere časopisy (20 %) a mapy nákupných zón (17 %).

So špeciálnou vybavenosťou pre ženy sa respondentky stretli najmä v ubytovacích zariadeniach v zahraničí (Egypt, Tunisko, Turecko, Korfu, Spojené štáty americké, Spojené arabské emiráty). Zo českých ubytovacích zariadení uviedli Top hotel Praha, Design hotel Praha, hotel Bellevue Karlovy Vary, hotel Esplanade a Spa & Golf resort Mariánske lázně, Resort Svatá Kateřina Počátky, Wellness hotel Vista Dolní Morava, Golf Yacht Club a RRC Hluboká nad Vltavou.

Konštatujeme, že viac ako štvrtina respondentiek (28 %) sa pri návšteve ubytovacích zariadení nestretla s ponukou doplnkových služieb pre ženy (graf 2). Až 64 % žien malo možnosť využiť služby wellness & beauty. S ponukou aerobiku sa stretlo 32 % respondentiek, s možnosťou plávania 30 %, s ponukou jógy 21 %. Menej žien malo možnosť využiť prispôsobený jedálny lístok (18 %) a ponuku nápojov pre ženy (14 %). Len 11 % žien sa stretlo s ponukou meditačných cvičení a 5 % s ponukou televíznych programov pre ženy (móda, varenie, cvičenie).

Graf 2: Doplnkové služby pre ženy (v %)

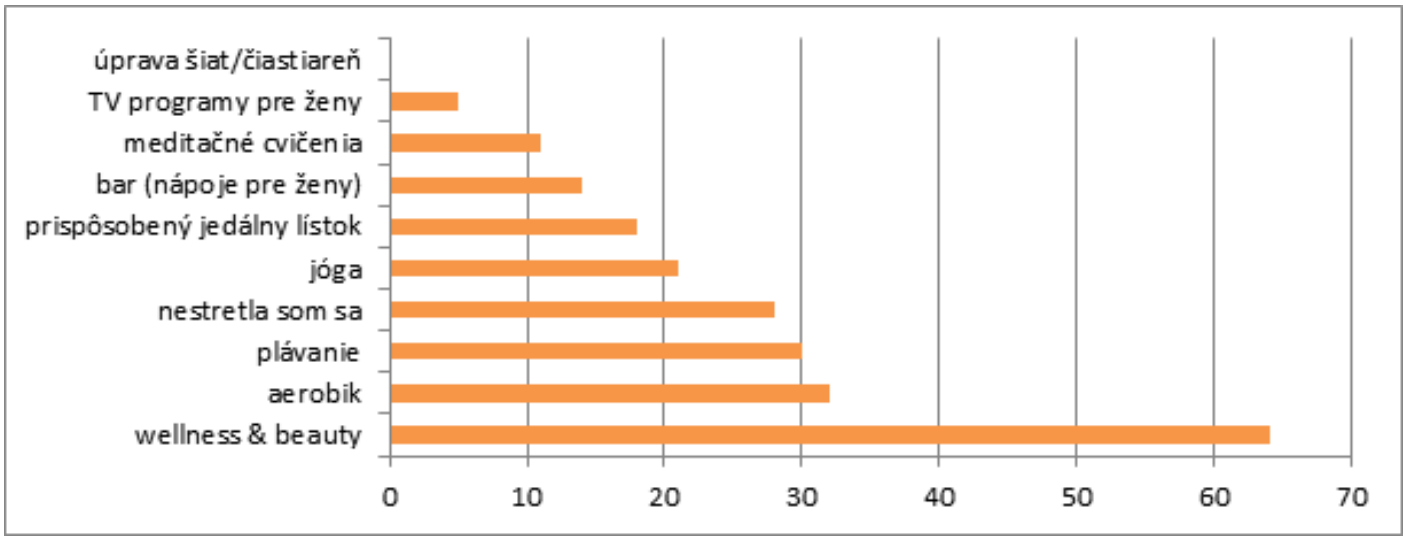

Prameň: Vlastné spracovanie, 2013.

Ani jedna z respondentiek neuvádza, že by bola spokojná s ponukou ubytovacích zariadení (graf 3). Ženy poukazujú najmä na vybavenie kúpeľne (40 %), ktoré by malo byť podľa ich názoru ženám viac prispôsobené napr. podsvietené kozmetické zrkadlo, výkonnejší fén, hygienické a kozmetické prípravky a vybavenie interiéru izby (35 %), t. j. čerstvé kvety, aromatické sviečky, ovocie, čokoláda apod.

Ženám chýbajú aj športové aktivity napr. plávanie, aerobik, fitness (25 %), ponuka novín a časopisov pre ženy (21 %). V menšej miere chýba ženám jedálny lístok doplnený o šaláty, odľahčené jedlá a dezerty (13 %), ponuka televíznych programov (8 %), meditačné cvičenia (5 %).

Graf 3: Požiadavky žien na chýbajúcu ponuku služieb ubytovacích zariadení (v %)

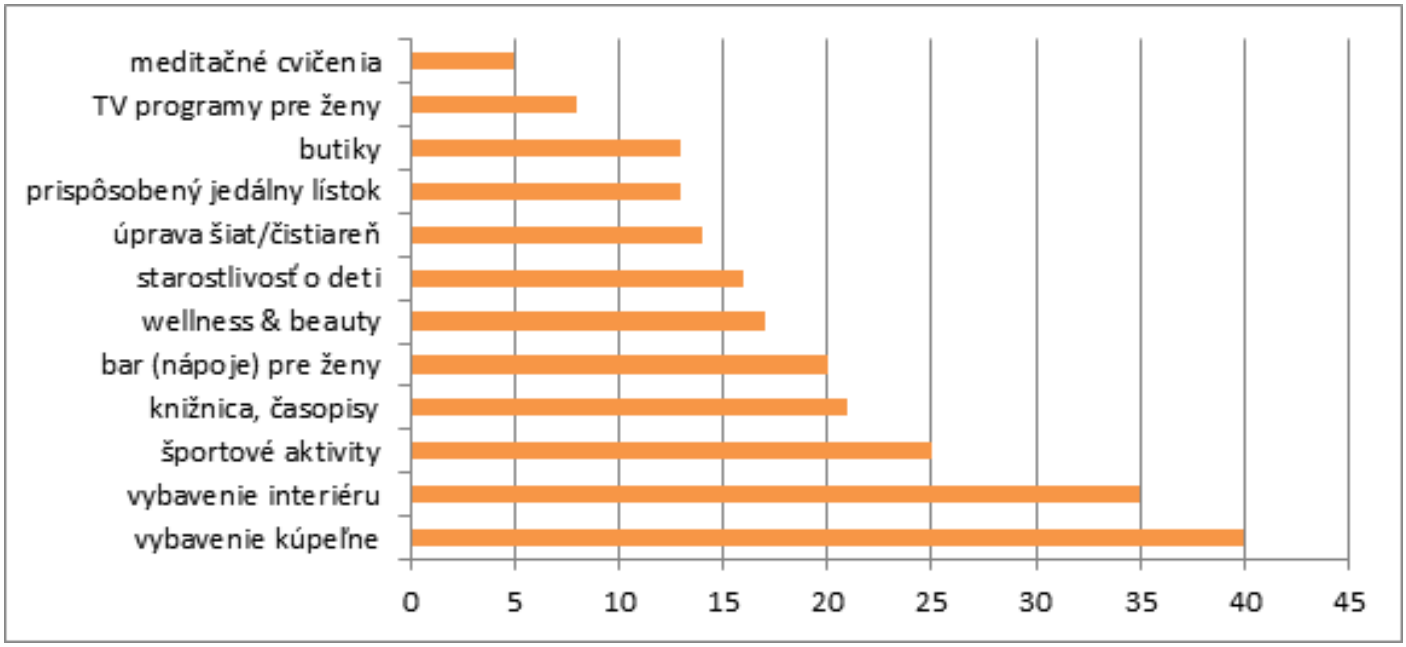

Prameň: Vlastné spracovanie, 2013.

Ženy sú ochotné minúť na účasť na cestovnom ruchu ročne v priemere približne 31 tis. českých korún.

3.2 PONUKA SLUŽIEB PRE ŽENY V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

Ubytovacie zariadenia si stále intenzívnejšie uvedomujú potrebu orientácie na konkrétne cieľové skupiny a tvorby balíkov služieb, ktoré uspokoja ich potreby. Uvedomujú si, že nie je možné uspokojiť všetkých. Jednou z takýchto cieľových skupín sú ženy.

V Českej republike patrí k ubytovacím zariadeniam, ktoré sa výraznejšie orientujú na ženskú klietelu Resort Svatá Kateřina v blízkosti obce Počátky, Chateau Mcely Spa Hotel & Forest Retreat v obci Mcely, Boutique hotel Jalta v Prahe a kúpeľný hotel Vila Antoaneta v Luhačoviciach.

ResortSvatá Kateřina ponúka ženám balíky služieb zamerané na redukciu váhy a správnu životosprávu, športovo zamerané a protistresové produkty. Chateau Mcely Spa Hotel & Forest Retreat je hotel triedy*****, ktorý ponúka ženám odpočinok a relax v príjemnom prostredí zámockého parku. Boutique hotel Jalta sa zameriava na ponuku pre obchodné cestujúce a ponúka balík služieb orientovaný na nákupy v centre Prahy. Hotel Vila Antoaneta v Luhačoviciach je kúpeľný hotel, čomu zodpovedá aj zameranie produktov orientovaných na ženskú klientelu.

Väčšina balíkov služieb pre ženy obsahuje rôzne masáže, vstupy do wellness a fitness centra a konzultácie s vizážistkou, dietológom, či lekárom (tabuľka 3).

Uvedené ubytovací zariadenia okrem balíkov služieb určených výlučne ženám ponúkajú aj produkty určené pre rodiny s deťmi, páry (romantické víkendy) a seniorov.

Tabuľka 3: Ponuka služieb pre ženy vo vybraných ubytovacích zariadeniach

Názov produktu	Dĺžka trvania (noci)	Charakteristika (strava, masáže, športová aktivita, ďalšie služby)	Ubytovacie zariadenie
Dni štíhlej línie	9	strava 5x denne, diagnostika celulitídy, aromaterapeutická a thajská masáž, 3x cvičenie s inštruktorom, sauna, konzultácia s výživovým poradcom, prednáška dietológa	Resort Sv. Kateřina
Víkend štíhlej línie	2	plná penzia, konzultácia s dietológom a psychológom, anticelulitídová masáž, 1 lekcia cvičenia, 2 lekcie Nordic walking	Resort Sv. Kateřina
Svieža a v kondícii	6/9	polopenzia, konzultácia s nutričným špecialistom, hydratačná starostlivosť o ruky, tonizujúca masáž tváre, uvoľňujúca masáž, slnečná lúka, 8 lekcií cvičenia, vizážistka	Resort Sv. Kateřina
Jóga detox víkend	2	plná penzia, 5x lekcia jógy, očistný pitný režim, ajurvédska masáž hlavy, jogínske očistné techniky, prednáška o detoxe	Resort Sv. Kateřina
Roztancovaný víkend	2	5x tanečná lekcia, uvoľňujúca masáž hlavy, prednáška o životnom štýle	Resort Sv. Kateřina
Bežecký víkend	2	bežecké tréningy, orientačný beh, skupinový beh, prednáška o technike behu, športová masáž, 1x lekcia jógy	Resort Sv. Kateřina
Body & Mind jóga	2	5x lekcia jógy, ajurvédska masáž hlavy, prednáška o životnom štýle	Resort Sv. Kateřina
Body & Mind pilates	2	5x lekcia pilates, tlaková masáž, prednáška o životnom štýle	Resort Sv. Kateřina
Dolce Vita	2	ajurvédska bylinná terapia, kokosová masáž tela a tváre, prednáška o životnom štýle, vizážistka	Resort Sv. Kateřina
Škola líčenia	2	Rasulbath, thajská masáž, lekcia cvičenia alebo jazda na koni, kurz líčenia, prednáška vizážistky, prednáška o životnom štýle	Resort Sv. Kateřina
Mcelská dámska jazda	2	welcome drink“ z byliniek, peeling z ruží a soli, aroma-„ tická masáž, aromaterapeutická masáž, bylinný parný kúpeľ alebo sauna, vonkajšia vírivka, 3-chodový obed, ihrisko	Chateau Mcely Spa Hotel & Forest Retreat
Nákupná horúčka v Prahe	2	welcome drink“, transfer limuzínou z letiska a do centra„ mesta, 3-chodová večera, 20 % zľava na nákup značky Hugo Boss	Hotel Jalta
Obchodné cesty	1	Jalta atašé service, vyžehlenie kostýmu, transfer na letisko limuzínou, skorý check-in, neskorý check-out	Hotel Jalta
Rozmaznaný týždeň pre ženy	7	plná penzia, konzultácia s lekárom, 14x kúpeľná a wellness procedúra	Vila Antoaneta
Víkend pre ženy	3	polopenzia, konzultácia s vizážistkou, 2x wellness procedúra	Vila Antoaneta

Prameň: spracované podľa katerinaresort.cz, chateaumcely.com, hoteljalta.com, vila-antoaneta.cz; 2014.

ZÁVER

Ženy sa vzhľadom na ich vplyv pri rozhodovaní o účasti na cestovnom ruchu stávajú zaujímavou cieľovou skupinou na trhu.

Ide o značne heterogénnu cieľovú skupiny, ktorej požiadavky sa odlišujú v závislosti od veku, motívu účasti, či povolania. Záujem o kvalitné stravovacie služby, relaxačné procedúry či aktivity je u všetkých rovnaký.

Konštatujeme, že ženy majú na rozdiel od iných cieľových skupín zvýšené požiadavky na vybavenie kúpeľne napr. výkonnejší fén na vlasy, väčšie zrkadlá, osvetlenie, kvalitné kozmetické produkty. Zaujíma ich tiež prispôsobená ponuka doplnkových služieb, ako masáže alebo športové aktivity. Pre ženy cestujúce s rodinou je prioritou vhodné vybavenie pre deti, t. j. možnosť prístelky, detský kútik, prebaľovací pult apod.

Požiadavky žien sa odlišujú v závislosti od motívu ich účasti a veku. Tomu prispôsobujú výber produktov ubytovacích zariadení. Ženy v seniorskom veku vyhľadávajú kúpeľné a wellness hotely s ponukou relaxačných a skrášľovacích procedúr. Mladšie ženy sa zase orientujú na ponuku športovo-rekreačných aktivít a možnosť aktívneho trávenia voľného času.

Na základe realizovaného primárneho prieskumu v troch ubytovacích zariadeniach ponúkajúcich produkty pre ženy v Českej republike môžeme konštatovať, že typickou klientkou takýchto ubytovacích zariadení je žena vo veku 20 až 40 rokov, študujúca vysokú školu alebo pracujúca s vysokoškolským vzdelaním, ktorá cestuje prevažne s priateľkami alebo partnerom. Ženy pritom poukazujú na potrebu prispôsobiť im vybavenie kúpeľne napr. výkonnejší fén, podsvietené kozmetické zrkadlo a na rozšírenie ponuky športových aktivít ako pilates, jóga apod. S ostatnými službami boli respondentky vcelku spokojné.

Vo svete funguje medzinárodná organizácia Women Certified, ktorá udeľuje ubytovacím zariadeniam priateľským k ženám ocenenie „Women´s choice award“. Organizácia potom ocenené ubytovacie zariadenie odporúča na svojich webových stránkach. Okrem toho cestujúcim ženám poskytuje rady a priestor na výmenu skúsenosti spojených s cestovaním.

LITERATÚRA

[1] European commission Eurostat: your key to European statistics. [online]. [cit. 03. 12. 2013]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
[2] FIGUERON DOMECQ, C. – SEGOVIA PEREZ, M. 2011. Women & Gender: The impact of social changes in tourism. [online]. Madrid : Universidad Rey Juan Carlos. [cit. 26. 03. 2014]. Dostupné z: <http://cbts2011.unibz.it>
[3] CHORVAT, I. 2013. Sociológia ženského turismu. Konferencia Žena na cestách. Hradec Králové, 2013. 8 s.
[4] JAFFÉ, D. 2006. Reise-entscheidungen. Die Rolle von Frauen bei Kaufentscheidungen im Tourismus. [online]. ITB Berlin, 2006. [cit. 13. 05. 2010]. Dostupné z: <http://www.bluestone-ag.de>
[5] KOGLER, A. Besondere Wintersportangebote für Frauen. [online]. [cit. 26. 03. 2014]. Dostupné z: <http://www.gastrofacts.ch>
[6] LINDEROVÁ, I. 2010. Ubytovacie služby pre ženy v Slovenskej republike. In Ekonomická revue cestovného ruchu, roč. 43, 2010, č. 4, s. 217 – 231. ISSN 0139-8660.
[7] MACEÁŠIKOVÁ, M. 2008. Ženské hotely alebo cestovanie na ženský spôsob. In Hotelier, roč. 2, 2008, č. 10 – 11, s. 61 – 62. ISSN 1337-0545.
[8] UNWTO. 1999. Globálny etický kódex cestovného ruchu. [online]. [cit. 07. 10. 2007]. Dostupné na internete: <www.economy.gov.sk>
[9] Zákony online: právní poradna. [online]. [cit. 03. 12. 2013]. Dostupne z: <http://zakony-online.cz>
[10] Women Friendly hotels. [online]. [cit. 03. 12. 2013]. Dostupné z: <http://www.women-friendly-hotels.com>

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTOROV

Ing. Ivica Linderová, PhD.
katedra cestovního ruchu
Vysoká škola polytechnická Jihlava
Tolstého 16, 586 01 Jihlava
E-mail: ivica.linderova@vspj.cz

Bc. Andrea Brabcová
E-mail: brabcova.and@gmail.com

JSOU PROCESY INOVACE ÚZEMNÍ TURISTICKÉ DĚLBY PRÁCE LOGICKÝM VÝSTUPEM PŘI VZNIKU NOVÉ DESTINACE CESTOVNÍHO RUCHU TOULAVA?

Jiří Šíp,
Jiří Vaníček

THE PROCESSES OF INNOVATION TERRITORIAL DIVISION OF LABOUR AS A LOGICAL OUTPUT WHEN THE NEW TOURIST DESTINATION OF TOULAVA DEVELOPS

ABSTRAKT

Článek se zabývá vybranými poznatky z prostorové analýzy nově vznikající turistické oblasti Toulava, která leží na pomezí Jihočeského a Středočeského kraje. Autoři se zabývají studiem historie socioekonomického rozvoje území, vazbami sekundárního potenciálu na přírodní a společenskou atraktivitu turistické oblasti a inovační procesy směřující ke vzniku turistické destinace Toulava.

Klíčová slova: turistická destinace, kooperace, rozvoj území, sekundární potenciál destinace, inovace

ABSTRACT

This article is based on identification of potentials for space development of the new tourist destination of Toulava that is situated between South Bohemian and Central Bohemian provinces. Authors have based their research on historical socio-economic development of the destination, while analysing secondary potentials of the destination - mainly based on natural and cultural attractions of the chosen tourist destination and exploring its special disparities.

Keywords: tourism destination, space development, secondary potentials of the destination, special disparities

ÚVOD

Vznikající turistická destinace Toulava se pro nás stala kontinuálním badatelským pracovištěm pro sledování nových vývojových forem prostorové organizace cestovního ruchu. Cílem tohoto článku je prezentovat vybrané poznatky, které jsme získali při tvorbě strategického plánu této turistické oblasti.

V období socialistického Československa proběhla v 60. letech minulého století na našem území tzv. Rajonizace cestovního ruchu. S odstupem času je tato práce vysoce oceňována odbornou domácí i zahraniční veřejností a dodnes je vnímána jako unikátní. Je jí třeba však dnes považovat za historickou minulost, která vytvořila základní předpoklady pro další rozvoj českého cestovního ruchu. Nevýhodou této rajonizace byla přísná diferenciace území do 4 kategorií (Kotrba, 1968) předurčených různým úrovním státních dotací v intencích přísného centrálního plánování. (viz například Kotrba 1968 str. 24 - Etapizace výstavby je stanovení pořadí komplexního dobudování zařízení pro cestovní ruch a rekreaci v oblasti a to podle naléhavosti a možností daných plánem rozvoje národního hospodářství).

Sledované území Toulavy převážně náleželo do předposlední 3. kategorie se zařazením do III. rovněž předposlední etapy komplexní výstavby cestovního ruchu. Převládající orientací byla domácí letní podniková a individuální rekreace u vodních toků a ploch, chataření a chalupářství.

Současné kooperativní procesy, které účelově propojují území, můžeme považovat za procesy inovativní směřující ke kvalitativně i kvantitativně vyšším územním efektům než v minulosti.

Za inovace lze považovat právě efektivní propojení historicky stabilizovaného primárního a sekundárního potenciálu přírodní i společenské atraktivity s infrastrukturou služeb v jednotlivých částech organizujícího se území. Jako inovativní procesy lze označit terciální potenciál na straně nabídky s doposud nízkým stupněm aktivace, který propojením území s relativně nižší atraktivitou evokuje vyšší kvalitu. Jako klíčové se ukázaly:

1. Partnerství podnikatelské sféry, administrativní sféry spolu s místním obyvatelstvem a společenskými organizacemi. Toto partnerství vede k vymezení území společných zájmů a ke komunikaci s vyššími organizačními strukturami.
2. Společný management destinace, který strategicky organizuje i řídí prosperitu a je založen na principech společného marketingu destinace.

Základním motivačním impulzem pro vymezování území Toulavy byl návrh věcného záměru zákona o podpoře a rozvoji cestovního ruchu, který klade velký důraz na vytvoření optimální organizace cestovního ruchu. Návrh zákona se zabývá horizontální i vertikální organizací řízení. Naší pozorností je základní jednotka třístupňového vertikálního uspořádání řízení organizace cestovního ruchu v Česku, turistická oblast vznikající na základě partnerství obcí podnikatelských subjektů a společenských organizací. Pro systém dotací návrh zákona vymezuje parametry pro vytváření turistické oblasti podle počtu obyvatel nad 100 000 obyvatel a vybavenosti území více než 2000 lůžky, 300 000 přenocování a 3 TIC. Uvedené požadavky na počet obyvatel a lůžek postupně propojily větší území s městy Soběslav, Bechyně, Sezimovo Ústí, Planá nad Lužnicí, Tábor, Sedlčany. Významným základním vstupním nástrojem optimální komunikace, která je v této fázi tou nejdůležitější kategorií, se stala relativně již stabilizovaná účelová mikroregionální seskupení obcí a podnikatelů (zejména na principu MAS a prostorových geografických souvislostí), která jsme rozdělili (viz obrázek č. 1) do mikroregionů s pracovním označením Sedlčansko, Krajina Srdce, Táborsko, Střední Povltaví, Lužnice, Soběslavsko a Pod Horou. Tento přístup je založen na přirozeném dlouhodobém procesu turistické rajonizace probíhajícího účelově zezdola. Tento postup nám umožní sledovat a porovnávat rozložení primárního (přírodní a společenské atraktivity) a sekundárního potenciálu (služby), jejich zonalitu, intenzitu a rozvojové osy. Rajonizace se stane důležitým výstupem pro syntetickou část strategie.

METODIKA ZPRACOVÁNÍ

Metodiku analýzy jsme v úvodu zaměřili na faktory, které ovlivnily procesy vymezování území Toulavy a její mikroregionální rajonizaci. (viz obrázek 1). Na základě sběru primárních a sekundárních dat jsme provedli analýzu primárního potenciálu atraktivity přírodních předpokladů a atraktivity společenských předpokladů. Po základní identifikaci atraktivit jsme je vytřídili podle významu jejich aktuální, nebo potenciální participace na CR Toulavy. Analýzu sekundárního potenciálu jsme založili na vytvoření databáze lůžkových kapacit a dalších doprovodných služeb. Lůžkové kapacity byly použity jako relativně nejspolehlivější indikátor reálného využívání primárního potenciálu Toulavy. Lůžkové kapacity jsme vytřídili podle kvantity, druhové kvality a jejich příslušnosti k obcím. Vytříděné informace byly za pomoci programu GIS Arc View transformovány do prostorových souvislostí a vyjádřeny v kartogramech, kartodiagramech, tabulkách a grafech. Posoudili jsme polohu, dopravní infrastrukturu a atraktivitu sousedních regionů na základě srovnání návštěvnosti vybraných atraktivit.

K analýze současného stavu úrovně nabídky a poptávky nám posloužily ankety s návštěvníky území založené na principu kvantitativního marketingového výzkumu a k analýze terciálního potenciálu reprezentujícího složky podnikatelské sféry a reprezentantů participujících obcí jsme provedli na principu kvalitativního marketingového výzkumu (Vaníček 2012). V tomto článku předkládáme některé výsledky kvantitativního a kvalitativního výzkumu.

Obrázek č .1: Vymezení území destinace Toulava podle mikroregionů MAS

Zdroj: vlastní zpracování

ANALYTICKÁ ČÁST

Vymezené území má rozlohu 2243,2 km2 se 141 806 obyvateli, nachází se na území Jihočeského a Středočeského kraje a zasahuje do okresů Příbram, Benešov, Tábor, Písek. (viz obrázek č. 1.) Významnými faktory, které ovlivnily procesy vymezování turistické oblasti Toulava a její aktuální velikost byl výše uvedený Návrh věcného záměru zákona o podpoře a rozvoji cestovního ruchu a nízká průměrná hustota zalidnění, která je 63 obyvatel na km2. Oproti českému průměru, 133 obyvatel na km2, je výrazně podprůměrná. Uvnitř Toulavy jsou patrné velké disproporce v hustotě zalidnění. Například nejvyšší hodnotu dosahuje mikroregion Táborsko s průměrnou hustotou zalidnění 253 obyvatel na km2, zatímco mikroregiony Pod Horou dosahují pouze 30 obyvatel na km2 a Krajina Srdce 32 obyvatel na km2. Nízká hustota zalidnění některých území multiplikovala poměrně rozsáhlé území k naplnění základních požadovaných parametrů. (viz kartogram č. 1.)

Kartogram č. 1: Hustota zalidnění Toulavy

Zdroj: vlastní zpracování

Na území Toulavy jsme k prosinci 2013 identifikovali celkem 47 779 lůžek. Do tohoto počtu jsou započtena lůžka v hotelech, penzionech, kempech a chatových osadách, ubytování v soukromí a lůžka v objektech individuální rekreace (chaty, chalupy). Celkovou kvalitativní strukturu reprezentuje tabulka č. 1, ze které vyplývá, že v průměru jedno lůžko připadá na 3 obyvatele Toulavy.

Největší podíl 70% lůžkových kapacit tvoří chaty a chalupy, jež signalizují relativně stálou a pravidelnou návštěvnost jejich majitelů, kteří se podílí na stabilizaci místních základních služeb, (obchody, hospody atd.), avšak minimálně multiplikují vznik dalších doplňkových služeb cestovního ruchu.

Tabulka č. 1: Kvalitativní struktura ubytovacích zařízení

destinace lůžka	hotel	penzion	kemp, chatové osady	ubytování v soukromí	ubytovny	OIR
Toulava	3035	2748	3426	870	1147	25848

Zdroj: vlastní zpracování

Při hodnocení kvantitativního i kvalitativního rozložení lůžkové kapacity podle mikroregionů, je patrné dominantní postavení OIR (objekty individuální rekreace) u všech mikroregionů. Významnou pozici mají obce podél břehů Vltavy a Lužnice. Výsledky hodnocení jsou uvedeny na obrázku 3 a 4.

Obr. 3: Prostorová distribuce lůžek 2014 Toulava

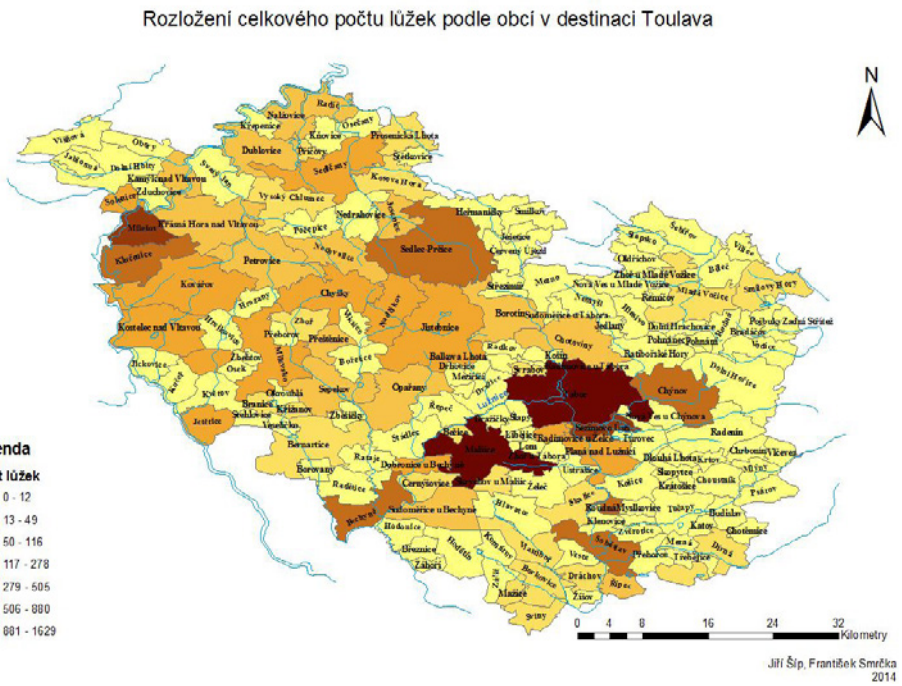

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 4: Kvantitativní a kvalitativní rozložení lůžkových kapacit v rámci regionu Toulava

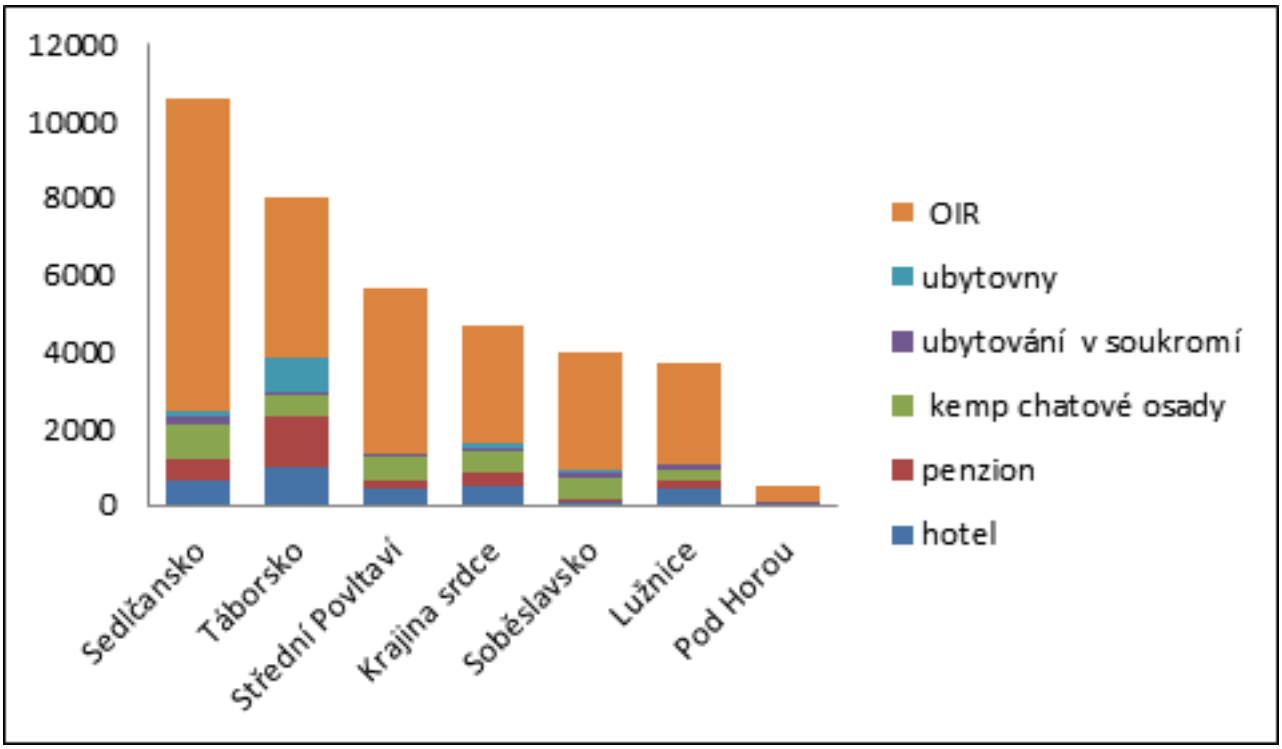

Zdroj: vlastní šetření

Dominantními mikroregiony jsou Sedlčansko s obcí Milešov (1424 lůžek), Kamýk nad Vltavou (1076 lůžek), Táborsko s Planou n. Lužnicí (1588 lůžek) a Tábor (1616 lůžek). Dalšími dominantními obcemi jsou Soběslav na Soběslavsku (1600 lůžek) a Kovářov ve Středním Povltaví (920 lůžek) - viz tabulky č. 2. Ve výše jmenovaných částech jsou zejména vysoké koncentrace chatových osad, které vznikaly v 60. až 70. letech 20. století a jsou značnou zátěží pro životní prostředí. Na zbývajícím území mimo břehy Lužnice a Vltavy jsou spíše zastoupeny chalupami a jejich rozložení koresponduje s historicky vzniklou venkovskou sídelní strukturou tradičních vesnic. Protože objekty individuální rekreace tvoří cca 70% podíl na lůžkových kapacitách Toulavy, jsou významnou komponentou CR na jejím území.

OIR jsou převážně součástí a jedním z tvůrců rekreačního zázemí Prahy, aglomerace Tábor, Benešova, Příbrami a Písku. V posledních cca 20 letech se fond částečně transformuje na trvalé bydlení Pražanů v důchodovém věku a na fond pronajímaný za účelem výdělku. Při tvorbě strategie Toulavy je třeba zohlednit tyto skutečnosti.

Tabulka č. 2: Rozložení ubytovacích kapacit mezi mikroregiony

Mikroregion	hotel	penzion	kemp chatové osady	ubytování v soukromí	ubytovny	celkem
Táborsko	1008	656	425	115	849	3053
Sedlčansko	637	551	931	177	124	2420
Střední Povltaví	394	256	615	99	0	1364
Krajina srdce	484	329	48	86	117	1064
Lužnice	425	209	248	186	0	1068
Soběslavsko	87	63	555	121	87	913
Pod Horou	0	26	0	51	0	77
Celkem	3035	2090	2822	835	1177	9959

Zdroj: vlastní šetření

Výzkumu mezi podnikatelskými subjekty se zúčastnilo 40 subjektů. Z nich 28 mělo provoz celoroční a 12 sezónní. Celkem 14 subjektů poskytuje ubytování i stravování, 20 subjektů jen ubytování a 6 jiný druh služeb pro turisty. Jiné služby jsou například půjčovny kol, wellness, bazén, golfové hřiště, lanovka, tenis apod. Co se týká kategorie a typu zařízení, pak jsou zastoupeny hotely, převážně tříhvězdičkové, apartmány, penziony, kempy, dále restaurace, kavárny a další.

Na otázku, zda mají oficiální certifikaci svého ubytovacího nebo stravovacího zařízení, uvedlo 8 respondentů, že ano, a 28 ne. Pouze dva uvedli, že to mělo pozitivní vliv na vytížení kapacity, ostatní uváděli, že žádný vliv certifikace na návštěvnost nepozorovali. V tabulce 3 je uvedena vytíženost ubytovacích zařízení. Z tabulky je patrný výrazný sezonní charakter vytížení lůžkových kapacit v regionu.

Tab. 3: Vytížení ubytovacích zařízení

	zima	jaro	léto	podzim
Počet	18	24	32	28
Průměr (%)	29	31	68	30
Maximum	80	70	100	70
Minimum	5	5	10	3
Přepočítaný průměr (%)	16	23	68	26

Zdroj: vlastní šetření

Jaký je vývoj vytíženosti vašeho zařízení v posledních 5 letech?“, zněla další otázka. Odpovědi jsou v tabulce 4. Více než polovina konstatuje mírný růst vytížení zařízení, tedy v souladu s celostátními trendy tráví dovolenou stále více lidí v tuzemsku. Pokles zaznamenala jen pětina zařízení.

Tab. 4: Trend ve vytížení ubytovacích zařízení

	výrazný pokles	mírný pokles	stagnace	mírný růst	výrazný růst
Počet	2	5	9	20	1
Podíl	5%	14%	24%	54%	3%

Zdroj: vlastní šetření

Jiná otázka se týkala investic za posledních pět let. Ze 40 respondentů uvedlo konkrétní částku pouze 20. Hodnoty se výrazně liší a v zájmu anonymity výzkumu uvedeme jen průměr a odhad celkových investic. Celkem bylo investováno asi 340 mil. Kč. S ohledem na to, že v jednom případě jde o vysoce nadprůměrnou částku, byl učiněn odhad, že podnikatelé v oblasti cestovního ruchu investovali v regionu Toulava zhruba částku 1 miliarda Kč, tedy ročně asi 200 mil. Kč.

Dopad těchto investic posoudilo 23 respondentů. Z toho 7 uvádí, že investice měly dopad na růst počtu návštěvníků, dalších 6 uvádí zvýšení komfortu a udržení stávajících zákazníků či kladná odezva zákazníků. Pouze jeden respondent uvedl, že investice neměla žádný vliv. Dva respondenti označili investici za běžnou a nutnou údržbu zařízení.

Ptali jsme se též podnikatelů, co má negativní vliv na jejich podnikání v oblasti cestovního ruchu. Ukazuje se, že podnikatele nejvíce trápí sezónnost při podnikání v této oblasti, dále slabá propagace, s větším odstupem pak dostupnost finančních zdrojů a osobní náklady. Mezi jinými byly například, vysoké DPH na stravovací služby, málo turistických zajímavostí, prostě málo turistů, malá koordinace akcí v regionu.

Obr. 4: Co má nejvýznamnější negativní vliv na Vaše podnikání?

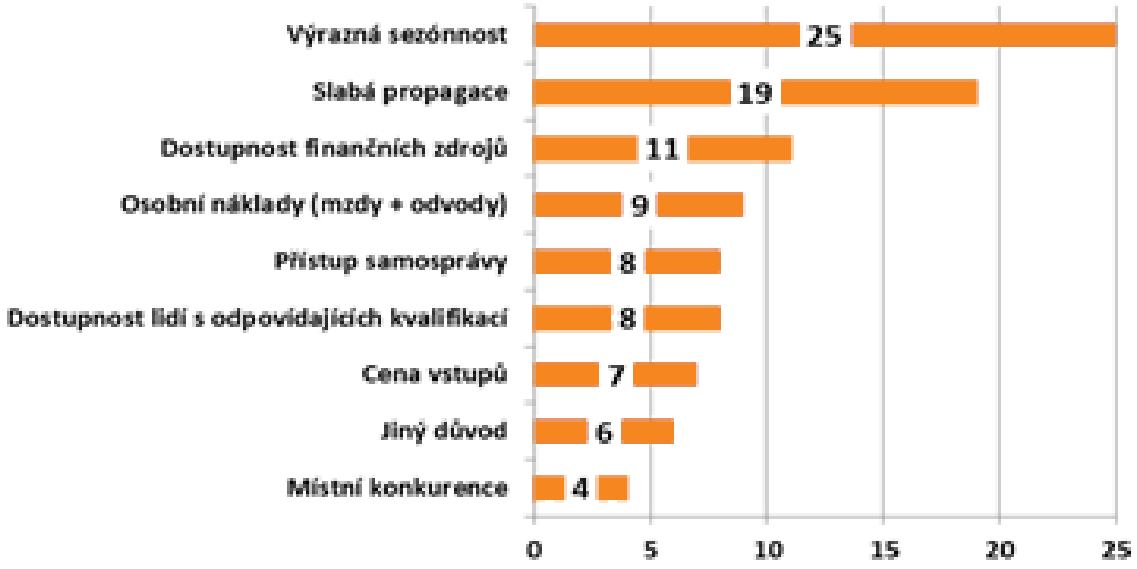

Zdroj: vlastní šetření

Při sestavování dotazníků pro podnikatele a obce byly voleny některé otázky záměrně shodně nebo podobně, abychom mohli porovnat názory obou „aktérů“ v oblasti cestovního ruchu. Porovnání názorů podnikatelů a samosprávy na současný stav koordinace cestovního ruchu v destinaci Toulava je uveden v tabulce 5. Starostové mají častěji názor, že cestovní ruch je více koordinovaný i když podnikatelé častěji nedokázali na tuto otázku odpovědět.

Tab. 5: Srovnání názorů podnikatelů a samosprávy na koordinaci CR

	Koordinovaný	spíše koordinovaný	spíše nekoordinovaný	živelný	nedokážu posoudit
Podnikatelé	5%	16%	26%	11%	42%
Starostové	10%	23%	35%	1%	31%

Zdroj: vlastní výzkum

Jaké jsou postoje obyvatel k cestovnímu ruchu podle názorů podnikatelů i starostů jsou uvedeny v tabulce 6. Z tabulky je patrné, že názory podnikatelů a starostů jsou velmi podobné. Podíl odpovědí, že postoje obyvatel jsou kladné k poměru těch, kteří se k této otázce vyjádřili, je v obou případech 58 %, když další třetina si myslí, že jsou tyto postoje neutrální.

Tab. 6: Srovnání názorů samosprávy a podnikatelů na postoje obyvatel k cestovnímu ruchu

	jednoznačně kladné	spíše kladné	neutrální	spíše záporné	nedokážu posoudit
Podnikatelé	5%	48%	33%	8%	8%
Starostové	4%	44%	33%	2%	17%

Zdroj: vlastní výzkum

Další dvě otázky se týkaly spolupráce podnikatelů s obcí a vzájemné spolupráce mezi podnikateli a vzájemné spolupráce obcí. Pokusili jsme se úroveň spolupráce „kvantifikovat“, když jsme každému typu odpovědi dali určité body:

Jak spolupracujete	pravidelně	občas	příležitostně	vůbec
Počet bodů	5	3	1	0

Průměrná známka úrovně spolupráce je uvedena v tabulce 7. Nejčastěji spolupracují obce vzájemně, pak podnikatelé vzájemně. Nejméně často probíhá spolupráce podnikatelů s obcí a naopak.

Tab. 7: Srovnání názorů podnikatelů a samosprávy na vzájemnou spolupráci

Spolupráce mezi obcemi a podnikateli	Úroveň spolupráce
Obce s dalšími obcemi	2,22
Podnikatelé s dalšími podnikateli	1,63
Podnikatelé s obcí	1,57
Obce s podnikateli	1,18

Zdroj: vlastní šetření

Zjišťovali jsme také názor podnikatelů a starostů na otázku role destinačního managementu při řízení destinace. Porovnání názorů podnikatelů a obcí je v tabulce 16. Názory obcí a podnikatelů se lišily minimálně. V tabulce 8 jsou jednotlivé aktivity seřazeny podle podílu odpovědi respondentů, že by destinační management měl v této oblasti hrát silnou roli. Především by se měl zabývat propagací území, dále provozem informačních a rezervačních systémů a řízením a koordinací rozvojových aktivit. Na tomto pořadí prvních třech aktivit se shodly obě skupiny respondentů.

Tab. 8: Porovnání názorů podnikatelů a obcí na roli destinačního managementu

Silná role destinačního managementu	Podnikatelé	Obce	Průměr
Propagace území	96%	97%	96%
Provoz informačních a rezervačních systémů	89%	91%	90%
Řízení a koordinace rozvojových aktivit	83%	86%	84%
Rozvoj lidských zdrojů pro CR	83%	79%	81%
Tvorba produktů CR	82%	79%	81%
Poskytování ubytovacích služeb	58%	62%	60%
Regulace CR v území	66%	49%	57%

Zdroj: Vlastní šetření

Byl také proveden letní a zimní průzkum mezi návštěvníky regionu Toulava. Z těchto průzkumu byly získány tyto hlavní poznatky:

- V létě 90 % respondentů tráví na území Toulavy dovolenou, 2 % jsou na výletě, 3 % uváděla návštěvu příbuzných a 5 % zdravotní nebo wellness pobyt. V zimě uvedli důvodu pobytu – dovolená - dvě třetiny respondentů a 18 % zdravotní nebo wellness pobyt.
- V průběhu léta je třetina návštěvníků v regionu Toulava poprvé, ale průměrně zde byli již čtyřikrát. V zimě je zde poprvé 23 % návštěvníků a průměrně zde byli třikrát.
- Průměrná délka pobytu byla v létě i v zimě kolem 6,5 dnů, více jak polovina návštěvníků zde tráví právě týdenní dovolenou.
- Dvě třetiny návštěvníků preferují pobyt v regionu v průběhu léta. Druhé preferované období je podzim pro pětinu návštěvníků, 15 % tvoří návštěvníci v zimně a na jaře.
- Při svém pobytu navštíví asi pětina návštěvníků mikroregion Táborsko, nejmenší počet respondentů navštíví Vožicko, Sedlčansko a Milevsko (každý kolem 4 % návštěvníků).
- V průběhu pobytu navštíví host nejčastěji tři mikroregiony (44 %) z devíti. Čtvrtina respondentů navštíví čtyři mikroregiony.
- Třetina letních návštěvníků cestuje v průběhu pobytu i mimo region Toulava. V zimě jsou to více než dvě pětiny návštěvníků. Většina cest směřuje do jižních Čech, především na Hlubokou (24 % z této třetiny v létě a až 38 % z dvou pětin v zimě), Třeboň (v létě 10 % a v zimě dokonce 22 %), Český Krumlov, České Budějovice (asi 10 %) a v létě také na Orlík nad Vltavou (10 %).
- Letní návštěvníci volí převážně levnější formy ubytování, třetina pobývá v kempech a na tábořištích, dvě pětiny v penzionech nebo v soukromí. V hotelu se v létě ubytuje 24 % a v zimě 36 %. V zimě pak více než polovina se ubytuje v penzionech nebo v soukromí.
- Hlavní motivy návštěvy v létě i v zimě jsou rozděleny takto: příroda přes 50 %, kultura kolem 25 % a pro poslední čtvrtinu návštěvníků je hlavním motivem sport.
- V létě více než polovina návštěvníků cestuje s rodinou, pětina s kamarády a pětina s partnerem. V zimě cestují návštěvníci do regionu Toulava nejčastěji s partnerem (cca 40 %) a teprve druhou nejpočetnější skupinou jsou rodiny (29 %).
- Při pobytu se především věnují rekreaci a odpočinku, návštěvě kulturních památek, pěší a cykloturistice, v zimě ještě lyžování, pokud to umožňují klimatické podmínky. Překvapivě málo se věnují cykloturistice (odhad celoročně kolem 12 % návštěvníků). Cyklisté dosud region Toulava v konkurenci s okolními regiony (především Třeboňsko) zatím neobjevili.
- Naprostá většina respondentů byla spokojena s kvalitou ubytování a stravování s tím, že kvalita odpovídala zvolené kategorii a ceně.
- Hlavní inspirace při rozhodování, kam na letní nebo zimní dovolenou, byly zkušenosti z minulých pobytů (kolem 56 %) a reference od známých (kolem 22 %). Internet se zhruba 14 % ukazuje na to, že nejsou k dispozici kvalitní a relevantní webové stránky.

- Do regionu se návštěvníci dostávají nejčastěji autem (kolem 60 %), ale také vlakem (24 %). Na domácí cestovní ruch je podíl dopravy autem poměrně malý, když asi 40 % návštěvníků se dostane do regionu veřejnou dopravou.
- Tři čtvrtiny respondentů z letního průzkumu neměly žádné doporučení ke zvýšení atraktivity destinace. Nejčastější připomínky se týkaly zlepšení podmínek pro vodáky, zlepšení služeb pro cyklisty a možnosti koupání v čisté vodě.
- Návštěvníci regionu Toulava přijíždí prakticky z celé republiky. Průměrná vzdálenost místa bydliště je v létě 177 km a v zimě dokonce 196 km. Z Prahy přijede v létě 17 % a v zimě 13 % návštěvníků, z oblasti Chomutov, Most a Litvínov 11 % v létě a 2 % v zimě, z Plzně a Tachova také 11 % v létě a jen 2 % v zimě. Překvapením je, že z Ostravy, Opavy, Poruby a Karviné je to v létě i v zimě kolem 10 % návštěvníků. V zimě je druhá nejpočetnější skupina z jižní a střední Moravy.
- Z krajů, které sousedí s Jihočeským a Středočeským krajem, přijíždí průměrně v roce asi 36 % návštěvníků. Z dalších krajů Čech je to kolem 30 % a z Moravy kolem 20 %.
- Letní věkový průměr návštěvníků je nižší než by odpovídalo demografické struktuře obyvatel. Nejčastěji jezdí návštěvníci okolo 30 a 40 let věku. Skupina nad 56 let tvoří v létě jen 11 % návštěvníků a v zimě 23 %.
- Návštěvníci v létě i v zimě v průměru utratí za den pobytu 700 Kč, z toho asi 250 Kč za ubytování, 270 Kč za stravování a 180 Kč činí další výdaje spojené s pobytem. Průměrná útrata ukazuje, že tento region preferují lidé s nižšími příjmy.
- V souladu se statistikami, uváděnými Českým statistickým úřadem, se počet ubytovaných cizinců v tomto regionu postupně blíží k nule.

Pro destinaci Toulava byla také zpracována Strategie rozvoje cestovního ruchu. Při formulování globálního cíle Strategie jsme vycházeli především z toho, že

- destinace udělá všechno pro to, aby se zastavil nepříznivý pokles návštěvníků a turistů v regionu,
- zachytí současný trend v trávení dovolené tuzemců, tedy jejich postupný návrat k domácí dovolené,
- přizpůsobí nabídku současným trendům chování turistů, tedy že se délka dovolené zkracuje, ale zvyšuje se počet krátkých dovolených,
- přizpůsobí nabídku současným požadavkům většiny návštěvníků a turistů, tedy že hlavním cílem dovolené je relaxace, zážitek, poznání a aktivní trávení dovolené,
- vytvoří širokou nabídku aktivit i pro jednodenní návštěvníky a výletníky,
- vytvoří diferencovanou nabídku pro vybrané segmenty trhu, včetně forfetů,
- vytvoří efektivní informační a rezervační systém na Internetu, případně na sociálních sítích,
- kvalitou služeb, pestrostí a variabilitou nabídky bude motivovat potenciální návštěvníky k opakované návštěvě regionu, které podpoří i tvorbou věrnostních programů a klubů.

Globálním cílem Strategie je zařadit tuto destinaci domácího cestovního ruchu mezi významný turistický region v rámci České republiky. Region by se měl zaměřit na aktivní formy dovolené pro seniory a pro rodiny s dětmi se zaměřením na zimní a letní turistiku a cykloturistiku při zachování venkovského charakteru a při tom využít kulturní i rekreační nabídky regionů, které s Toulavou bezprostředně souvisí. Region Toulava by se měl stát centrem venkovské turistiky a turistiky v přírodním prostředí při využití dalšího potenciálu regionu v oblasti kulturního dědictví, kulturních a společenských akcí, lázeňství, případně wellness s využitím nabídky regionálních produktů a regionální gastronomie, které návštěvník nikde jinde nenajde.

Na základě provedené analýzy strany nabídky a poptávky a formulované SWOT analýzy byly navrženy tyto věcné priority nezbytné pro rozvoj cestovního ruchu a k naplnění vize v turistickém regionu Toulava:

Priorita 1	**Budování „corporate identity“ a „genius loci“ destinace Toulava** **(s cílem dostat do povědomí obyvatel tento region, jako turistickou destinaci)**
Priorita 2	**Marketingová strategie destinace Toulava (a její společná realizace s cílem dosáhnout opakované návštěvy účastníků cestovního ruchu)**
Priorita 3	**Efektivní řízení cestovního ruchu v destinaci Toulava (s využitím partnerství mezi stakeholdery v destinaci Toulava a spolupráce se sousedními destinacemi)**
Priorita 4	**Vytvoření produktů cestovního ruchu destinace Toulava** **(se stanovením klíčových obchodů až na úroveň zážitkové karty pro návštěvníky a turisty)**

ZÁVĚR

Toulava je území, které se vymezuje vznikajícím destinačním managementem a utváří se na základě společného zájmu zainteresovaných aktivovat potenciál cestovního ruchu Toulavy tak, aby destinace obstála na trhu cestovního ruchu. Výraznou konkurenční výhodou je iniciativa založená na partnerství obcí, podnikatelské sféry a společenských organizací, které bylo evokované podnikateli. Úspěšnost Toulavy na trhu cestovního ruchu je závislá na optimální aktivaci primárního a sekundárního potenciálu destinace. Dlouhodobý optimální rozvoj prostředí na základě další aktivace ještě nevyužívaných potenciálů, které bude odolné politickým i osobním intervencím, může zajistit pouze dobře sestavený a vyvážený destinační management.

Tento stav je výsledkem dlouhodobých procesů utvářejících základní konstrukci předpokladů dalšího rozvoje cestovního ruchu Toulavy a je založen na vazbě sekundárního potenciálu služeb na primární potenciál přírodních a společenských atraktivit. Tisíciletý kontinuální socioekonomický vývoj území nevyprofiloval společenskou atraktivitu Toulavy do výrazného spektra národního a mezinárodního potenciálu předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu destinace tak, aby technické památky, světské a církevní stavby i nehmotné kulturní dědictví byly hlavním stimulátorem cestovního ruchu ve sledovaném území. Období průmyslových revolucí ponechává okrajová území Toulavy mimo hlavní rozvojové osy a multiplikuje vylidňování území. (Korčák, 1929) .Tyto demografické procesy, kterým převážně dominují procesy urbanizační, vytváří ze sledovaného území „ vnitřní periferii“, která se stává na počátku 60. let 20. Století vhodnou pro postupnou restrukturalizaci území na rekreační zázemí okolních měst (OIR) a současně i turistickou destinaci. V tomto období budování československého socializmu dominuje nabídka i poptávka po vázané i volné letní rekreaci u vodních toků a vodních ploch (Lužnice, Vltava , Orlík, pískovny a rybníky). (viz Rajonizace cestovního ruchu 1968). Právě moderní světové trendy územní organizace cestovního ruchu na území Toulavy směřují k inovativním strategiím propojování dříve vzniklých turistických a rekreačních

LITERATURA

[1] Gardavský, V. (1971): K problematice vymezování rekreačních zázemí měst. – In: Problémy geografického výzkumu, VSAV, Bratislava, s. 24 – 32

[2] Gardavský, V. (1977): Rekreační nároky městských obyvatel. – In: Acta Universitatis Carolinae Geographica, No 2. s. 25-38

[3] Štěpánek, V., Kopačka, L, Šíp, J.,.(2001) Geografie cestovního ruchu. Karolinum, Praha 228 str.

[4] Šíp, J., Vystoupil, J., 2005. Metodika analýzy hodnoty území venkovského prostoru v intencích trvale udržitelného rozvoje cestovního ruchu jako základního nástroj nové rajonizace CR. In: Hesková, M., Šittler, E., Dvořák, V. (eds.): Sborník referátů z 10. mezinárodní konference «Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství», Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Tábor, 6 s.

[5] Šíp, J., Klufová, R., 2005. Komplementarita doprovodných služeb cestovního ruchu ve vazbě na ubytovací kapacity Třeboňské pánve v kontextu sousedních regionů. Acta Facultatis Rerum Naturiálum Universitatis Comenianae, Geographica (supplementum) 3: 581-588.

[6] Korčák, J., 1929. Vylidňování jižních Čech: studie demografi cká. Praha: Spolek péče o blaho venkova.

[7] Kotrba, M., 1968. Rajonizace cestovního ruchu v ČSSR. Merkur Praha 220 str.

[8] Šíp, J., 2006. Tématická strategie «optimálního užití místních venkovských přírodních a kulturních potenciálů cestovního ruchu», jako základní marketingový nástroj při tvorbě produktů cestovního ruchu. in Sborník z kolokvia «Strategie rozvoje MSP v marginálních příhraničních oblastech», str. 106-111, 1. vydání, Karviná: OPF SU, 2006, ISBN 80-7248-396-X

[9] Vaníček, Jiří., 2012. Marketing služeb a cestovního ruchu, SLU Opava, 102 str.

KONTAKTNÍ ÚDAJE AUTORŮ

RNDr. Jiří Šíp, Ph.D.
katedra cestovního ruchu, VŠP Jihlava
e-mail: sipj@vspj.cz

doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc.
Slezská univerzita v Opavě,
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě, Ústav lázeňství, gastronomie a turizmu
e-mail: vanicekji@seznam.cz

RELIGIÓZNY CESTOVNÝ RUCH V OKRESE ZLATÉ MORAVCE

Ján Veselovský

RELIGIOUS TOURISM IN THE ZLATÉ MORAVCE DISTRICT

ABSTRAKT

Religiózny cestovný ruch patrí k najstarším formám cestovného ruchu (turizmu). Tradícia religiózneho cestovného ruchu je pevne zakotvená vo všetkých náboženstvách. Najmarkantnejším vizuálnym prejavom religiózneho cestovného ruchu je pútnictvo. V súvislosti s pútnictvom sa kladú požiadavky aj na kvalitu prostredia, dopravu, materiálno-technickú základňu, stravovacie zariadenia a pod.

Cieľom príspevku je poskytnúť podrobnejšie informácie o pútnickom cestovnom ruchu v okrese Zlaté Moravce a obci Topoľčianky.

Kľúčová slova: cestovný ruch, cirkev, púť, religiozita

ABSTRACT

Religious tourism is one of the oldest forms of tourism. Tradition of religious tourism is firmly established in all religions. The most noticeable visual manifestation of religious tourism is pilgrimage tourism. In connection with the pilgrimage tourism there are demands on the quality of the environment, transportation, material-technical base, catering etc.

The aim of this paper is to provide detailed information about the pilgrimage tourism in the Zlaté Moravce District and Topoľčianky municipality.

Keywords: tourism, church, pilgrimage, religiosity

ÚVOD

Religiózny cestovný ruch je forma cestovného ruchu, ktorého účastníci sú počas svojich ciest na mieste dočasného pobytu výhradne religiózne motivovaní [18]. Putovanie je pohyb na posvätné miesta za náboženským cieľom [1]. Základnými motívmi pútnického cestovného ruchu, uplatňovanými od prvých kresťanských storočí sú vidieť, modliť sa, splniť sľub, dosiahnuť vypočutie modlitieb, ďakovať a poznávať. [17] sa prikláňa k pojmu pútnický cestovný ruch (pútnictvo), čo odôvodňuje aj skutočnosťou, že na religióznych aktivitách sa participujúci vnímajú buď ako pútnici alebo turisti, ale nikdy nie ako religiózny turisti.

Pútnický cestovný ruch je určitým špecifickým druhom cestovného ruchu. Patrí k najstarším formám turizmu, je starý ako ľudstvo a relígie. Charakterizovaný je ako každý druh cestovného ruchu, ktorého účastníci sú počas svojich ciest silne religiózne motivovaní [13].

Cestovným ruchom sa zaoberali aj [15], [10], [14], [20], [2], [5], [7], [8], [6], [16] a religióznym cestovným ruchom na záujmovom území sa zaoberali [3], [4], [6], [9], [11], [12], [16], [21].

PÚTNICKÝ CESTOVNÝ RUCH NA SLOVENSKU

Územie Slovenska má mimoriadne bohaté cirkevné dejiny. Kresťanstvo má v tomto smere dlhodobú tradíciu. Prvou diecézou zriadenou na území Slovenska je Nitrianska diecéza. Vznikla v roku 880 počas existencie Veľkomoravskej ríše. Na čele biskupstva stál svätý Metod. Práve z Nitry sa pôsobením sv. Konštantína a Metoda šírilo kresťanstvo medzi ľudom. Veriaci si postupne začali uctievať svätcov, časom vznikali rôzne predmety kultu a pútnické miesta.

K základným prvkom katolíckej spirituality nepochybne patrí mariánska úcta, ale i úcta k svätcom, resp. k ich reliktom a preto nesmie chýbať v živote veriaceho ľudu. S predmetmi kultu je už od najstarších dôb spojené putovanie k svätyniam. Púte sú dlhodobým prvkom dejín a aj na našom území má putovanie dlhú históriu [21].

V mentalite slovenského národa je zakódovaný zmysel pre púte, hoci mnohokrát bez praktického úžitku. Pútnický cestovný ruch preto možno považovať za impulz na obnovu zaniknutých tradícií a tým aj na dosiahnutie pozitívnejších ekonomických ukazovateľov v tomto odvetví. Slovensko má mimoriadne podmienky a predpoklady na rozvoj pútnického cestovného ruchu, ktoré sa však len v malej miere využívajú. Nachádzajú sa tu hroby svätých a blahorečených, relikvie svätých, kalvárie a krížové cesty, milostivé obrazy a vzácne sochy Panny Márie [1].

Pútnická tradícia u nás je najstaršia a najrozšírenejšia v rímskokatolíckej cirkvi, ktorá na Slovensku eviduje pútnické miesta s lokálnym až medzinárodným významom. Najvýznamnejším pútnickým miestom je Levoča s medzinárodným významom a strediská Šaštín a Nitra s celoštátnym významom.

Na našom území sú známe relikvie svätých, napr. relikvia Svätého kríža vo Františkánskom kostole v Bratislave. Relikvia sv. Kristovej krvi s osobitnou kaplnkou v chráme v Hronskom Beňadiku, sväté schody v Malackách, ktoré sú kópiou schodov po ktorých kráčal Kristus do Pilátovej siene. Kalvárie a krížové cesty sú miesta späté s uctievaním Pánovej Muky, budované od 16. storočia na pamiatku ukrižovania Ježiša Krista. Medzi známe kalvárie a krížové cesty patrí Kalvária v Nitre, Topoľčanoch alebo Topoľčiankach. Najčastejšie sú na Slovensku využívané pre pútnický cestovný ruch milostivé obrazy a sochy Panny Márie.

PÚTNICTVO V OKRESE ZLATÉ MORAVCE

Okres Zlaté Moravce zaradujeme do Nitrianskej diecézy kde je najvýznamnejšie pútnicke miesto samotná Nitra, kde vznikli dve pútnické centrá, ktoré majú rôzne dlhú tradíciu. Týmito miestami sú Kalvária a Hradný vrch ktoré boli v rôznych publikáciách podrobne rozpracované.

Okres Zlaté Moravce má jedno pútnické miesto regionálneho významu (Topoľčianky) a dve pútnické miesta lokálneho významu (Tesárske Mlyňany, Kostoľany pod Tríbečom). V religióznej štruktúre okresu dominuje Rímskokatolícka cirkev s podielom 84,2%, čo je až o 22,2% viac ako je zastúpenie Rímskokatolíckej cirkvi na Slovensku. Všetky ostatné cirkvi majú v okrese nižšie zastúpenie ako zastúpenie v celej Slovenskej republike (tab. č.1).

Tabuľka 1: Religiózna štruktúra na Slovensku a v okrese Zlaté Moravce

vierovyznanie	Slovenská republika		okres Zlaté Moravce	
	abs.	%	abs.	%
Rímskokatolícka cirkev	3347277	62,02	34877	84,24
Evanielická cirkev augzburského vyz.	316250	5,86	332	0,80
Gréckokatolícka cirkev	206871	3,83	55	0,13
Reformovaná kresťanská cirkev	98797	1,83	29	0,07
Pravoslávna cirkev	49133	0,91	48	0,12
Svedkovia Jehovovi	17222	0,32	84	0,20
Evanielická cirkev metodická	10328	0,19	16	0,04
Kresťanské zbory	7720	0,14	43	0,10
Apoštolská cirkev	5831	0,11	11	0,03
Bratská jednota baptistov	3486	0,06	2	0,00
Cirkev bratská	3396	0,06	8	0,02
Židovská obec	1999	0,04	5	0,01
Iná cirkev	31927	0,59	214	0,52
Bez vyznania	725362	13,44	2917	7,05
Nezistené	571437	10,59	2761	6,67
Spolu	5397036	100,00	41402	100,00

Zdroj: [28]

PÚTNICKE MIESTO V TOPOĽČIANKACH

Topoľčianky sa nachádzajú v okrese Zlaté Moravce, vzdialené od mesta Zlaté Moravce 3 km severným smerom. Farnosť sa zaraduje pod Zlatomoravecký dekanát a Nitriansku diecézu (mapa č. 1 a 2). Sú uznané za mariánske pútnické miesto vyhlásené za pútnické miesto regionálneho významu a zasvätené Karmelskej – Škapuliarskej Panne Márii.

Dopravná dostupnosť je zabezpečená hlavnou cestou č. 511, ktorá spája mestá Zlaté Moravce na juhu a Partizánske na sever.

Pôvod mariánskej púte spadá do obdobia, keď sa konala rozhodujúca bitka stredoeurópskych kresťanských národov proti tureckým okupantom. Odohrala sa v roku 1683 pri Viedni. Kresťanské vojská zvíťazili 12. septembra 1683. Pápež Inocent XI. vyhlásil tento deň za sviatok najsvätejšieho mena Márie pre celú cirkev. Alžbeta Rákoczyová-Erdódyová (pochádzajúca z Topoľčianok) pod vplyvom predchádzajúcich udalostí vykonala ďakovnú púť do Svätej zeme. Navštívila mnohé sväté miesta a medzi nimi aj kláštor na hore Karmel, kde sa oboznámila s pravidlami rehole. Predstaveného požiadala o povolenie založiť na svojom panstve v Topoľčiankach Bratstvo sv. Škapuliara. Poslala žiadosť vtedajšiemu uhorskému prímasovi Jurajovi Szelepcsényimu [21].

Záležitosťou sa zaoberal aj jeho nástupca Juraj Szechéni. Práve on podal žiadosť pápežovi Inocentovi XI., a ten grófke Alžbete vyhovel. V roku 1686 poveril Szechényiho založiť v Topoľčiankach Bratstvo sv. Škapuliara. Určil konanie púte v nasledujúcu nedeľu po sviatku Škapuliarskej Panny Márie - 16. júla. Inocent XI. poslal grófke aj osobný dar- relikviárny obraz Panny Márie Škapuliarskej od talianskeho majstra zasadený do strieborného rámu, v ktorom boli založené pozostatky svätých. V novozriadenej kaplnke v kaštieli pripravila Alžbeta pre obraz dôstojné miesto. Dňa 16. júla 1686 bolo arcibiskupom Jurajom Szechényim založené bratstvo. Od tohto dátumu sa koná púť každoročne. V súčasnosti stredobodom úcty k P. Márii nie je kaplnka v kaštieli, ale farský kostol a celé priestranstvá okolo neho - miestny cintorín a na jeho území kalvárska kaplnka postavená a vysvätená v roku 1933, kalvária - vysvätená 14. júla 1907 a kaplnka Sv. Anny z roku 1871. Celý uvedený komplex je dôstojným prostredím pre tisíce pútnikov - ctiteľov Karmelskej Panny Márie [24].

Farský kostol sv. Kataríny Alexandrijskej dal postaviť gróf Karol Keglevich a jeho brat biskup Žigmund Keglevich. Je postavený v klasicisticko-barokovom slohu pričom na bočnom oltári je obraz Škapuliarskej Panny Márie. Projekt vypracoval vtedajší slávny bratislavský architekt Melchior Hefele, ktorý v Bratislave projektoval dnešný primaciálny palác ako sídlo ostrihomského arcibiskupa. Stavba kostola sa začala v roku 1776 a ukončená bola v roku 1784 [13].

Kostol bol konsekrovaný 26. októbra 1779. Zo starého kostolíka boli prenesené niektoré vzácne časti. Boli to hlavne mramorové časti starého oltára, veľmi cenná medená krstiteľnica na mramorovom podstavci, reliéf Jána Topoľčianskeho-Turkobijca z červeného mramoru a niekoľko obrazov. Zasvätený je sv. Kataríne Alexandrijskej s jej obrazom nad hlavným oltárom. Obraz je prácou maliara Karola Keglevicha v roku 1784 podľa predlohy obrazu Huberta Alexandra Mauera namaľovaného v starom gotickom chráme. Následne boli prenesené zo starého kostolíka oba 50 kg zvony zo zvonice a 150 kg zvon z kostola. Kostol má pevné základy a pod ním si dala rodina Keglevichovcov vybudovať rodinnú hrobku [25].

V roku 1925 boli na vežu umiestnené nové zvony od zvonárskej firmy „Bratia Fischer“ z Trnavy. Celkom bolo upevnených päť zvonov a v roku 1927 dodatočne aj vežové hodiny [19].

Mikuláš z Topoľčianok, z rodu pánov Topoľčianskych dal postaviť Kaplnku sv. Anny. V talianskom mestečku Gandria v roku 1342 bol vyhotovený plán kaplnky. Plány sú uložené vo vojenskom archíve v meste Haimstadtdorf. Stavebné práce na kostole boli ukončené v roku 1351. V tom istom roku po žatve kostolík vysvätil mních svätobeňadického opátstva páter Juraj. Prvým kňazom bol bilingválny otec Kazimír z Hontu [13].

Mimo pútnického areálu sa nachádza Kaplnka v kaštieli ktorá súvisí s konaním púti v minulosti. Dala ju vybudovať grófka Rákocziová-Erdódyová pri príležitosti založenia Karmelitánskeho bratstva. Dňa 16. júla 1686 bola kaplnka pripravená prijať obraz Panny Márie z Karmelu, dar pápeža Inocenta XI. a privítať arcibiskupa Juraja Szechényiho, ktorý Bratstvo škapuliarske v Topoľčiankach založil. Kaplnka bola cieľom pútnikov od jej založenia až po obdobie päťdesiatych rokov nášho storočia, kedy bolo putovanie obmedzené [21].

V kaplnke sa nachádzajú mnohé umelecké diela. Na oltári je kópia Rafaelovej Madony, nahrádza pôvodný vzácny obraz Škapuliarskej Matky, ktorý bol prenesený do kostola a z kostola odcudzený. Za oltárom vo výklenku je kópia Murillovej Madony, vedľa nej obraz štyroch evanjelistov. V prednej časti obraz Oplakávanie Krista jeho matkou po sňatí z kríža od liptovského rodáka Eduarda Bullu. Nad vchodom kaplnky je na obraze Alžbeta Rákoczyová. Obraz bol namaľovaný v roku 1663 benediktínskym mníchom Basiliom [13].

V súčasnosti, v čase púte, prichádza do Topoľčianok cca 10 tisíc pútnikov. Púť začína v sobotu večer krížovou cestou, sv. omšou a sviečkovým sprievodom do zámockej kaplnky. O polnoci býva omša pre mládež. V nedeľu od rána sú omše v slovenskom i maďarskom jazyku. Vyvrcholením púte je sv. omša na kalvárii za prítomnosti často až troch biskupov a desiatky kňazov.

Pre pútnikov je v areáli zabezpečená možnosť spovede v improvizovaných spovedeľniciach, tvorených stoličkami a kľakátkami prinesenými z kostola. V areáli cintorína, nad Kalváriou z roku 1907, je kaplnka Božieho hrobu z roku 1933, kaplnka sv. Anny z roku 1871, misijný kríž, socha Sedembolestnej Panny Márie a Kríž

pod lipou. Pred kostolom sú umiestnené sochy sv. Cyrila a Metoda. Celý uvedený komplex – kostol, kaplnky, cintorín a kalvária tvoria dôstojné miesto úcty, piety a aj posledného odpočinku [25].

Obrázok 1: Pútnici pred kostolom sv. Kataríny

Zdroj : Veselovský, archív

Obrázok 2: Spoveď na kľakátku

Zdroj: Veselovský, archív

Pútnici majú k dispozícii aj zdroj pitnej vody a taktiež murované sociálne zariadenia. Parkovanie áut, prípadne autobusov je riešené na blízkom námestí pred hotelom Národný dom, resp. v uliciach. Topoľčianky pre pútnikov ponúkajú na prenocovanie miestne ubytovacie zariadenia. Pre pútnikov je k dispozícii aj lekárska služba. V čase konania púte je zabezpečený ambulantný predaj kresťanskej literatúry a devocionálií. Suveníry a sladkosti si môžu pútnici zakúpiť na hlavnej ulici obce. Po organizačnej stránke púť zabezpečuje farský úrad v Topoľčiankach spolu s množstvom dobrovoľníkov [13].

Počas púte sa uskutočňuje Karmelfest–pútnické stretnutie mládeže v Topoľčiankach (obr. č. 8). Je vytvorený bohatý víkendový program pre všetkých zúčastnených mladých veriacich.

PÚTNICKE MIESTO V KOSTOĽANOCH POD TRIBEČOM

Obec Kostoľany pod Tribečom sa rozprestiera medzi mestom Nitra (cca 23 km juhozápadným smerom) a mestom Zlaté Moravce (cca 20 km východným smerom). Obec, pútnické miesto lokálneho významu, je v rámci cirkevnej správy zaraďovaná do dekanátu Zlaté Moravce. Obec je filiálkou farnosti Ladice.

Dopravná dostupnosť je zabezpečená cestou 1. triedy č. E571, ktorá vedie v smere východ – západ medzi mestami Nitra a Zlaté Moravce. Z tejto cesty je možné napojenie v obci Neverice na cestu 3. triedy smerom na obec Ladice. Železničná trať daným územím neprechádza.

Kostol sv. Juraja (obr. č. 3) v Kostoľanoch pod Tribečom patrí medzi najstaršie sakrálne pamiatky u nás – nepretržite používaný ako kresťanský kultový priestor je už pravdepodobne viac ako desať storočí. Paradoxne púť, ktorá sa pri ňom koná, je jedna z najmladších. Vznikla ako prejav úcty k tomuto starobylému miestu a najskôr bola spojená s oslavou patrónov Európy sv. Cyrila a Metoda.

Obrázok 3: Kostol sv. Juraja

Zdroj : [21]

Dôvodom, pre ktorý sa v roku 1999 zvýraznila na tomto mieste úcta ku svätému Gorazdovi, bola túžba šíriť k nemu úctu ako k prvému po mene známemu svätcovi zo slovenského rodu. Tým sa obec Kostoľany pod Tribečom pripojila k iným obciam, ktoré šíria úctu k tomuto svätcovi. Zároveň sa tak viac poukázalo na starobylý predrománsky Kostol sv. Juraja ako súčasníka doby, v ktorej kresťanstvo u nás zapustilo dodnes trvajúce korene a v ktorej významnú úlohu, aj ako Metodov nástupca, zastával práve svätý Gorazd.

Tradícia všetkých spomínaných veľkomoravských svätcov v tomto prostredí nadväzuje na reálny základ archeologického výskumu jednoloďového Kostola sv. Juraja, ktorý bol v minulosti viackrát prestavaný. Už jeho zasvätenie hovorí o veľkej starobylosti, ktorú podporuje i to, že v najstaršej vrstve archeologických nálezov sa okolo stavby nenašli hroby, čo znamená, že išlo o misijný kostol (pravdepodobne zoborských mníchov, ktorým patrila časť obce Kostoľany) a že to bolo ešte pred 11. storočím, kedy uhorskí králi nariadili pochovávanie okolo kostolov pre posvätnosť tejto pôdy. V 13. storočí prešiel do majetku Forgáčovcov a následne bol pôvodne dvojpriestorový kostol s obdĺžnikovou loďou a u nás nezvyčajným pravouhlým uzáverom sanktuária (objavuje sa však na predrománskych moravských stavbách) rozšírený, či skôr predĺžený o ďalšiu, väčšiu loď s panskou poschodovou emporou pod vežou na západnej strane [21].

V 16. storočí vyhorel a pravdepodobne chátral až do renesančnej úpravy v 17. storočí. Pri prestavbe v roku 1721 získala táto loď po stranách vo výške prvého poschodia drevené žobračne – „babince“. Ďalšia veľká prestavba – dostavba sa uskutočnila v 60. rokoch 20. storočia, keď bol na západnej strane pristavaný novodobý pravouhlý vstupný priestor. K umeleckohistorickej hodnote kostola prispieva okrem starobylého architektonického riešenia aj maľba interiéru, fresky datované do 11. storočia, ktoré sú najstaršími nájdenými freskami v strednej Európe a nachádzajú sa na tretej vrstve omietok kostola. Ikonografický program sprístupnených (ale i nepriazňou podmienok poškodených) ranorománskych malieb predstavuje hlavne mariánsky cyklus, evanjelistov a niekoľko starozákonných postáv [13].

Púť sa koná vždy v poslednú júlovú sobotu o 17.00 hod., začína kultúrnym programom, po ktorom nasleduje svätá omša. Aj z toho vidieť, že tento sviatok (hoci cirkevný kalendár u nás hovorí len o spomienke) má v Kostoľanoch pod Tribečom viac charakter slávnosti ako púte, preto sa tu nepridelujú ani odpustky. Ale aj tak dodáva svätá omša, konajúca sa v podvečer sviatku sv. Gorazda na amfiteátri úpätia vrchu Veľký Lysec okolo kostola, tomuto priestoru priam mystickú posvätnosť, ktorej sa radi zúčastňujú predstavitelia dekanátu [21]. Na miesto púte sa môžu návštevníci dostať pešo, vyhradený priestor pre automobily nie je vybudovaný, preto je povolené parkovanie v uliciach obce. Na sedenie slúžia staré drevené lavice nad trvalým poľným oltárom (obr. č. 4), kde sa v čase púte koná omša. Infraštruktúra v okolí pútnického areálu nie je vybudovaná, nakoľko sa púť koná iba v jeden deň. Pred kostolom sv. Juraja je umiestnená informačná tabuľa (obr. č. 5), ktorá poskytuje návštevníkom stručné informácie o danom kostole v niekoľkých jazykoch.

Obrázok 4: Poľný oltár a drevené lavice

Zdroj : [21]
Pútnicke miesto v Tesárskych Mlyňanoch

Obrázok 5: Informačná tabuľa

Zdroj : [21]

PÚTNICKÉ MIESTO V TESÁRSKYCH MLYŇANOCH

Obec Tesárske Mlyňany sa nachádza približne 8 km južným smerom od mesta Zlaté Moravce a 12 km severne od mesta Vráble. Pútnické miesto lokálneho významu je v rámci cirkevnej správy zaradené do Zlatomoraveckého dekanátu. Obec ja zastúpená samostatnou farnosťou.

Severnou časťou obce prechádza medzinárodná cesta E571 a celú obec v severojužnom smere pretína cesta 1. triedy č. 511. Na pútnické miesto je tiež možná doprava vlakom, nakoľko obcou prechádza železničná trať. Vznik púte súvisí s pôsobením Jána Novotného na fare v Tesároch. V roku 1908 sa ako delegát za Ostrihomskú arcidiecézu zúčastnil na kongrese o úcte k Božskému Srdcu Ježišovmu v Ríme. Pri tejto príležitosti si vyžiadal povolenie na verejnú úctu Božského Srdca pre Trnavu a pre svoju farnosť v Tesároch [27].

Odvtedy je najvýznamnejšou slávnosťou farnosti púť k Božskému Srdcu Ježišovmu, ktorá sa každoročne slávi od roku 1909. V tom roku zorganizoval miestny farár **Ján Novotný** slávnosť s eucharistickým sprievodom. Vtedy to bola prvá púť k Božskému Srdcu na Slovensku. Od roku 1994 sa pre pútnikov slúži slávnostná svätá omša v Kaplnke Božského Srdca (obr. č. 6), ktorú dal postaviť vtedajší správca farnosti [27].

Ďalším dôležitým miestom, v areáli pútnického centra, je pre veriacich Kostol Zvestovania Panny Márie (obr. č. 7), v blízkosti ktorého sa nachádza spomínaná kaplnka [13].

Obrázok 6: Kaplnka Božského srdca

Zdroj : [21]

Obrázok 7: Farský kostol

Zdroj : [21]

V roku 2009 si obec pripomenula 100 rokov putovania k Božskému srdcu Ježišovmu. Sviatočné dni boli vyvrcholením ročnej duchovnej obnovy.

Oslava sviatku Najsvätejšieho Srdca Ježišovho sa začala niekoľko dní pred samotnou púťou slávnostnou svätou omšou počas ktorej sa požehnali nové omšové rúcha a dve procesiové zástavy. V sobotu pokračovala púť mládežníckym programom. V predvečer slávnosti celebrovali svätú omšu kňazi, rodáci. Po svätej omši nasledovala procesia po tesársko-mlynianskych uliciach. Vyvrcholením osláv storočnice farských pútí bola nedeľná svätá omša, ktorú celebroval nitriansky biskup J. E. Mons. Viliam Judák. Na pamiatku výročia zasadil otec biskup „Viliamovu lipu“ [21].

Hlavná púť sa koná každoročne v tretiu júnovú nedeľu, na ktorej sa zúčastňuje tisícka veriacich pútnikov. O organizovanie púte sa starajú miestni dobrovoľníci. Pred pútnickým areálom nie je priestranstvo na parkovanie automobilov, takže v čase púte autá parkujú v uliciach obce. Návštevníci sa môžu občerstviť v miestnych podnikoch. V predajných stánkoch je možné zakúpiť si suveníry, či náboženskú literatúru.

DOTAZNÍKOVÝ PRIESKUM V OBCI TOPOĽČIANKY

Každoročne sa pútnici v Topoľčiankach stretávajú na svätej omši, modlia sa a kráčajú po kalvárii pozdĺž krížovej cesty. Nebolo tomu inak ani v roku 2013 kedy sa pútnici v Topoľčiankach stretli 13. júla pri modlitbách k Panne Márii Škapuliarskej už 327 krát.

Púť sme využili na získanie množstva informácií o pútnikoch, vzťahu pútnikov k púti, možnostiach príchodu na púť, ...

Dotazníkový prieskum bol anonymný a zrealizovali sme ho v čase púte a to 13. júla 2013 na počte 172 respondentov, čo predstavovalo viac ako dve percentá účastníkov púte. Dotazník pozostával z jedenástych otázok, pričom deväť otázok bolo otvorených a dve uzavreté. Z celkového počtu otázok sa štyri venovali demografickej charakteristike respondentov.

Podľa **pohlavia** sa prieskumu zúčastnilo viac žien ako mužov. Žien bolo 121 (70%) a mužov 51 (30%).

Z hľadiska **vekovej štruktúry** dominoval stredný vek respondentov (41-60 rokov) s počtom 61 osôb (35%), najnižšie zastúpenie mala veková kategória (do 20 rokov) a to 1/7 respondentov (16%).

Nasledujúca otázka prieskumu sa týkala **bydliska** návštevníkov púte. Najviac opýtaných bolo z okresu Zlaté Moravce a to až 1/2 jeho súčasťou je aj obec Topoľčianky. Nasledovali pútnici z okresu Nitra 35 (20%), Topoľčany 21 (12%) a rovnako po 16 (9%) pútnikov zastupovali okresy Nové Zámky a Levice, čo je podmienené i tým, že sa tu koná stretnutie mládeže KarmelFest.

Z hľadiska **vzdelanosti** dominovali respondenti so stredoškolským vzdelaním 92 (53%). Druhé najpočetnejšie zastúpenie malo učňovské vzdelanie s 37 pútnikmi (22%) nasledované respondentmi s vysokoškolským vzdelaním - menej ako 1/5 opýtaných. Zanedbateľný počet opýtaných malo ukončené základné vzdelanie 11 (6%).

Na otázku **dopravného prostriedku** a príchodu veriacich bola početná odpoveď „automobilom“ 65 (38%) a naopak minimálny počet respondentov pricestoval na púť „vlakom“ 6 (3%). Vysoký počet pútnikov bol zrejme z okresu Zlaté Moravce a pravdepodobne aj obce Topoľčianky ktorí mohli prísť pešo prípadne na bicykli.

Väčšina účastníkov púte v Topoľčiankach z aspektu **spôsobu príchodu** bola na púti v skupine 148 (86%), zatiaľ čo individuálne ich bolo menej ako 1/6.

V otázke týkajúcej sa zistenia **zdroju informácií** o konaní púti sa jednoznačne respondenti priklonili k odpovedi „iný zdroj“ 71 (41%). Zaraďujeme sem najmä dlhoročnú tradíciu konania púte, oznam v kostole, ale i formu pozvánok a plagátov na blížiacu sa púť, resp. na katolícke stretnutie mládeže. V poradí druhá najpočetnejšia odpoveď bola „v kostole“ 38 (22%) pravdepodobne na bohoslužbe vo forme farských oznamov. Od „priateľov“ sa informáciu dozvedela 1/5 opýtaných, „z novín“ 13% a „z internetu“ len jedenásť respondentov.

Ako dlho sa na púti zdržíte bola otázka na ktorú drvivá väčšina odpovedala „jeden deň“, čo v absolútnych číslach predstavovalo hodnotu 162 respondentov (94%). Dlhšie ako jeden deň sa zdržalo iba minimum pútnikov (6%, t.j. 10 opýtaný z celkového množstva 172 respondentov), a to najmä účastníci KarmelFestu.

Otázka týkajúca sa zistenia **frekvencie návštevy** mala štyri možnosti odpovedí. Najčastejšie odpovede boli „do 5x“ (37%) a „do 10x“ (30% respondentov). Počet návštev daného pútnického centra závisí od dĺžky tradície konania púte. Čím je pútnické miesto staršie, tradícia pútí je dlhšia, tým veriaci toto pútnické centrum dlhšie navštevujú, čím sa zvyšuje ich počet návštev. O tom svedčí aj odpoveď „do 15x“ ku ktorej sa priklonila viac ako 16% opýtaných. Až 29 respondentov (17%) si púť v Topoľčiankach nenechalo ujsť po „viac ako 15x“.

Množstvo pútnikov nechodí na púť len do Topoľčianok, ale navštevuje aj iné pútnické miesta. Práve **návštevnosť iných pútí** bola nasledujúcou otázkou v dotazníkovom prieskume. Možnosť „áno“ navštevujem iné pútnické miesta si vybrali 2/3 respondentov (67%) a len na púť do Topoľčianok chodí 1/3 opýtaných, na žiadnu inú púť nechodia.

Posledná otázka, ku ktorej sa mali pútnici vyjadriť a je ju ťažko kategorizovať, bol motív, pre ktorý pútnické miesto navštevujú. Najčastejšími motívmi návštevy púte sú svätá omša, posilnenie viery, modlitba, blízkosť k Bohu, poďakovanie, ale i prosba o pomoc, kresťanské presvedčenie, získanie energie a sily do ďalšieho života. Medzi odpoveďami sa vyskytli i motívy, pozvanie priateľov, návšteva priateľov, zvedavosť a pod.

ZÁVER

Religiózny cestovný ruch je každý druh cestovného ruchu, ktorého účastníci sú počas svojich ciest na mieste dočasného pobytu výhradne religiózne motivovaní.

Nitrianska diecéza ako významný ciel religióznych turistov sa rozprestiera v západnej časti Slovenska. Rozčleňuje sa na 17 dekanátov a 197 farností. Na celom území sa nachádza 16 pútnických miest, ktoré sú rôzneho významu a sú začlenené k jednotlivým dekanátom.

Okres Zlaté Moravce ktorý je súčasťou Nitrianskej diecézy, disponuje jedným pútnickým miestom regionálneho významu (Topoľčianky) a dvomi pútnickými miestami lokálneho významu (Tesárske Mlyňany, Kostoľany pod Tríbečom).

Jedným z najvýznamnejších pútnických miest v diecéze sú Topoľčianky, ktoré v čase púti navštívi až 10 tisíc veriacich. Predmetom kultu sa stala Škapuliarska Panna Mária. Pútnický areál je priamo v obci v okolí kostola, cintorínu a Kalvárie. Počas hlavnej púte sa koná aj stretnutie kresťanskej mládeže Karmelfest.

Na základe dotazníkového prieskumu sme zistili, že z hľadiska vekovej štruktúry je dominantná veková kategória 41-60 rokov. Púte sa zúčastňujú častejšie ženy ako muži. Na základe vzdelanosti je prevládajúca skupina pútnikov so stredoškolským vzdelaním. Veriaci prichádzajú na púť najmä v skupine. Najčastejším dopravným prostriedkom, ktorým sa veriaci dopravia na miesto púte je automobil. Často si respondenti vybrali aj možnosť iné, čo môže byť bicykel alebo pešo. Zdroj, odkiaľ sa o púti dozvedeli, je rôzny, prevláda najmä odpoveď oznam v kostole a od priateľov. Na otázku ako dlho sa na púti zdržia prevláda odpoveď jeden deň. Niektorí veriaci sa zúčastňujú viacerých pútí, a to najmä z dôvodu blízkosti bydliska k daným pútnickým centrám alebo účasti na Karmelfeste.

LITERATÚRA

[1] Eliášová, D. (2004): Impulzy pre rozvoj pútnického cestovného ruchu na Slovensku. In : Ekonomická revue cestovného ruchu, 2004, roč. 37, č. 4, s. 230-238, ISSN 0139-8660

[2] Hasprová, M. (2002): Hodnotenie prírodného potenciálu okresu Zlaté Moravce z hľadiska cestovného ruchu. In: Geographia Slovaca 18 - Luknišov zborník 3. Bratislava : SGS – GÚ SAV, 2002. s. 65-71. ISSN 1210-3519.

[3] Hasprová, M. (1998): Rozvoj cestovného ruchu v Topoľčiankach. In: Geografie X. Brno : PdF MU, 1998. s. 42-47. ISBN 80-210-1784-8.

[4] Hasprová, M. (1998): Predpoklady cestovného ruchu v Topoľčiankach. In: Acta Faculatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešoviensis : Prírodné vedy XXXII : Folia geographica 3, Prešov : PU, 1999. s. 254-261.

[5] Hasprová, M. (2000): Možnosti využitia prírodného potenciálu okresu Zlaté Moravce z hľadiska rozvoja cestovného ruchu. In: Geografické štúdie 7: Stredoeurópsky priestor – Geografia v kontexte nového regionálneho rozvoja. Nitra: FPV UKF Nitra, 2000. s. 268-275. ISBN 80-8050-349-4.

[6] Hodorowicz, I. Mróz, F. (2009): Pielgrzymowanie i turystyka religijna do ośrodków pielgrzymkowych w Tatrach i na Podhalu. In: Jackowski, A. a i. eds.: Turystyka religijna na obszarach górskich. Nowy Targ: PPWSZ, 2009, s. 173-195. ISBN 978-83-60621-10-3

[7] Chalupová, D. (2001a): Náboženská diferenciace Země 1. In Biologie-Chemie-Zeměpis, ročník 10, č. 1, s. 37-42, SPN, Praha, ISSN 1210-3349

[8] Chalupová, D. (2001b): Náboženská diferenciace Země 2. In Biologie.-Chemie.zeměpis, ročník 10, č. 2, s. 87-97, SPN, Praha, ISSN 1210-3349

[9] Krogmann, A. (2003): Klasifikácia cestovného ruchu v okresoch Nitrianskeho samosprávneho kraja na základe vybraných ukazovateľov. Brno : Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3208-1. In. Geografie XIV, S. 201-206.

[10] Krogmann, A. (2005): Aktuálne možnosti využitia územia Nitrianskeho kraja z hľadiska cestovného ruchu. Nitra : UKF, 2005. - 218 s. ISBN 80-8050-888-7.

[11] Krogmann, A. (2005): Využitie modelov v geografii cestovného ruchu (na príklade vybraných lokalít Nitrianskeho kraja). Brno : Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3759-8. In. Geografie XVI : Geografické aspekty středoevropského prostoru, S. 288-295.

[12] Krogmann, A. (2006): Percepcia vybraných stredísk cestovného ruchu v Nitrianskom kraji ich návštevníkmi, 2006. In. Geografická revue. ISSN 1336-7072, Roč. 2, č. 2 (2006), s.340-351.

[13] Krogmann, A. (2007): Religiózny cestovný ruch v Nitrianskom kraji, Religious tourism in Nitra region. Nitra : UKF, 2007. 100 s. ISBN 978-80-8094-186-4.

[14] Krogmann, A. (2009): Návrhy na rozvoj cestovného ruchu v Nitrianskom kraji, 2009. In. GEO Information : Nitriansky kraj v kontexte regionálneho rozvoja = Nitra region in the regional development context. ISSN 1336-7234, Č. 5 (2009), s. 56-62.

[15] Mariot, P. (1983): Geografia cestovného ruchu. 1. vyd. Bratislava: Veda, 1983, 249 s.

[16] Mróz, F., Mróz, L. (2012): Geneza i rozwój Drogi św. Jakuba w państwach Grupy Wyszehradzkiej. In: Rozwój turystyki kulturowej i przyrodniczej na pograniczu polsko-słowackim s. 123–132.

[17] Pusztai, B. (2004): Religious Torists. In: Jyväskylä Studies in Humanitiea 27. Lönqvist, B. red. Jyväskylä: Department of History and Ethnology, 2004, 256 s. ISBN 951-39-1990

[18] Rinschede, G. (1990): Religionstourismus. In: Geographische Rundschau, roč. 42, 1990, č.1. s. 14-20.

[19] Scheimer, M. (1996): Dejiny pútnickeho miesta škapuliarskej Panny Márie. 2. vyd. Topoľčianky: END, spol s.r.o. 1996 32 s.

[20] Šolcová, L. (2005): Turizmus v Zoborských vrchoch (lokalita Natura 2000). Brno : Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3759-8. In. Geografie XVI : Geografické aspekty středoevropského prostoru, S. 628-633.

[21] Šranková, S. (2010): Pútnický cestovný ruch v Nitrianskej diecéze, UKF Nitra, FPV, Diplomová práca, 2010, 83 s.

[22] www.panoramio.com [cit. 2013.19.09.] Dostupné na internete: http://www.panoramio.com/photo/74913343

[23] www.religiask.sk [cit. 2009.19.09.] Dostupné na internete: http://religiask.blogspot.sk/2011/07skapuliarskapannamaria
[24] www.karmelfest.sk [cit. 2013.19.09.] Dostupné na internete: http://www.karmelfest.sk/index.php?clanek=historia
[25] www.zitava.sk [cit. 2013.01.10.] Dostupné na internete: http://www.zitava.sk/zitava/zitava.php?page_id=historia_topolcianky
[26] www.biskupstvo-nitra.sk [cit. 2013.01.10.] Dostupné na internete: http://www.biskupstvo-nitra.sk/dieceza
[27] www.christ-net.sk [cit. 2013.06.10.] Dostupné na internete: http://www.christ-net.sk/webhosting_fara_sk
[28] www.statistics.sk [cit. 2013.06.10.] Dostupné na internete: http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=73571

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTOROV

RNDr. PaedDr. Ján Veselovský, PhD.
katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre
Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra
e-mail: jveselovsky@ukf.sk

Mapa 1: Arcidiecézy na Slovensku

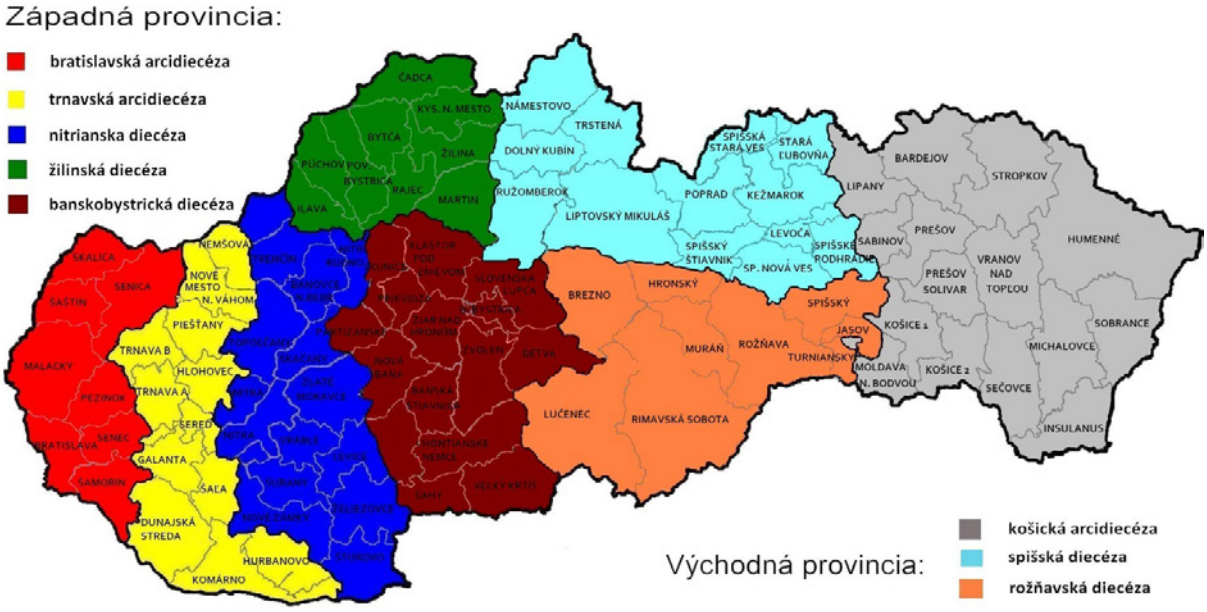

Zdroj: [27]

Obrázok 14: Karmelfest

Zdroj: [24]

Mapa 2: Nitrianska diecéza

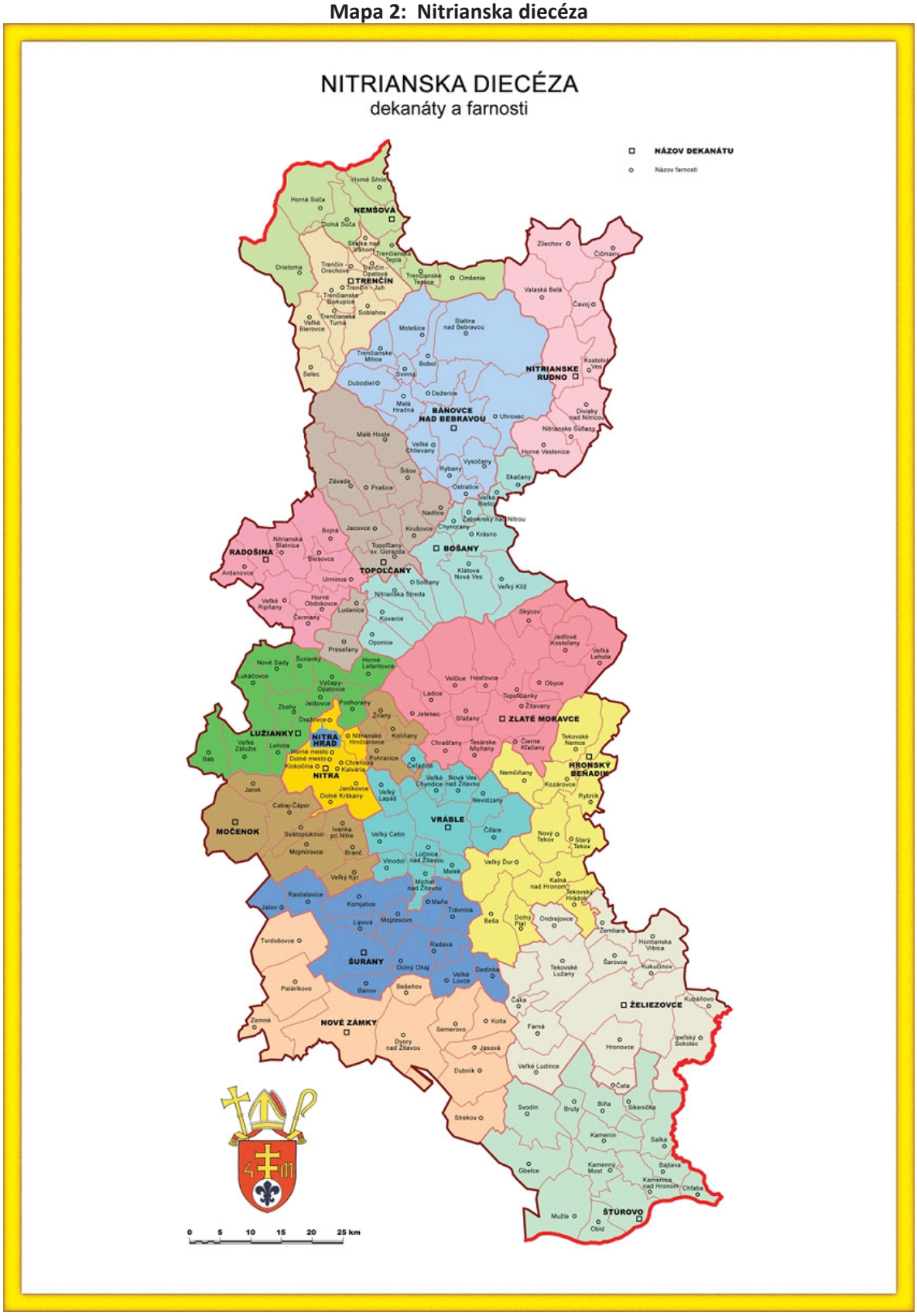

Zdroj: [26]

CYKLOTURISTIKA A CYKLODOPRAVA V ČESKÉ REPUBLICE

Jiří Vaníček
Eva Škrobálková
Marta Němečková

CYCLING AND CYCLE TRANSPORT IN THE CZECH REPUBLIC

ABSTRAKT

Formou bakalářských prací studentů Slezské univerzity v Opavě na téma „cyklodoprava a cykloturistika“ bylo osloveno téměř šest tisíc cyklistů v různých regionech České republiky, kteří využívali kolo na cestu do zaměstnání či za zábavou, nebo byli na jednodenním výletě či na vícedenní dovolené. Ukázalo se, že 95 % veškeré cyklodopravy je vázáno na cykloturistiku, nebo formu trávení volného času. Práce uvádí další údaje o použití kola jako prostředku dopravy nebo jako formy sportovního a rekreačního trávení volného času.

Klíčová slova: cestovní ruch, cykloturistika, cyklodoprava, cyklostezky, sociologický průzkum

ABSTRACT

Almost six thousand cyclists in different regions of the Czech Republic, who used the bike to travel to work or for pleasure or they were on a day trip or on holiday, were addressed by the students of the Silesian University in Opava working on their bachelor theses on „cycle transport and cycling”. It was proved that 95% of cycle transport is bound to cycling, or to a form of leisure activity. The paper presents additional data on the use of the bicycle as a means of transport or as a form of sport and recreation leisure.

Keywords: tourism, cycling, cycle transport, cycle paths, sociological research

ÚVOD

Cykloturistika je druh turistiky, při níž se k cestování používá jízdní kolo. Rozlišuje se rekreační forma cykloturistiky, která nevyžaduje speciální tělesnou přípravu (krátkodobé akce), a výkonnostní cykloturistika, jež vyžaduje speciální tělesnou přípravu i vybavení jízdních kol (cyklistické dálkové jízdy, cyklorallye, orientační závody, atd.). V obecné rovině rozlišujeme následující druhy cyklistiky:

- Cyklodoprava – jízda na jízdním kole do určitého cíle, jde především o každodenní dojíždění do zaměstnání, školy, za nákupy, či kulturou. Vyznačuje se požadavkem co nejkratší trasy, co nejmenší časové náročnosti a bezproblémového průjezdu křižovatkami.
- Cykloturistika – jízda na trekkingových, městských a horských, méně již na silničních kolech především za cíli mimo zastavěná území. Využívá jak komunikace se zpevněným, tak i přírodním povrchem. Této skupině turistů nevadí menší zajížďka. Požadavkem je atraktivní prostředí a co nejvyšší bezpečnost. Skupina cykloturistů je velmi rozmanitá věkově i výkonnostně.

S rostoucí životní úrovni obyvatelstva se zvyšuje i zájem o cestování a turismus. Mezi ně patří i cyklistika, která je dnes jednou z nejvíce rozvíjejících se odvětví cestovního ruchu nejen v České republice, ale i v zahraničí. Stala se velmi vyhledávanou formou k využití volnočasových aktivit, ale i v oblasti dopravy do zaměstnání či za zábavou. V 90. letech 19. století zaznamenala cyklistika a cykloturistika v České republice výrazný posun, kdy se započaly budovat cyklotrasy, cyklostezky a veškeré s touto problematikou spojené služby [1,2,3,4].

METODIKA A CÍLE PRÁCE

Slezská univerzita v Opavě, Filosoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě, Ústav lázeňství, gastronomie a turismu, pracoviště v Opavě a Táboře realizuje výzkumný projekt nazvaný Cyklodoprava a cykloturistika v České republice. Cílem tohoto výzkumu je zjistit současnou úroveň použití kola, jako prostředku dopravy i jako prostředku pro sportovní a rekreační využití v době volného času. Výzkum je realizován formou bakalářských prací s tím, že každý student si zvolí region, většinou na úrovni okresu, ve kterém mapuje současnou úroveň cyklodopravy a cykloturistiky. V první etapě bylo dokončeno 23 prací a tedy i 23 regionů. Jejich rozložení v rámci České republiky je patrné z tabulky 1. Je patrné, že jsou zastoupeny všechny části České republiky a průměrné hodnoty, které budeme uvádět, jsou dostatečně reprezentativní pro celou republiku. V tomto souboru bylo celkem osloveno 5 850 respondentů. Pokud budou uváděny celostátní průměrné hodnoty, tak tyto byly získány váženým průměrem ze všech 23 regionů, když počet respondentů se pohyboval od 120 do 350 a ve většině regionů bylo osloveno 250 respondentů, průměrně 255.

Tabulka 1: Regiony, které byly předmětem výzkumu

Českobudějovicko	Klatovsko	Příbramsko
Českokrumlovsko	Lipensko	Rokycansko
Děčínsko	Mohelnicko	Strakonicko
Domažlicko	Opavsko	Táborsko
Chomutovsko	Pelhřimovsko	Vsetínsko
Jablonecko	Plzeň - sever	Žďár nad Sázavou
Jihlavsko	Praha	Židlochovicko
Jindřichohradecko	Prachaticko	

Zdroj: vlastní výsledky

Při dotazování odpovídalo 51 % mužů a 49 % žen. Tedy oblíbenost cyklistiky je rovnoměrně rozložena mezi muže i ženy. Z 98 % byli respondenty občané České republiky, zbylá dvě procenta jsou převážně občané Slovenska, když jejich podíl je větší v moravských regionech, 3 % tvořili ostatní cizinci pouze v Praze. Celostát-

ní průměr věku respondentů byl 34 let. Z toho je patrné, že přece jenom zájem o aktivní cyklistiku s věkem postupně klesá. Největší skupinu však tvoří lidé ve věku 36 až 45 let. Hlavním nedostatkem provedeného výzkumu je skutečnost, že respondent byl vždy osloven, když právě jel za určitým cílem na kole. Nejsme však schopni odhadnout, jaká část populace kolo vlastní a používá ho alespoň k jednomu účelu, tedy buď pro cesty do zaměstnání (školy) či za zábavou nebo pro jednodenní či vícedenní dovolenou. Nenašli jsme žádnou statistiku, která by uváděla počet jízdních kol v domácnostech. Ale ani ta by nám nic neřekla o počtu uživatelů kola, protože v řadě domácností je mnohem větší počet kole než členů domácnosti. Náš odhad je, že kolo používá alespoň někdy mezi 80 až 90 % obyvatel České republiky [5].

VÝSLEDKY A DISKUZE

Více než polovina dotazovaných cyklistů uvedla středoškolské vzdělání. Třetina se zařadila do skupiny vysokoškolsky vzdělaných osob. A zbývajících 15% má vzdělání základní nebo jsou vyučeni. Takovéto rozložení respondentů podle vzdělání vychází ve všech průzkumech spojených s cestováním a struktura respondentů byla ve všech regionech podobná. Podíl vysokoškoláků je vždy vyšší než by odpovídalo demografické struktuře obyvatelstva a naopak lidí se základním vzděláním nebo vyučených je podstatně méně (obr. 1).

Obr. 1: Vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní výsledky

Téměř polovina respondentů byli zaměstnanci soukromého nebo veřejného sektoru. Podnikatelé a živnostníci tvořili téměř pětinu respondentů. Další pětinu tvořili nezaměstnaní nebo studenti. Nízký podíl důchodců koreluje s nízkým věkovým průměrem všech respondentů, který je asi o 10 let nižší, než je věkový průměr obyvatelstva (obr. 2).

Obr. 2: Zaměstnání cyklistů

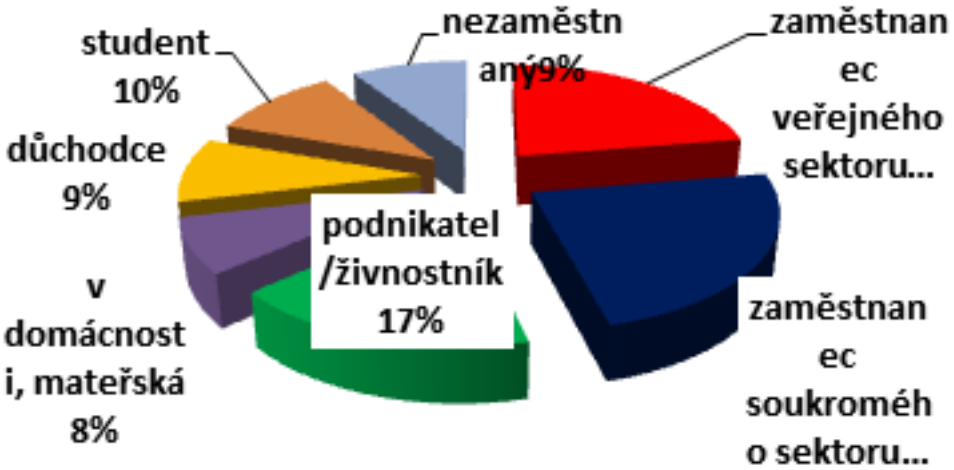

Zdroj: vlastní výsledky

Jedna z forem využití kola je pro cesty do práce, do školy anebo za zábavou. Respondenti, kteří používají kolo k těmto účelům, ho použijí za rok průměrně 90 krát. Podrobnější rozbor výsledků je uveden v tabulce 2, kde je uveden počet jízd v sezóně, mimo sezonu a dále jsou uvedena maxima a minima pro jednotlivé regiony.

Tabulka 2: Průměrná četnost použití kola pro cesty do práce (školy) či zábavou

	celostátní	maximum	minimum
Průměr počtu jízd v sezoně	60	97	41
Průměr počtu jízd mimo sezonu	31	58	12
Průměr počtu jízd za celý rok	91	130	53

Zdroj: vlastní výsledky

Obdobně byla stanovena četnost jednodenních výletů těch respondentů, kteří kolo využívají pro tyto účely a četnost dovolených na kole doma nebo v zahraničí delších než tři dny (viz tabulka 3). Mezi regiony jsou velké rozdíly v počtu jednodenních výletů.

Tabulka 3: Průměrná četnost jednodenních výletů, vícedenní dovolené doma nebo v zahraničí

	celostátní	max	min
Průměrný počet výletů za rok	7,7	12,0	3,0
Průměrný počet dovolených v tuzemsku	1,2	3,5	0,6
Průměrný počet dovolených v zahraničí	0,6	2,0	0,2

Zdroj: vlastní výsledky

Vedle četnosti byla zjišťována i vzdálenost, kterou cyklista urazí při svých cestách na kole. V některých regionech se cyklisté vydávají na jednodenní výlety prakticky z místa bydliště, pokud je v okolí vhodný terén a dostatek cyklotras, v jiných regionech jezdí za rekreační cyklistikou do atraktivnějších míst, než je okolí jejich bydliště. Tyto údaje jsou souhrnně uvedeny v tabulce č. 4. Z výsledků výzkumu plyne, že dojíždět do práce je přijatelné do průměrné vzdálenosti 5 km, maximálně 9. Na jednodenním výletě i při vícedenní cyklodovolené jsou ochotni cyklisté průměrně denně ujet kolem 30 km, při vícedenních až 50 km/den. Největší rozdíly jsou v průměrné vzdálenosti, kterou cyklisté urazí jiným dopravním prostředkem na jednodenní výlet mimo bydliště. Zde jsou výrazné rozdíly mezi jednotlivými regiony. Tak například na Lipensku jsou lidé ochotni ujet autem za krásami Šumavy průměrně 139 km, zatímco cyklisté z Jihlavy dávají přednost výletům do nejbližšího okolí (15 km). Naopak lidé z Chomutovska dávají přednost vzdálenějším regionům (118 km) než jezdit v bezprostřední blízkosti svého bydliště.

Tabulka 4: Průměrné vzdálenosti, které cyklista urazí při…….

	celostátní	max.	min.
cestě do práce (školy) za zábavou v km....	5	9	1
jednodenním výletě v km....	28	39	20
vícedenní dovolené – průměr v km/den...	32	51	12
při cestě na výlet jiným dopr. prostř. v km...	68	139	15

Zdroj: vlastní výsledky

Na obrázku 3 jsou uvedeny formy dopravy do místa výletu. Do místa jednodenního výletu, pokud nevyjíždí z místa bydliště, se cyklisté dopravují nejčastěji vlastním autem. Přepravu kola vlakem nebo cyklobusem využijí výletníci v jedné pětině případů.

Obr. 3: Doprava do místa výletu

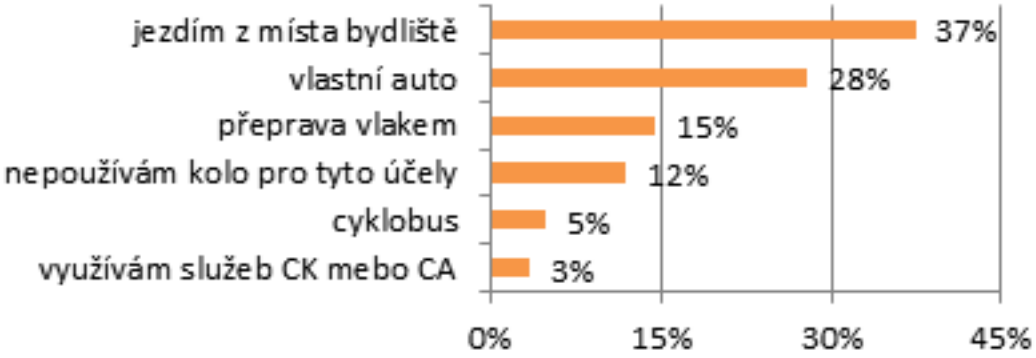

Zdroj: vlastní výsledky

Při dopravě na vícedenní dovolenou používají cyklisté nejčastěji vlastní auto (35 %), přepravu vlakem (13 %) a část jezdí i v tomto případě z místa bydliště (11 %). Jen 11 % využívá služeb cestovních kanceláří a agentur a 6 % na dovolené využívá cyklobusy. Zbytek kolo pro tyto účely nepoužívá. Čtvrtina se ubytuje v penzionu, více než pětina využívá ubytování na chatě nebo chalupě (vlastní nebo půjčené) a téměř stejně se ubytuje v kempu nebo na tábořišti. Znamená to, že cykloturisté využívají především levnější formy ubytování (obr. 4).

Obr. 4: Ubytování na vícedenní cyklodovolené

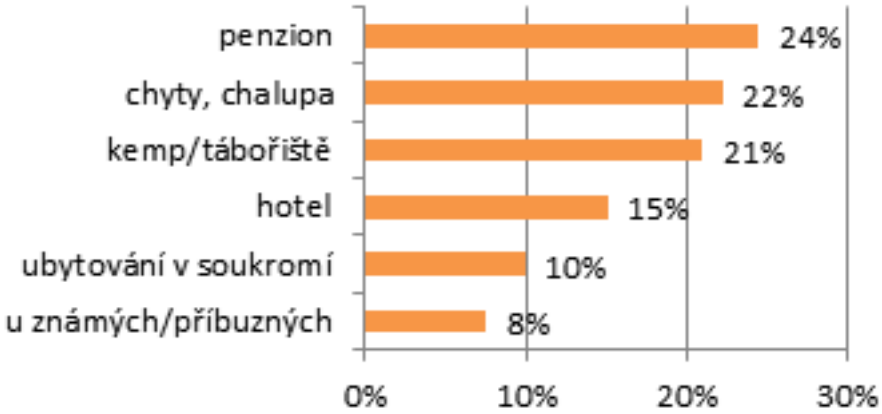

Zdroj: vlastní výsledky

Cyklisté na dovolené většinou provozují i další aktivity. Nejčastěji si zpříjemňují cestu na kole návštěvou památek a samozřejmě při cyklistickém výletu se odpočívá v některém ze stravovacích zařízení. Jen 15 % a tedy jen malá část respondentů se věnuje jen jízdě na kole (obr. 5).

Obr. 5: Hlavní aktivity na cyklodovolené nebo cyklovýletě

Zdroj: vlastní výsledky

Na cyklistickou dovolenou se nejčastěji jezdí s kamarády a přáteli či s rodinou (dětmi) anebo pouze s partnerem/partnerkou. Sám nebo s hromadným zájezdem je méně častá varianta. Každého, kdo provozuje cyklistiku, toto zjištění nepřekvapuje, protože nejčastěji potkává na cyklostezkách skupiny cyklistů (obr. 6).

Obr. 6: S kým jedu na cyklodovolenou?

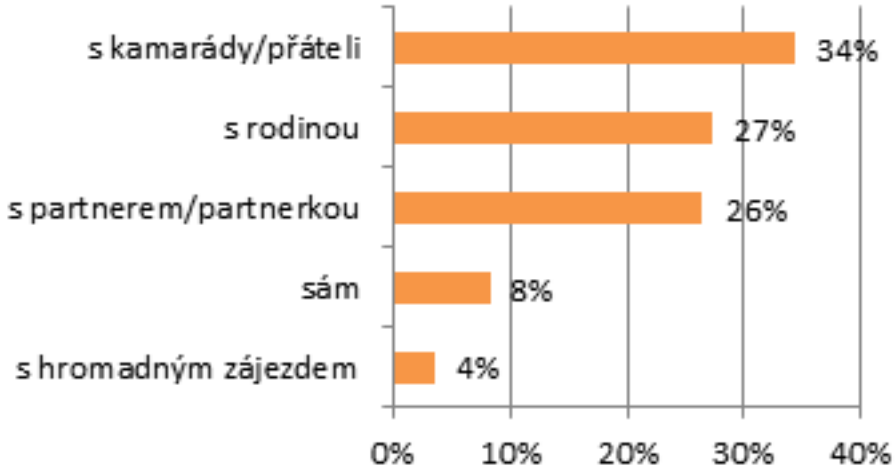

Zdroj: vlastní výsledky

Podle jakých kritérií plánují cyklisté trasy, je patrné z obrázku 7. Při plánování trasy cyklovýletu nebo cyklodovolené je nejpreferovanější volba trasy mimo frekventované silnice a tedy přednostně na cyklostezkách. Cyklisté také nemají rádi průjezdy městy a samozřejmě dávají přednost trasám, kde není velké převýšení.

Obr. 7: Jak plánujete trasu vašeho výletu nebo cyklodovolené?

Zdroj: vlastní výsledky

Předmětem výzkumu bylo i zjišťování názorů na výhody a nevýhody cyklodopravy (obr. 8). Bylo obtížné vytvořit obecná kategoria s tak velkého počtu odpovědí v různých regionech. Nejčastěji vidí cyklisté výhody cyklodopravy a cykloturistiky v tom, že jízda na kole zlepšuje jejich fyzickou kondici, upevňuje zdraví, umožňuje relaxaci, prostě cyklistika je součástí zdravého životního stylu. Tento argument činil téměř polovinu všech odpovědí. Druhou výhodu jízdy na kole vidí cyklisté v tom, že doprava na kole umožňuje velkou flexibilitu, časovou nezávislost a na kratší vzdálenosti nejrychlejší způsob dopravy, kdy nemusí řešit problémy s parkováním. Pro mnohé je důležitá úspora nákladů na dopravu. Je to prostě nejlevnější způsob dopravy. Je potěšitelné, že cyklisté si uvědomují, že jde o nejekologičtější způsob dopravy, který je šetrný k životnímu prostředí.

Obr. 8: Výhody cyklistiky

Zdroj: vlastní výsledky

Značná část respondentů se domnívá, že vlastně žádné nevýhody cyklodopravy nejsou. Konkrétní nevýhody, které respondenti uváděli, byly opět „shrnuty“ do obecnějších kategorií, a struktura těchto odpovědí je na obrázku 9. Podle očekávání je nevýhodou, že kolo, jako dopravní prostředek nemohu většinou používat celoročně a navíc zážitek z cyklovýletu či cyklodovolené je značně ovlivněn počasím. Cyklisté jsou stále nespokojení s počtem a kvalitou cyklotras a cyklostezek a se službami pro cyklisty. Lidé se také obávají úrazu, především na frekventovaných silnicích. Některým vadí fyzická náročnost, a proto jsou elektrokola velkým hitem u nás, ale především v zahraničí. Lidé se také obávají krádeží kola nebo dalšího vybavení, které si sebou vezou.

Obr. 9: Nevýhody cyklistiky

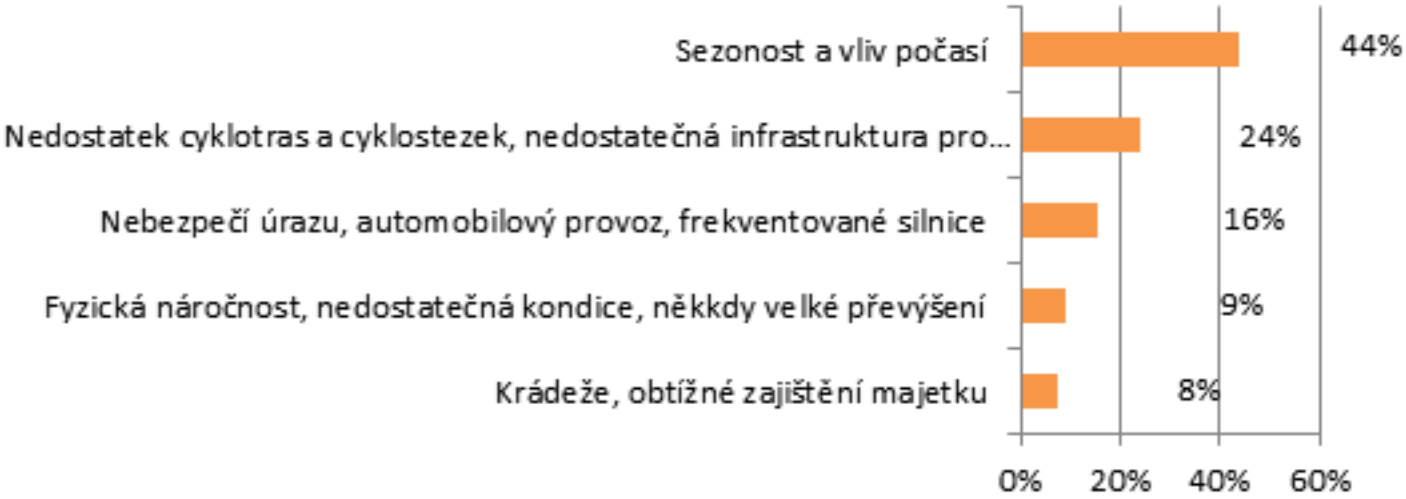

Zdroj: vlastní výsledky

SOUHRN A ZÁVĚRY

Z provedeného dotazníkového šetření ve 23 regionech bylo možné také stanovit, kolik respondentů využívá kolo jen pro jeden účel. Výsledky jsou v tabulce 5. Je třeba říci, že struktura odpovědí v jednotlivých regionech byla výrazně ovlivněna místem a časem dotazování. U souboru s téměř 6 tisíci respondenty ve 23 regionech jsou tyty „výkyvy“ vykompenzované a proto průměry za celou republiku vyjadřují nejlépe objektivní rozložení účelu využití kola jako dopravního prostředku i formy relaxace a trávení volného času. Nejvíce respondentů používá kolo pro jednodenní výlety a současně pro vícedenní dovolenou. Jestliže odhadneme, že asi čtvrtina těch, kteří uvedli, že používají kolo pro více účelů, ho také využívá pro cesty do práce či zábavou, pak můžeme odhadnout, že zhruba 35 % cest na kole je využita pro cyklodopravu a 65 % je využito pro cykloturistiku. To je při odhadu počtu cest. Pokud vezmeme ujeté kilometry na kole (do práce 5 km, na cyklovýletě 28 km

a na cyklodovolené asi 150 km), pak podíl vnitroměstské nebo příměstské dopravy do práce tvoří asi jen 5 % cyklodopravy (nebo „dopravní práce“), zatímco dalších 95 % ujetých kilometrů na kole je spojeno s cykloturistikou, tedy s jízdou na kole ve volném čase za účelem relaxace, poznání a odpočinku. Tím byla potvrzena naše původní hypotéza, že cyklistika je v současné době významným fenoménem pro trávení dovolené a volného času, že umožňuje pohyb ve volné přírodě a stala se důležitou součástí zdravého životního stylu. Současné trendy naznačují, že podíl cyklistiky na cestovním ruchu a trávení volném čase ještě výrazně poroste. Vyšší podíl mladší generace na tomto fenoménu to také naznačuje.

Tabulka 5: K jakým účelům cyklisté používají kolo?

	celostátní	max.	min.
Jen pro cesty do práce nebo za zábavou	19%	55%	0%
Jen pro jednodenní výlety	13%	32%	3%
Jen pro dovolenou doma nebo v zahraničí	7%	73%	0%
Používám kole pro více účelů	61%	91%	13%

Zdroj: vlastní výsledky

LITERATURA

[1] KRÁL, Luboš; MAKEŠ, Pavel. Velká kniha cyklistiky. Praha: Computer Press, 2002. 142 s. ISBN 80-7226-815-5.

[2] MOUREK, Daniel. Cykloturistika: současný stav a perspektivy v České republice. 1. vyd. Praha: CzechTourism, 2011. 129 s. ISBN 978-80-87560-00-6.

[3] LANDA, Pavel; LIŠKOVÁ, Jitka. Rekreační cyklistika: výběr kola, technika jízdy, děti a kolo. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 91 s. ISBN 80-247-0726-8.

[4] SOULEK, Ivan; MARTINEK, Karel. Cyklistika: horská, silniční, rekreační, výkonnostní. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. 111 s. ISBN 80-716-9951-9.

[5] Bednaříková I., Betlachová R., Bouřilová M., Fantová L., Havlíčková P., Havlová M., Havlová S., Hrstková K., Kašparová G., Matulková K., Protivová J., PŮŽOVÁ A.,Rejchová L., Rybová S., Sikora O., Sobotka R., Šíslová K., Štefaniková Š., Táborová A., Thöndlová B., Vondráčková A., Zachař T.: Cyklodoprava a cykloturistika v daném regionu. Bakalářská práce. Slezská univerzita v Opavě, Filosoficko-přírodovědecká fakulta, Opava 2014

KONTAKTNÍ ÚDAJE AUTORŮ

doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc.
Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě, Ústav lázeňství, gastronomie a turizmu
Bezručovo nám. 13
746 01 Opava
email: vanicekji@seznam.cz

Mgr. Marta Němečková
Slezská univerzita v Opavě,
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě, Ústav lázeňství, gastronomie a turizmu,
pracoviště Tábor
e-mail: nemeckova.marta@ssjs-tabor.cz

Mgr. Eva Škrabálková
Slezská univerzita v Opavě,
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě, Ústav lázeňství, gastronomie a turizmu
e-mail: Babicka.eva@email.cz

TURISTICKÉ ROZHLEDY

VENEZUELA NENÍ JEN ROPA

Petr Chalupa
Dana Hübelová

VENEZUELA IS NOT JUST THE CRUDE OIL

ABSTRAKT

Na severovýchodním pobřeží Jižní Ameriky se nachází velice zajímavá spolková republika Venezuela. Tato země není pouze zajímavým nalezištěm ropy, ale je zajímavá i politickým vývojem, nebo cestovním ruchem. Turistická nabídka předkládá atraktivitu ostrova Margarita, tropických savan, kouzlo Guianské Vysočiny, nebo deltu řeky Orinoca.

Současnou otázkou je jak se Venezuela bude, po smrti generala Huga Cháveza, dále rozvíjet?

Ideálním dopravním prostředkem k cestování po Venezuele je osobní automobile, protože benzín, díky státní firmě Petróleos de Venezuela, je za pár českých korun.

Klíčová slova: Venezuela, Caracas, Orinoco, Llanos, Guiana Highlands, Tepuis, Roraima, Salto Angel, Bifurcation, Simon Bolívar, Hugo Chávez, ALBA

ABSTRACT

At the northeast coast of South America lies a very interesting federal republic whose official name is República Bolivariana de Venezuela.

Venezuela is not only crude oil. On the contrary - it is a country with specific political development, beautiful nature, and interesting tourist areas.

In addition to the popular and recreationally most attractive island of Margarita, Venezuela offers geographically different tourist attractions including tropical savannas, Guiana Highlands, and the Orinoco River delta.

The question is how this South American state will develop after the death of General Hugo Chávez. However today we can already say with certainty that Venezuela attracts and will attract thousands of people to visit. Leaving aside the cost for increasingly expensive air tickets, the costs of accommodation and food in Venezuela are lower than in e.g. Bohemia. Public transport is also cheaper.

The very best way to travel in Venezuela is by a passenger car, anyway you‘re in a country where liter of fuel is still only a few crowns thanks to the state company called Petróleos de Venezuela.

Keywords: Venezuela, Caracas, Orinoco, Llanos, Guiana Highlands, Tepuis, Roraima, Salto Angel, Bifurcation, Simon Bolívar, Hugo Chávez, ALBA

ÚVOD

Při severovýchodním pobřeží Jižní Ameriky leží geograficky velmi zajímavá spolková republika, jejíž úřední název je República Bolivariana de Venezuela. Země dostala svůj název již rok po Kolumbově objevení Venezuely (5. 12. 1498). Stalo se to v době, když zde působila další objevná španělská expedice, kterou vedl don Alonso de Ojeda. Je zajímavé, že mezi členy jeho posádky byl také Ital Amerigo Vespucci, po němž celý kontinent nese nyní svůj název. Španělské plachetnice pluly podél pobřeží a zakotvily až 9. června 1499 v zálivu, který místní indiáni nazývali Coguivacoa. Při břehu uviděli námořníci na bahnité podmáčené půdě vesnici s dřevěnými domy na kůlech. Mořeplavcům bylo asi smutno po Evropě, a proto je tyto stavby v deltě Orinoka inspirovaly k názvu země Venezuela („Malé Benátky“).

Jestli tehdejší vesnice vypadala tak, jaký vzhled mají současná vesnická sídla v deltě Orinoka, tak můžeme říci, že asi představivost námořníků po strastiplné plavbě byla hodně veliká. Dnešní zcela nevzhledné domy indiánů kmene Warao mají strašně daleko od vznešenosti benátských paláců.

Tehdy objevená osada však nedala základ španělské kolonizaci, která začala jednak na ostrůvku Margarita, kde se nacházelo velké množství perlorodek a jednak na ostrůvku Cubagua, kde vzniklo první město Nueva Cádiz. Zde v roce 1527 už žilo 233 bílých obyvatel a asi 700 indiánů. Město, které ničila častá zemětřesení, které v roce 1543 zdemoloval velký vítr, se honosilo dokonce erbem Karla V.

Obr. 1: Kolová obydlí v deltě Orinoka

autor: P. Chalupa

Ještě hůře se dařilo nově zakládaným sídlům na pevnině, protože byla mnohokrát ničena nájezdy indiánů. Ani útoky původních obyvatel však nezabránily tomu, že v 16. až 18. století bylo území součástí španělského generálního kapitanátu Nová Granada.

PŘEDKOLUMBOVŠTÍ OBYVATELÉ

V počátku španělské conquisty v zemi žilo 300 až 400 tisíc indiánů, převážně Arawaků, Chibchů a Caribů.

V nížinách tropických deštných lesů dosud žijí prakticky málo změněným způsobem života od civilizace zcela dosud izolovaní Pemóni. Chodí nazí jen s bederními rouškami a neobejdou se bez smotku tabáku pod spodním rtem. Muži s pomalovanými obličeji, poněkud zdeformovanými velkým žvancem nezbytného tabáku v ústech, nosí ozdobná dřívka v nosní přepážce a jejich malé ženy, jejichž tělesné proporce mají daleko od modelek, mají pro změnu tuto ozdobu umístěnou ve spodním rtu. Společně bydlí v primitivních kruhových dřevěných stavbách pokrytých palmovými listy.

Jak nám vyprávěl domorodý průvodce, tak muži ještě někde vedou boje - z důvodu nadporodnosti chlapců - nejen o ženy, ale i s každým, kdo by bez jejich souhlasu vstoupil na jejich území. Viděli jsme, že z nedostatku živočišných bílkovin konzumují bez odporu a s chutí různé larvy hmyzu, housenky, členovce a různý hmyz. Základem jídelníčku je však juka, kterou nejprve nastrouhají. Následně ve válci z upletených palmových listů, vylisují z bílé kaše jedovatou šťávu. Na otevřeném ohni z takto vzniklé hmoty pak pečou až metr velké placky. Placky jsou sice obdivuhodně velké, ale to jim na chuti nijak nepřidává. Z vlastní zkušenosti můžeme tvrdit, že nevěříme, že by si snad nějaký evropský cestovatel na těchto plackách - kasave - pochutnal.

SIMON BOLÍVAR

Národně-osvobozenecký boj zahájil již v roce 1806 Francisco de Miranda, ale do vítězného konce ho dovedli Simón Bolívar a Antonio José de Sucre až v červnu 1821 vítězstvím nad Španěly v bitvě u Carobabo.

Francisco de Miranda, syn přistěhovalce z Kanárských ostrovů byl dokonce údajný milenec ruské carevny Kateřiny Veliké. Obratný politik, který byl také u zrodu Spojených států Amerických, se v roce 1806 ve Venezuele vylodil s cílem zahájit národně-osvobozenecký boj. Představy neodpovídaly skutečnosti, a když jeho záměry příliš neuspěly, tak uprchnul na nedaleký ostrov Trinidad. Nevzdával se a po půlroce se znovu vylodil. Ani tehdy se mu však nepodařilo k boji motivovat cacarasskou šlechtu a nově vznikající buržoazii.

Teprve 19. dubna 1810 se městské šlechtě spolu s buržoazií podařilo v hlavním městě uskutečnit převrat a pod vedením Simona Bolívara zahájit boj proti Španělům. Události akcelerovaly poté, když Bolívar k boji proti Španělům přizval Mirandu. V Caracasu společně založili Vlasteneckou společnost, která 5. července 1811 vyhlásila Deklaraci nezávislosti Spojených států venezuelských.

Odveta Španělů však na sebe nenechala dlouho čekat. Vojenským zásahem zkušeného španělského generála Dominga de Monteverde byl Miranda zajat a 25. dubna. 1812 již v železech putoval do Španělska. Bolívarovi se však tehdy podařilo uprchnout do Kolumbie a odtud znovu zahájit bojové akce. Následujícího roku 1813 Simon Bolívar vítězně vstoupil se svým povstaleckým vojskem do Caracasu.

Další lidový vůdce José Antonio Páez shromáždil své vojsko, spojil se s Bolívarem a společně přes Andy táhli na Santa Fé de Bogota zpět do Kolumbie. V krvavé bitvě u Bayacá porážejí 7. srpna 1819 velkou armádu španělského generála Barriery a dobývají místokrálovství Novou Granadu.

Postupně se měnil poměr síly soupeřících stran, což se projevilo již o dva roky později, kdy proběhla závěrečná rozhodující bitva asi 6 400 Bolívarových vojáků s 5 200 Španěly. Bolívar vítězí a slavnostně se vrací zpět do Caracasu.

Obr. 2: Simon Bolivar stojí snad v každém městě

Autor: P. Chalupa

Nadvláda Evropanů z Pyrenejského poloostrova se ve Venezuele chýlí ke konci. Vlivem zájmů místních vůdců a politiků se však nepodařilo Bolívarovi uskutečnit sen o vytvoření velké svobodné sjednocené Latinské Ameriky. Nakonec ve svých 47 letech jako zklamaný člověk umírá na tuberkulózu. Jeho skutečný stav a pocity vyjadřuje tragická věta, kterou napsal před svou smrtí: „orali jsme moře“...

V roce 1819 se Venezuela stala součástí Velké Kolumbie, aby z ní po jedenácti letech vystoupila a prohlásila se jako samostatná republika. Nadvláda Španělů začala v zemi po roce 1570 a skončila až po 260 letech.

ROZKOLÍSANÁ REPUBLIKA

Bylo by omylem domnívat se, že se po porážce Evropanů nějak výrazně změnil život většiny Venezuelanů. Až v roce 1849 byla země uznána Francií a Španělskem. Tíživou ekonomickou a spletitou politickou situaci mladé země nezlepšil ani populární federalista Ezequia Zamora, který byl zabit opozicí.

V roce 1859 se Venezuela změnila ve federální stát. Tak, jak to bylo v tehdejší Latinské Americe obvyklé, i ve Venezuele se diktatury střídaly jedna za druhou. První demokratická vláda byla zvolena až v roce 1947 a teprve od roku 1963 je prezident volen v souladu s ústavou.

GEOGRAFICKY ZAJÍMAVÁ ZEMĚ

Venezuelu, ležící na severovýchodě Jižní Ameriky, řadíme do skupiny tzv. Andských zemí. Možná, že pro většinu čtenářů bude překvapivé, že rozlohou šestá jihoamerická země je velká zhruba jako Francie a Německo dohromady. Území Venezuely je možno geograficky rozdělit na několik přírodně zcela odlišných regionů.

První oblastí jsou na severozápadě velehory Andy (Cordillera de Merida a Sierra de Perija) s nejvyšší horou Pico Bolívar (5 007 m n. m.). Již z okének letadel přilétajících z Evropy zvědaví cestující mohou vidět, jak se v blízkosti Atlantického pobřeží do výšky poměrně prudce zvedá barvou zelenohnědé pohoří Cordillera de la Costa.

Mezi obtížně schůdnými pohořími je hluboká tektonická sníženina (Maracaibská nížina) s největším jihoamerickým jezerem Lago Maracaibo.

Za vysokými horami směrem k jihu povrch klesá do druhé geograficky zcela odlišné oblasti Venezuely - do západních plání Los LLanos.

Obr. 3: Rozsáhlé travnaté plochy Llanos

Autor : P. Chalupa

Třetí, opět geograficky specificky odlišnou částí Venezuely je na jihovýchodě ležící Gran Sabana se stolovými horami. Na sever od ní bychom našli opět geograficky jinou část země, kterou tvoří oblast delty Orinoka. Zcela odlišné geografické podmínky má také úzký pás venezuelského atlantského pobřeží.

Podnebí ve Venezuele je subekvatoriální s deštivým létem a suchou zimou. Tropický deštný les pokrývá asi

čtvrtinu země. V lese má domov kolem 1 300 ptačích druhů a kolem 350 druhů savců.

Kromě venezuelské ropy se na světových trzích dobře uplatňují železná ruda, bauxit, zlato diamanty a fosfáty. Hospodářský význam pro národní ekonomiku má také zemní plyn a vápenec.

Vzhledem k nerostnému bohatství je nejvýznamnějším odvětvím petrochemie, hutnictví, strojírenství a potravinářství. Ekonomika a ekologie jsou si v zemi dosud poměrně vzdáleny. Stačí na břehu jezera Maracaibo vidět, jak je voda znečištěna, stejně jako těžba zlata a diamantů znečisťují mnohé řeky a kořistná těžba dřeva snižuje rozlohu lesů.

Venezuelští zemědělci na svých polích sklízejí především rýži, kukuřici, maniok, slunečnici, brambory, luštěniny a cukrovou třtinu. Nezanedbatelné je v zemi také pěstování bavlníku, kakaovníku a sklizeň kokosu, ananasu, citrusů, kakaa, kokosových ořechů a manga. Na venkově se chovají koně, drůbež, ovce a skot. Jako přímořský tropický stát má ve Venezuele ekonomický význam rybolov a těžba vzácných dřev.

Doprava se realizuje po Panamerické dálnici a dalších méně významných komunikacích, které jsou v solidním technickém stavu. Kromě méně výkonné železnice rozvinutou silniční dopravu doplňuje říční doprava, zejména v povodí Orinoka.

Obr. 4: Indiánka z Guyanské vysočiny

Autor P. Chalupa

Zahraničně-obchodní aktivity zabezpečuje obchodní loďstvo prostřednictvím nejvýznamnějšího přístavu v Maracaibu.

Více než polovina, z přibližně 24 milionů Venezuelanů, je mladší 18 roků. Většina populace - zhruba 70 % - jsou míšenci, 21 % běloši, 8 % černoši a malý zbytek tvoří původní obyvatelé.

CO BY NEMĚL TURISTA VYNECHAT

Ve Venezuele, kromě oblíbeného a rekreačně nejvíce atraktivního ostrova Margarita, jsou zahraničními turisty nejvyhledávanější geograficky odlišné tropické savany, Guyanská vysočina a delta řeky Orinoka.

TROPICKÉ SAVANY - LLANOS

Tropické savany jen ve Venezuele zabírají území, do kterého by se třeba Česká republika vešla asi pětkrát. Místní půda regionu je chudá na živiny, ale příroda je však o to více bohatá na řeky a při nich žijící ptáky a další zvířata. Llanos, jak se oblast nazývá, jsou bohužel sužovány v sušším období častými stepními požáry a naopak po zenitálních deštích rozsáhlými záplavami.

Hospodářsky se území dá dobře využít k chovu skotu, kterého zde žije mnohem více než lidí, kteří přebývají v usedlostech obrovských rančů zabírajících i tisíce hektarů. Pastviny nejsou příliš úživné a gaučové uvádějí, že jedna kráva potřebuje k obživě asi dva hektary travnaté půdy.

Chovatelé dobytka - llaneros anebo gauchos, jak jsou zemědělci v řídce osídleném kraji nazýváni - se v současnosti zabývají převážně chovem bílého vyhublého skotu s malým hrbem, statných vodních buvolů a chovem koní. Ale i sem proniká cestovní ruch a stále více na popularitě získává agroturistika.

Na ranči stačí upravit místnost k přebývání turistů, dát sítě do oken a návštěvníci mohou obdivovat nádherné galeriové lesy u říček a vodních ramen, kde žijí dravé piraně a tisíce kajmanů, 323 druhů ptáků, přes 50 druhů savců a 26 druhů obojživelníků. Bez problémů mohou z loděk pozorovat říční delfíny, až tři metry velké kajmany a až šest metrů velké orinocké krokodýly, kteří se vyhřívají po stovkách na březích. Jestli se domníváte, že setkání s anakondou je zde něco neobvyklého, tak vás záhy doprovázející llaneros vyvede z omylu. Kapybary, pásovci, velcí mravenečníci, tapíři, a pekari jsou také běžně k vidění, stejně jako rudí ibisové, růžoví kolpíci, vodní slípky a další druhy ptáků, kteří se rozlétávají na všechny strany před přídí říčního člunu anebo vzlétají z trávy, když se k nim na koni blížíte.

Připomínáme, že pouze kůň, loďka nebo dobrý terénní automobil jsou možné dopravní prostředky, s nimiž je možno putovat po llanos.

GUYANSKÁ VYSOČINA

Na jih od řeky Orinoko se rozprostírá Guyanská vysočina. V oblasti Gran Sabana (Velká Savana) vystupují gigantické stolové hory. Nejznámějšími jsou Auyántepui (2 953 m n. m.) a Roraima (2 772 m n. m.). Indiáni z kmene Pemónů je nazývají tepuis.

Na své si zde přijdou nejen geologové a geomorfologové, ale i běžní turisté, kteří s údivem shlížejí na to, jak v nejstarším geologickém jádru jihoamerického kontinentu eroze obnažila horniny, jejichž stáří je kolem 3 400 milionů let.

Před 1 900 milionu roků byly vrstvy hornin vyvrásněny, teplem a tlakem metamorfovány a byly také prostoupeny magmatickými výrony. Vzniklé pohoří bylo zhruba o 100 milionů let později srovnáno a stalo se součástí pevninského štítu. Poklesávající štít byl několikrát zaplaven mořem, čímž se na něm navršily vrstvy písků, které se postupně zpevnily do tvrdších vrstev pískovců, křemenců a slepenců. Od poloviny druhohor se území zvedlo v náhorní Guyanskou vysočinu. Tuto hloubková erozní činnost četných řek rozčlenila na menší celky.

V příčném řezu touto vysočinou jsou patrné dva rozsáhlé zarovnané povrchy. První je na úrovni tepuis zhruba ve výšce 2 000 až 2 900 m. Druhý je o dva tisíce metrů níže při jejich úpatí.

Výmolná činnost vodních toků, živených bohatými dešťovými srážkami a pomalý zdvih oblasti, daly vznik stolovým horám s téměř kolmými stěnami. Relativní výška těchto geomorfologických útvarů je kolem tisíce metrů.

Po miliony let se zde zcela izolovaně vyvíjela biota, takže na těchto ostrůvcích vznikly zcela ojedinělé endemické druhy rostlin. K činitelům, které také na biotu působí lze zařadit nízké průměrné roční teploty kolem 10° C, což je v tropech něco zcela výjimečného. Také výskyt sice ojedinělých mrazů, ale o to četnějších mlh, které zabraňují na vrcholcích stolových hor přístupu slunečního svitu, mají na rostlinstvo velký vliv.

Mezi endemickými rostlinami nacházíme asi 700 druhů orchidejí a také různé bromelie a čeledi masožravých rostlin. Květy a listy těchto rostlin se bleskurychle dokáží sklápět a pro hmyz pak není úniku. Rostliny s většími láčkami z rodu Heliamfora jsou údajně schopné prý strávit dokonce žáby a menší savce. Masožravé rostliny z těl živočichů získávají živiny, které neposkytuje půda, kde chybí především dusík, draslík a fosfor.

Kromě bizardních tvarů a ojedinělé bioty stolových hor je asi největší turistickou atrakcí této oblasti Andělský vodopád (Salto Angel) na řece Churún, kdy voda padá do hloubky 979 metrů.

Kaskádový vodopád má název od pilota Američana Jimmy Angela. V roce 1921 se tento Američan setkal se

zlatokopem Mc.Crackenem a po dohodě s ním za 3 000 dolarů zaletěli k ploché mesetě. Sesbírali zde zlaté nugety a odletěli v pohodě zpět. Snadný výdělek mu však nedal spát a od té doby se mnohokrát snažil místo původního přistání nalézt. V roce 1935 při jednom z průzkumných letů objevil obrovský vodopád, „snad míli vysoký." V roce 1937, když přistával se svým hornoplošníkem na rovince nad vodopádem, došlo k havárii. Následovala strastiplná desetidenní cesta do misijní stanice.

V roce 1947 Američanka Ruth Robertsonová zorganizovala výpravu s cílem změřit vodopád. Je zajímavé, že ztroskotané letadlo Jimmy Angela se našlo až po 35 letech. Kopii tohoto letounu si senzacechtiví turisté fotí před letištěm v Ciudad de Bolívaru.

Odtud lze letět do městečka Canaimy ležícím na břehu jezera Lago Canaima. Pěkné městečko je východiskem do stejnojmenného velkého národního parku. Na letišti přistávají od rána do večera jedno za druhým malá letadla s turisty, kteří sem přilétají většinou jen na prohlídku laguny, do níž padají čtyři obrovské vodopády řeky Carrao. Vodopády Salto Hacha, Salto Wadaima, Salto Golodrama a Salto Uacaima lze pozorovat od břehu jezera nebo se k nim přiblížit na loďce. Nedaleko od těchto vodopádů hučí masami spadajících vod ještě dva obrovské vodopády - Salto Sapo a Salto Sapito.

Většina turistů se povozí na lodích po laguně, občerství se, nakoupí indiánské výrobky a vrací se na letiště. V letadlech zakrouží nad největším vodopádem naší planety a odlétá zpět do pohodlí hotelů na březích Karibského moře. Méně jich zůstává déle, překonává na dřevěných lodích peřeje řeky Carrao a pokračuje proti proudu Churúnu až pod vodopád. Zde přenocují vystaveni útokům moskytů v hamakách, aby mohli zblízka obdivovat jeden z největších divů přírody - Salto Angel. Cesta není nijak příjemnou záležitostí. Několikrát je třeba vystoupit z lodě a tlačit ji proti proudu přes mělčiny, které by zničily vrtule lodních šroubů japonských lodních motorů. Vše však vynahradí nejdelší vodopád naší planety. Zvláště po deštích se Andělský vodopád změní v úchvatné divadlo. Podél stěny padá hučící vodní proud a tříští se mezi chuchvalci mlhy do vodní tříště, která dopadá do zpěněných divokých peřejí v hloubce Ďábelského kaňonu.

DELTA ŘEKY ORINOKA

Návštěvníky Venezuely láká v posledních letech také 2 740 km dlouhý veletok Orinoko s deltou plošně přesahující rozlohu Belgie. Delta, která se rozvětvuje už asi 160 km daleko od oceánu a zabírá na 360 km pobřeží, je ohraničena dvěma velkými toky Río Grande a Caño Manamo. Největšími přítoky Orinoka jsou řeky Carroni s přehradní nádrží Embalse de Raúl Leoni a Apure a Meta.

V roce 1498 si Kolumbus napsal do lodního deníku při plavbě v ústí Orinoka: "nevytéká-li tento proud přímo z ráje, na světě nemůže být řeky větší a hlubší". Veletok však byl prozkoumán až po 453 letech od tohoto zápisu. Průzkumníci by asi Kolumbův zápis o ráji změnili v opak - v peklo. Tolik strastí a obětí si průzkum této jihoamerické americké řeky vyžádal.

Za zajímavý je možno již považovat i fakt, že veletok Orinoko pramení a protéká pouze jedinou zemí. Na prvních mapách nesl označení Río Dulce, Uyparí nebo Uriparia. Teprve od roku 1529 je označována jako Orinoko. Jeho pramen se nachází ve výšce pouze 1 045 m n. m.. (Jen pro srovnání uvádíme, že např. Labe pramení v České republice na Labské louce v Krkonoších ve výšce 1 380 m n. m. a Zelené pleso, ze kterého vytéká Bielý Váh, leží ve Vysokých Tatrách dokonce 2012,5 m n. m..)

K návštěvě orinocké delty lze využít cestovních kanceláří, které sídlí v největším městě v deltě v Tucupitě. S průvodci je možno na lodích několik dní plout po ramenech a kanálech. Snesete-li nocování v hamakách a učiníte-li ústupky základním hygienickým pravidlům, můžete obdivovat bohatství přírody a život původních obyvatel. Po nezbytných kontrolách Národní gardy, protože ostrov Trinidad leží nedaleko a pohybujete se v pohraničí, můžete plout po některém ze 40 říčních kanálů.

V klimatu, kde průměrná roční teplota je asi 26 stupňů, na stále podmáčeném území žijí indiáni kmene Warao. Asi 24 tisíc těchto původních obyvatel bydlí v jednoduchých domech na kůlech, spíše v chatrčích s minimální

výbavou. Plátěná hamaka na spaní a otevřené ohniště tvoří základní vybavení rodin, které mají většinou více než deset dětí. Někteří indiáni si mohou dovolit dokonce luxus dvou manželek.

Ale i sem postupně s cestovním ruchem proniká civilizace. Lodní motory na dlabaných kanoích a tranzistorová rádia už přestávají být něčím výjimečným. Děti jsou na těchto vratkých plavidlech sváženy do větších vesnic do škol a větší motorové lodě začínají pravidelně zajíždět do odlehlých vesniček a zásobovat obyvatele potravinami a potřebným zbožím. Indiáni si tak mohou rozšířit poměrně chudý jídelníček, který tvoří převážně ryby a juka o další potraviny. V mnohých domech bylo překvapením vidět plakáty s venezuelským prezidentem. Hugo Chávez je mezi předkolumbovskými obyvateli značně populární i díky úsilí, které věnoval na zlepšení jejich vzdělanosti. Zasloužil se i o to, že v parlamentu mají indiáni své zástupce.

Orinoko - řeka s „bílou vodou“ nese velké množství světlého bahna a písku. Díky těmto částicím došlo k rozdělení toku - k bifurkaci. Kalné vody tohoto veletoku odnášejí ročně do Atlantského oceánu kolem neuvěřitelných 300 milionů kubických metrů zeminy. Asi po 300 km od pramene se řeka rozvětvuje ve dvě ramena. Severní si ponechává název Orinoko. Jižním odtéká zhruba pětina jeho vody do toku Rio Casiquiare, který po dalších 400 km ústí do řeky Guainía. Po soutoku se řeka jmenuje Rio Negro a ústí do Amazonky.

Příčinou bifurkace Orinoka je zúžení řeky v tvrdých horninách, které zvyšují rychlost říčního toku, jeho a kinetickou energii a erozní činnost výmolnou činnost. Směrem dále po proudu se tok rozšiřuje a zpomaluje, čímž dochází k ukládání neseného pevného materiálu na dně. Uprostřed řeky vznikla písečná kosa, která rozdělila jednotný tok na dvě řeky. Od výzkumů německého přírodovědce Alexandra Humboldta je toto spojení dvou říčních systémů známé jako světově nejproslulejší bifurkace.

Největším městem na Orinoku je Ciudad Bolívar, který leží asi 350 km od ústí při úžině v Guayánském masívu, kde řeka vyhloubila erozí dno do hloubky 80 až 100 metrů. Nedaleko města stojí také jediný most přes tento veletok. Odtud je také možno po souši dojet do města Tucupita, které je turistickým východiskem do delty.

ROPA - „ORO NEGRO“

Ropu - černé zlato - v pánvi Maracaibského jezera znali už předkolumbovští indiáni, kteří ji užívali k léčebným účelům. Přírodním dehtem a asfaltem si Španělé spravovali prosakující trupy svých plachetnic. O kvalitě venezuelských živic píše ve svých pracích i německý přírodovědec Alexander von Humboldt.

První koncese na těžbu ropy byla udělena již v roce 1865. Po velkém zemětřesení dokonce začala ropa vytékat sama na povrch, což dalo v roce 1879 vznik Národní petrolejářské společnosti.

Teprve americký vrt koncernu Gulf Oil Zumaquie No. 1 v roce 1914 však zahájil slavnou venezuelskou ropnou éru. Těžbu záhy ovládly americké firmy Standart Oil, Gulf Oil a Shell. Aby američtí těžaři mohli v počátcích těžby snáze odolávat nespokojeným indiánům, obehnali místa těžby dráty s elektrickým proudem, který usmrtil desítky indiánů.

Venezuelským exportním artiklem se ropa stala již v roce 1918. Těžba pomohla ve 20. letech minulého století despotickému diktátorovi Juanu Vincente Gomézovi poněkud pozvednout ekonomiku, ale na životní úrovni většiny obyvatelstva se to, ani v nejmenším neprojevilo. Změnu nepřineslo ani to, že se země koncem 20. let dostala na první místo na světě v těžbě ropy. Toto prvenství si Venezuela udržela až do roku 1970.

Rozvoj těžebního průmyslu znamenal na druhé straně pokles zemědělské produkce. I v současnosti jsou zemědělsky obdělána jen čtyři procenta plochy země, což řeší stávající prezident pozemkovou reformou.

Těžba ropy znamenala nejen změnu v místní krajině, ale ovlivnila i osídlení v celé ropné oblasti.

Její centrum, město Maracaibo s ročním průměrem teploty kolem 30° C, mělo na počátku minulého století asi 20 000 obyvatel. Do dnešních dnů neuvěřitelně 50krát vzrostlo.

Do Venezuely ještě v 50. letech směřovalo více než 80 % kapitálových investic USA. V roce 1954 obdržel tehdejší silně proamericky orientovaný prezident nejvyšší vyznamenání USA - Řád za zásluhy.

Z ropy plynoucí do USA však Venezuelané moc neměli, což se projevilo v konci 50. let obrovskými demonstracemi, které tehdejšímu viceprezidentu USA Nixonovi zabránily při státní návštěvě vstoupit do Panteonu. Budoucí americký prezident před demonstranty musel utéct na ambasádu.

Venezuela, jeden ze zakládajících států sdružení OPEC, dosáhla ve vývozu ropy vrcholu v roce 1981 a i v současnosti je ropa z 80 % zdrojem exportního zisku.

Vlivem arabsko-izraelského konfliktu se ve druhé polovině 70. let, za vlády prezidenta Carlose Andrése Péreze, obrovsky zvýšila produkce ropy ve znárodněném ropném průmyslu. Díky značné poptávce se v té době venezuelská ropa na světových trzích velmi výhodně prodávala.

V 80. letech, v důsledku světové ekonomické recese, poklesl poněkud zájem o ropu, což prohloubilo neschopnost země splácet zahraniční dluh a zvýšilo nejen nezaměstnanost, ale i urychlilo růst inflace. Tato neutěšená situace a drastická úsporná vládní opatření vyvolala opět velké protestní akce obyvatelstva, při nichž došlo k usmrcení asi 300 lidí Také na přelomu 80. a 90. let stávky a protestní demonstrace zmítaly zemí.

MILOVANÝ A NENÁVIDĚNÝ CHÁVEZ ZMĚNIL VENEZUELU

V únoru 1992 se pokusil plukovník Hugo Chávez Fríaz neúspěšně o převrat a skončil na dva roky ve vězení. Ani s tanky a letadly se nepodařilo ohrozit pozici prezidenta Carlose Andrése Péereze v paláci Miraflores.

Zhruba po půl roce se politická situace se stávkami a demonstracemi zase opakovala, ale vláda s pomocí vojska, které téměř letecky zničilo prezidentský palác, opět uhájila svoji pozici.

Politická situace se nadále vyhrocovala v souvislosti s korupční aférou Péreze a jeho odstoupením, s krachem bank a s devalvací národní měny o 70 %, kterou provedl v roce 1995 jeho nástupce Rafael Caldera. Kongres obvinil stávajícího prezidenta z korupce a poslal ho na dva roky do domácího vězení.

Zdá se to být nemožné, ale v roce 1996 v zemi tak bohaté na ropu, vzrostly ceny plynu o 500 %. O dva roky později již žily další statisíce nespokojených lidí pod hranicí chudoby. Přibylo hrůzných slumů kolem hlavního města a do caracaského Barria Esperanza, Laga Vegy nebo do čtvrti Horizonte by si každý zahraniční turista asi dobře rozmyslel zaměřit svoji prohlídku. Na druhé straně si úzká vrstva nejbohatších mohla dál žít spokojeně ve své luxusní caracaské čtvrti Las Mercedes, kde byste zase bloumající bezdomovce těžko uviděli. Daná sociální situace vytvářela navíc podhoubí pro růst kriminality a rozšiřování distribuce drog.

V dalších prezidentských volbách v roce 1998 proti sobě stáli levicově orientovaný plukovník Hugo Chávez Frías a starostka Chacao, bývalá Miss Universe Irene Sáez a guverner státu Carabolo Henrique Salas Comez.

S drtivým rozdílem volebních hlasů zvítězila levicová strana Moviento Bolivariano Revolucionario (následně přetransformovaná v Movimiento Quinta República) se svým programem mírové demokratické sociální revoluce. Do čela země se postavil charismatický Chavéz.

Je zajímavé, že plukovník Chavéz před tím nezastával veřejný úřad a jako voják, který sloužil 17 roků, nikdy před tím nevolil. Hugo Chavéz, dobrý znalec venezuelské historie, obdivovatel Bolívara a přítel Fidela Castra, v jehož žilách podle vzhledu po předcích asi koluje směsice španělské, indiánské a černošské krve, si za své prezidentské funkce získal chudou většinu Venezuelanů. Ve všelidovém referendu, kde osmkrát bezpečně zvítězil, si nechal potvrdit značnou pravomoc a přistoupil ke kubánskému modelu postupných ekonomických, politických a sociálních přeměn.

V osobě plukovníka nesmíme však hledat nějakého extremistického jihoamerického levicového politika

anebo naivního fantastu a demokrata. Musíme přijmout fakt, že ve Venezuele měl za svého prezidentského působení téměř neomezenou moc. Jmenoval desítky nových plukovníků a generálů, zvýšil výdaje na armádu a vytvořil si velkou podporu v dobře organizované Národní gardě. Na své straně měl drtivou většinu nejen chudšího obyvatelstva, ale i drobných podnikatelů. Opozici mu tvořily nejbohatší skupiny obyvatelstva země, bohatší podnikatelé a část středních vrstev.

Chávez zahájil tzv. bolívarovskou revoluci ve vzdělání, kultuře a práci. Díky této revoluci se asi 1,2 dospělých Venezuelanů naučilo číst a psát. Projekty, označované jako „misiónes“, se snaží zlepšit životní situaci obyvatelstva.

Existují misiónes zdravotnické, kde právě působí kubánští lékaři, vzdělávací, kulturní a další. Tyto akce jsou realizovatelné také proto, že do státní pokladny plynou peníze z prodeje ropy. Zhruba 65 % exportu směřuje do USA, asi čtvrtina jde do zemí Latinské Ameriky, 5,5 % do Kanady a necelá 4 % do Evropy.

Dvoukomorový parlament přeměnil tehdejší prezident v jednokomorový a vytvořil post víceméně jmenovaného víceprezidenta. Nejvyšší soud má vlivem prezidenta členy vybírané právě Národním shromážděním, kde má jeho strana převahu. Původní indiánské obyvatelstvo má jeho zásluhou právo na tři poslanecká místa v tomto Národním shromáždění. Také zařídil, že řadoví dělníci volí přímo členy odborových rad, což mnohdy nevyhovuje zájmům majitelů továren. V rámci Bolívarovské revoluce také tisíce dobrovolníků s minimálními platy přebudovaly školy, nemocnice a postavily nízkorozpočtové byty pro nejchudší.

Bylo zjištěno, že méně než procento Venezuelanů vlastní přes 60 % půdy, což inspirovalo prezidenta k vytvoření zákona, podle něhož je možno vyvlastnit půdu, která je neobdělávaná a přidělit ji bezzemkům. Současní vlastníci půdy musí prokázat, že ji vlastnili již v koloniálním období, nikoliv od roku 1821, kdy Simon Bolívar osvobodil Venezuelu.

V důsledku této politiky se země začala polarizovat podle třídních linií a latifundistům a bohatší menšině nezbývá než se smířit s danou realitou. Ve volbách v roce 2000 se sice bezpečně stal vítězem, ale ani to mu nezaručilo přijetí veškerou politickou reprezentací Venezuely. Netrvalo dlouho a došlo k prvním střetům mezi ním a představitelem podnikatelských skupin vedených P. Carmonou Estangou.

Situace ve Venezuele se začala tehdy nápadně podobat situaci v Chile po vítězství Salvadora Allende..

Na stránkách levicového venezuelského tisku se také tehdy objevily titulky „Bude se ve Venezuele také opakovat chilská varianta“? Realita ukázala, že se tak téměř stalo. Stejně jako v Chile, kde CIA podporovala odpor dopravců proti socialistickému prezidentovi, došlo ve Venezuele k dočasnému třídennímu sesazení Cháveze. Urychleně byla vytvořena nová vláda, ihned uznaná a podporovaná USA, která však nenašla podporu chudého obyvatelstva, které tvoří většinu v zemi.

Pád prezidenta nezpůsobila ani generální stávka v ropném průmyslu na přelomu roku 2002 a 2003.

Napjatá a nejistá politická situace od té doby ještě výrazněji polarizuje venezuelskou společnost.

V zemi obrovských sociálních kontrastů, patrných na každém kroku, zůstává otevřenou otázkou, jak bude na plánované reformy reagovat bohatá statkářská oligarchie a zda se novému prezidentovi Nicolásovi Madurovi – levicovému radikálnímu pokračovateli Cháveze - podaří i nadále v zemi zachovat civilní administrativní správu. Nový prezident a jeho politika má obrovskou podporu u sociálně slabších obyvatel, zejména v městských chudinských čtvrtích Caracasu. Chudí ho, stejně jako Cháveze, milují a bohatí nenávidí.

Na základě oficiálních statistických údajů je zřejmé, že v roce 1999, kdy přebíral Chávez úřad, byla Venezuela ekonomicky nejníže. V dubnu 2002 státní převrat a v roce 2003 ropné sabotáže propad ještě prohloubily. Od roku 2004 je však patrný nárůst kolem 10 %, který přetrvával dokonce i v dalším období. Podařilo se snížit nezaměstnanost a zvýšit růst neropného průmyslu o 10,4 %. Chavézův model přerozdělování národního

důchodu, který není příznivě přijímán Mezinárodním měnovým fondem, sice usiluje zmenšit sociální rozdíly mezi obyvatelstvem, ale vyvolává stále větší odpor nejbohatších vrstev Venezuelanů. Spolupráce s prezidentem Kuby je zase trnem v oku USA. Venezuelská centrální banka na pokyn prezidenta dokonce přesunula rezervy mimo území Spojených států.

Spolu s Kubou, Nikaraguou, Bolívií a Ekvádorem vzniklo seskupení ALBA, kde Venezuela má - díky nerostnému bohatství - dominantní postavení. V květnu 2008 jednali v bolívijské Sinahotě prezidenti Bolívie, Venezuely a kubánský víceprezident Carlos Lage o možnosti realizace bolívarského integračního projektu pro celou Latinskou Ameriku. Dlouhodobým cílem projektu ALBA jsou jednotná politika, odstranění obchodních barier mezi zeměmi, hospodaření s vlastními surovinovými zdroji a dalším přírodním bohatstvím, uvolnění toků surovin, zboží a peněz mezi zeměmi Latinské Ameriky. V roce 2007 byla ustanovena společná banka BANCOSUR sdružující levicově orientované latinskoamerické země, aby tyto nebyly závislé na Světové bance a Měnovém fondu ovládanými USA.

ZÁVĚR

A co říci závěrem a jak odpovědět na otázky, které se v souvislosti s Venezuelou objevují? „Kam směřují politický a ekonomický vývoj ve Venezuele, která má větší zásoby ropy než USA, Kanada a Mexiko dohromady? Teprve čas ukáže, jak se bude politická situace ve Venezuele a v celé Latinské Americe - často označované jako laboratoř světového levicového hnutí - dále vyvíjet. Věříme, že začíná šťastnější etapa života hrdých Venezuelanů.

Již dnes však můžeme s určitostí tvrdit, že Venezuela se svojí překrásnou přírodou, i přes poměrně složitou politickou situaci, láká a bude lákat k návštěvě tisíce lidí. Pomineme-li cenu za stále se zdražující letenky, pak náklady na ubytování a stravu jsou ve Venezuele nižší než je tomu v např. v Čechách a veřejná doprava je také levnější.
A ještě rada na závěr. Úplně nejlepší je cestovat po Venezuele osobním automobilem, vždyť jste v zemi, kde litr pohonných hmot - díky státní Petróleos de Venezuela - je stále jen několik korun….

LITERATURA

[1] CHALUPA, P, NEMÉTHOVÁ, J., HÜBELOVÁ, D. (2010). Geografia Ameriky. Vysokoškolská učebnice. UKF, FPV Nitra, SR, 198 s. ISBN 978-80-8094-686-9.

[2] HÜBELOVÁ, D., CHALUPA, P. (2012). Latinská Amerika v přehledu a cvičeních. Učební texty. Mendelova univerzita v Brně, Brno 2012, s. 189, 978-80-7375-593-5

KONTAKTNÍ ÚDAJE AUTORŮ

Prof. RNDr. Petr Chalupa, CSc., VŠP Jihlava
katedra cestovního ruchu
Email: petr.chalupa@vspj.cz

PhDr. Dana Hübelová, Ph.D.,
Ústav demografie a aplikované statistiky, FRRMS MeU v Brně
e-mail: dana.hubelova@mendelu.cz

PŘEKÁŽKY ROZVOJE TURISMU V ALŽÍRSKU

Iva Schlixbierová

THE BARRIERS TO DEVELOPMENT OF TOURISM IN ALGERIA

ABSTRAKT

Rozvoj turismu může být předpokladem a impulsem rozvoje celé ekonomiky státu. Alžírsko má výborné klimatické, přírodní a kulturní předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu, a přesto zůstává stále neobjevenou destinací. Jaké jsou hlavní překážky, které brání rozvoji turismu v této severoafrické zemi?

Klíčová slova: ekonomika, politická situace, rozvoj, turismus

ABSTRACT

The development of tourism can be a prerequisite to stimulate the development of the entire economy of the state. Algeria has excellent climatic, natural and cultural prerequisites for the development of tourism, yet remains undiscovered destinations. What are the main obstacles to the development of tourism in this North African country?

Keywords: economy, political situation, development, tourism

1. ÚVOD

Alžírsko se jeví jako dosud neobjevená destinace. Návštěvnost země je dlouhodobě na velice nízké úrovni, a ačkoli dochází v posledních letech k pozvolnému nárůstu turistů, potenciál země není ani zdaleka naplněn. „Zatímco sousední Maroko a Tunisko počítají zahraniční návštěvníky na miliony, loňský (2012) alžírský úspěch činil ¼ milionu. A to se tento počet za posledních 13 let dokonce zvýšil sedmkrát.“ [3]

Alžírsko částečně doplácí na problematickou image většiny afrických států, jejichž potenciál k rozvoji cestovního ruchu je sice značný, ale reálný stav příjezdového cestovního ruchu ani zdaleka nedosahuje teoreticky dosažitelných výšin. Jaké jsou však konkrétní problémy bránící rozvoji cestovního ruchu právě v Alžírsku?

2. STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA OBLASTI

Alžírsko leží na Severu Afriky a přísluší mu 998 km dlouhé pobřeží Středozemního moře. Hraničí s Tuniskem (965 km), Libyí (982 km), Nigérií (956 km), Mali (1376 km), Mauritánií (463 km), Západní Saharou (42 km) a Marokem (1559 km).

S Marokem má země velice nepřátelské vztahy, které kromě jiného způsobilo i uznání Západní Sahary ze strany Alžírska[1]. Maroko se stalo v posledních letech žádanou turistickou destinací a v mnoha ohledech začíná konkurovat tradičnímu cíli evropských turistů prahnoucích po africkém slunci – Tunisku. Alžírsko však za svými sousedy výrazně zaostává. Příjezdový cestovní ruch se zde často omezuje na rodinné příslušníky žijící trvale mimo území Alžírska, především ve Francii, nebo samotné Francouze, ke kterým však místní vzhlíží s určitým despektem, který pramení z dlouhé a mnohdy krvavé koloniální nadvlády Francie nad Alžírskem (1847 – 1962). Návštěvnost jiných národností je minimální.

Obr. 1 Mapa Alžírska

Zdroj: www.ockovani.cz

3. PŘEKÁŽKY ROZVOJE TURISMU

POLOHA

Poloha země v blízkosti Středozemního moře, zároveň mezi dvěma žádanými turistickými destinacemi (Tuniskem a Marokem), tvoří ideální základ pro rozvoj cestovního ruchu. V současné době však tato turisticky oblíbená oblast čelí důsledkům Afrického jara z roku 2011, kdy řadu dlouho vládnoucích prezidentů svrhly lidové protesty. **Africké jaro v Alžírsku** bylo na rozdíl od sousedního Tuniska poklidné. I v Alžírsku došlo během roku 2011 k masovým protestům, které navázaly na revoluce napříč arabskými zeměmi, avšak k zásadním změnám systému protesty nevedly. Vládnoucí režim na demonstrace reagoval pouze snížením cen potravin a zrušením výjimečného stavu trvajícího posledních 20 let. O protestech nebyla v českých médiích ani zmínka, kusé zprávy se daly zachytit pouze na internetových portálech určených pro sdílení, jako je např. YouTube.

Bezpečnostní situaci především na jihu země neprospívá ani sousedství s Nigérií, která je známá častými teroristickými útoky, únosy či vysokou kriminalitou, nestabilním Tuniskem na východě, ani pozůstatky ozbrojených skupin a žoldáků z Libye pohybující se směrem k jižní hranici s Alžírskem. Země je v současné době v podstatě obklopena nestabilními vládami, které ohrožují i bezpečnostní situaci přímo v Alžírsku a mají vliv na turistickou návštěvnost.

1 Území Západní Sahary si nárokuje Maroko jako součást svého území a na protest proti jejímu uznání dokonce vystoupilo z Africké unie, která kromě něj sdružuje všechny africké státy a je nejmocnější organizací v oblasti.

POLITICKÁ SITUACE

V souvislosti s informacemi o sousedních státech naše úřady varují i před návštěvou Alžírska. Varování dlouhodobě zveřejňuje Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, doporučeno je zdržovat se ve velkých městech na severu a cesty i po severním pobřeží uskutečňovat letecky. Důvodem výstrah jsou především pohyby teroristických skupin, únosy apod. Všechna sdělení tohoto typu však narážejí na absolutní nepochopení samotných Alžířanů, kteří o žádném nebezpečí nehovoří, neboť si ho nejsou vědomi. Problémem Alžírska, stejně jako řady dalších afrických států, je absolutní nedostatek relevantních informací o současném stavu země. Mediální sdělení prezentují stále se opakující fráze o hrozícím nebezpečí teroristických útoků, avšak za posledních 20 let k žádnému útoku na turisty v oblasti nedošlo. Poplašné zprávy spíše evokují kritické události v alžírské politice přelomu devadesátých let, které zdá se stále vrhají stín na současnou prezentaci země.

O Alžírsku nejsou zprávy ani z oblasti ekonomiky, neboť nepatří mezi významné ekonomické partnery ČR. Vzhledem k tomu, že i českých turistů sem zavítá opravdu minimum, vůle informovat o místním dění je v českých médiích nulová.

Na druhou stranu je pravdou, jak už jsme se přesvědčili během Arabského jara, že zdánlivě klidná politická situace může velice rychle eskalovat. V polovině dubna budou probíhat prezidentské volby, které očekává celá země. Stávající prezident Boutleflika prodělal v loňském roce mozkovou příhodu, která zanechala na zdraví prezidenta následky. Ačkoli se zpočátku zdálo, že na další období kandidovat nebude, jeho kandidatura byla v nedávné době oficiálně oznámena. Kombinace oslabeného prezidenta, silné armády, nízké životní úrovně a vysoké nezaměstnanosti může velice rychle vyústit ve výrazný bezpečnostní problém, který zasadí pomalu se rozvíjejícímu turismu smrtící ránu.

INFRASTRUKTURA

V současné době na turistu v Alžírsku čekají nástrahy spíše praktického rázu. Problémy v dopravě začínají již samotným hledáním vhodné letenky. Vzhledem k absenci masového turismu je letecké spojení několikanásobně dražší, než je tomu u sousedního Tuniska. Přímý spoj z Prahy neexistuje, je tedy třeba využít jiná letiště, nebo přestoupit v Římě či Paříži. Dopravní řády autobusů a vlaků v hlavním městě Alžíru, pokud jsou dostupné, jsou pouze v arabštině či francouzštině. Je značný problém se zde domluvit jinou řečí, ačkoli angličtina je jako volitelný jazyk dostupná na středních školách po celé zemi. Pozitivem je řada autopůjčoven, které profitují především z domácího turismu. Vzhledem k nízké ceně ropy je cestování automobilem nejoblíbenějším způsobem dopravy na kratší i delší vzdálenosti.

Absence většího počtu zahraničních turistů se projevuje i na nabídce a kvalitě ubytovacích zařízení, jejichž provoz je také ovlivněn místním náboženstvím islám. Cestování alžírské nesezdané dvojice, či kombinace obyvatele Alžírska a příslušníka jiné země, je vzhledem k zákazu ubytování osob jiného pohlaví, jež nepojí manželství či příbuzenský vztah, značně komplikované a drahé. Samotná kvalita ubytovacích služeb se výrazně liší a je vhodné si ubytování před zaplacením prohlédnout.

Obr. 2 Pláž plná odpadků, Rouiba, Alžír

Zdroj: vlastní foto

S minimální návštěvností souvisí také neupravenost pláží, či absence občerstvovacích zařízení v jejich blízkosti.

4. ZÁVĚR

Alžírsko je turisticky velice atraktivní země. Dlouhé pláže, pohnutá historie, kterou dokládá řada monumentálních staveb, horské masivy Atlasu, oázy na Sahaře, nebo pohoří Hoggar, které připomíná měsíční krajinu. Všechny zmíněné oblasti zvyšují turistický potenciál země, avšak rozsah aktivního cestovního ruchu v Alžírsku je hluboko pod klimatickými, kulturními a přírodními předpoklady země, které vychází z její polohy u Středozemního moře a bohaté historie. Hlavními příčinami nerozvinutého turismu jsou nedostatečná infrastruktura a politická a bezpečnostní situace v oblasti. Podpora turismu ze strany vlády je také minimální, což může odrážet obavy vedoucích představitelů státu z interakce turistů a místních obyvatel, které by mohly podpořit demokratizační tendence ve společnosti a navázat na aktuální dění v sousedních státech.

Hlavním problémem je však špatný image země v očích potenciálních zahraničních turistů, neboť dokud budou trvat výzvy zahraničních ambasád k omezení pohybu v oblasti, případně zrušení návštěvy z důvodu bezpečnosti, potom turistický potenciál Alžírska nemůže být nikdy naplněn.

LITERATURA

[1] BERÁNEK, Z. Alžírsko – Krize devadesátých let, Praha: Karolinum, 2013, 248 s., ISBN 978-80-246-2120-3
[2] BERÁNEK, Z. Alžírsko – stručná historie států, Praha: Libri, 2007, 175 s., ISBN 978-80-7277-335-0
[3] Bussiness info – Oficiální portál pro podnikání a export [online], www.bussinessinfo.cz
[4] Ministerstvo zahraničních věcí [online], www.mzv.cz
[5] Očkování [online], www.ockovani.cz/alzirsko

KONTAKT NA AUTORA

Mgr. Iva Schlixbierová, Ph.D.
katedra občanské výchovy MU Brno
Poříčí 31, 603 00 Brno
e-mail: schlixbierova@ped.muni.cz

5. MEZINÁRODNÍ STUDENTSKÝ WORKSHOP VYSOKÉ ŠKOLY POLYTECHNICKÉ JIHLAVA A PARTNERSKÉ ŠKOLY FACHHOCHSCHULE WIEN

Alice Šedivá Neckářová

5TH INTERNATIONAL STUDENT WORKSHOP OF COLLEGE OF POLYTECHNICS JIHLAVA AND PARTNER SCHOOL FACHHOCHSCHULE WIEN

ABSTRAKT

Příspěvek pojednává o 5. mezinárodním studentském workshopu na téma Enoturismus/ Vinařský cestovní ruch, který organizovala Fachhochschule Wien (FH Wien) ve spolupráci s Vysokou školou polytechnickou Jihlava (VŠPJ). Příspěvek interpretuje výsledky šetření, jehož cílem bylo zjistit spokojenost účastníků workshopu s jeho jednotlivými aspekty. Vstupní data byla získána prostřednictvím dotazníkového výzkumu realizovaného poslední den workshopu a také během řízené skupinové diskuze, uspořádané za účelem zjištění subjektivního hodnocení proběhlé akce ze strany studentů. Pro znázornění výsledků provedených šetření a mezinárodnostní porovnání odpovědí respondentů byl využit Spider graf.

Klíčová slova: studentský workshop, enoturismus, přeshraniční spolupráce AT-CZ

ABSTRACT

This contribution includes information about international student workshop, which took place at the partner school FH Wien. Purpose of this contribution is to acquaint readers with the course of the workshop and the perception of various aspects of the workshop by the students who study tourism industry at College of Polytechnics Jihlava.

Keywords: Student Workshop, Wine Tourism, European Territorial Cooperation AT-CZ

1. ÚVOD

Ve dnech **9. až 13. září 2013** se konal na FH Wien 5. mezinárodní studentský workshop na téma Enoturismus/ Vinařský cestovní ruch. Workshop byl jednou z aktivit realizovaných v rámci pokračování spolupráce po ukončení projektu „Spolupráce vysokých škol v cestovním ruchu“, který byl financován v rámci Operačního programu Cíl Evropská územní spolupráce Rakousko – Česká republika 2007–2013. Tento projekt byl zaměřen na tři základní cílové skupiny – studenty, akademické pracovníky VŠ zaměřených na cestovní ruch a okrajově i na odborníky z praxe. Spolupráce VŠPJ a FH Wien spočívala v realizaci klíčových aktivit, kterými byly mezinárodní studentské workshopy, společné konference a také výměnné stáže akademických pracovníků z obou institucí. Studenti byli do projektu aktivně zapojeni zejména při realizaci společných česko -rakouských studentských workshopů, které pořádala střídavě FH Wien (Institut für Tourismus-Management) a VŠPJ (katedra cestovního ruchu).

2. PRŮBĚH WORKSHOPU

Studenti se o konaném workshopu dozvěděli prostřednictvím informačního systému, některým byla doporučena účast na workshopu studenty vyšších ročníků. Hlavní motivací pro účast na workshopu bylo prohloubení jazykových znalostí a potom absolvování praxe a získání kreditů. Studenti shodně uváděli, že uvítají možnost strávit několik dnů v zahraničí a poznat nové lidi.

Jednacím jazykem workshopu byla angličtina, účastníky bylo 10 českých studentů VŠPJ, oboru cestovní ruch (prezenčního i kombinovaného studia) a 10 rakouských studentů FH Wien. Za VŠPJ se workshopu zúčastnili Dominika Rousová, Věra Jelínková, Lea Chatrná, Roman Rouchovanský, Jana Bílková, Veronika Jiříčková, Tereza Novotná, Lena Příleská, Petra Bobotová a Radka Straková.

V průběhu workshopu studenti absolvovali několik přednášek na téma enoturismus a tematických exkurzí. Večeře byly poskytovány v místních restauracích a vinárnách, jeden večer proběhla také ochutnávka vín. Hlavní náplní činnosti mezinárodních studentských týmů bylo provedení kvalitativního terénního šetření a následná prezentace jeho výsledků formou závěrečných prezentací.

První den workshopu byli studenti slavnostně přivítáni. Došlo k jejich seznámení s programem workshopu, proběhl teambuilding, díky kterému bylo zformováno pět čtyřčlenných česko-rakouských týmů. V těch potom studenti pracovali v průběhu celého workshopu. Odpoledne absolvovali studenti tematickou exkurzi s průvodcem na vinici Wieninger.

Druhý den, v úterý 10. září 2013, probíhal dopoledne i odpoledne terénní výzkum na téma benchmarking. Pracovní týmy měly za úkol definovat zkoumaná kritéria, metody šetření a navrhnout strukturu celého výzkumu. Poté probíhala přednáška na téma enoturismus – charakteristika.

Ve středu 11. září 2013 se od dopoledních až do večerních hodin všechny pracovní týmy věnovaly pouze terénnímu výzkumu.

Čtvrtý den workshopu začal přednáškou na téma enoturismus – (mezi)národní klíčový prvek, následovala přednáška na téma enoturismus – trendy. Po obědě se pracovní týmy věnovaly terénnímu výzkumu, za úkol měly analyzovat svá zjištění, získaná data přetvořit v informace a ty zpracovat do závěrečných prezentací.

Pátý, závěrečný den workshopu, měly pracovní týmy prezentovat výsledky terénního šetření. Každý tým měl připravenou prezentaci na maximálně 10 minut. Poté následovala zpětná vazba, kde si studenti a lektoři rozebrali a zhodnotili prezentace. Mezinárodní workshop byl v poledne oficiálně ukončen.

3. CÍL

Cílem příspěvku je rekapitulace průběhu a obsahové náplně studentského workshopu konaném na partnerské škole VŠPJ, FH Wien. Stěžejní část příspěvku tvoří interpretace provedeného šetření, jehož cílem bylo zjistit spokojenost účastníků workshopu s jeho jednotlivými aspekty. Důraz byl kladen na organizační část i na odbornou část workshopu a doprovodný program.

4. MATERIÁL A METODIKA

Vstupní data byla získána prostřednictvím dotazníkového výzkumu realizovaného poslední den workshopu a také během řízené skupinové diskuze, jejímž tématem bylo zjištění subjektivního hodnocení proběhlé akce ze strany studentů. Pro znázornění výsledků provedených šetření a mezinárodnostní porovnání odpovědí respondentů byl využit Spider graf.

5. VÝSLEDKY A DISKUZE

Provedeného dotazníkového výzkumu se zúčastnili všichni účastníky workshopu, tedy 10 českých a 10 rakouských studentů. Ti hodnotili jednotlivé aspekty pomocí pětistupňové škály (hodnocení jako ve škole: 1 = výborná, 5 = nedostatečná).

Tabulka č. 1: Hodnocení jednotlivých aspektů workshopu jeho účastníky

hodnocený aspekt	čeští studenti	rakouští studenti
téma workshopu	1,1	1,8
exkurze	1,9	2
přednášky	1,2	1,3
odborný přínos	1,1	1,4
spolupráce se zahraničními studenty v týmu	1	1,3
atmosféra workshopu	1,2	1,8
organizace workshopu	3,2	4,1
termín konání	1,5	1,2
stravování	2,7	3,1

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 1: Hodnocení jednotlivých aspektů workshopu jeho účastníky

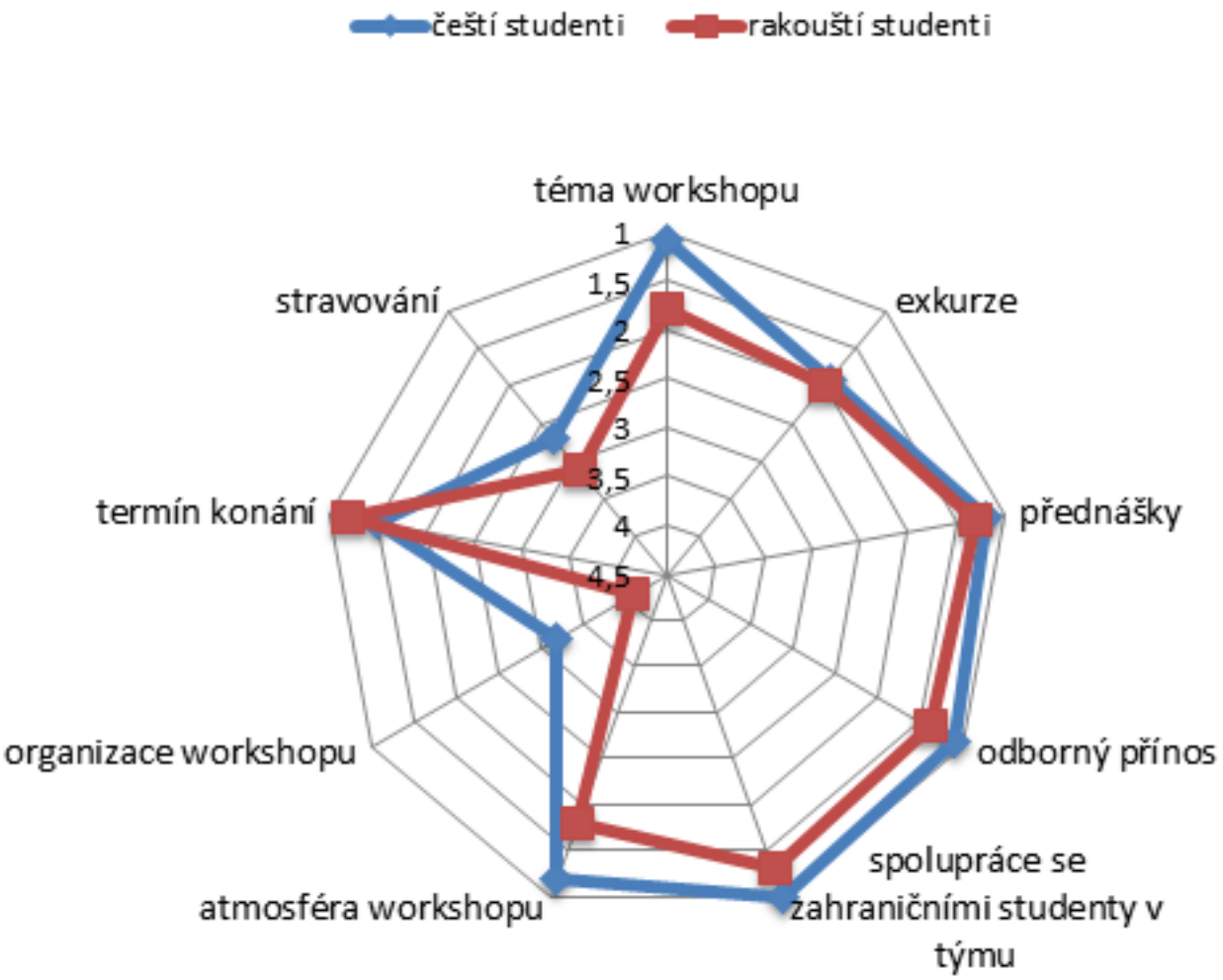

Zdroj: vlastní šetření

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že rakouští studenti byli v hodnocení téměř všech aspektů kritičtější, než ti čeští. Výjimkou je pouze termín konání, který rakouští studenti hodnotili lépe. Velmi kladně z obou stran byly hodnoceny přednášky. Studenti si také pochvalovali odborný přínos workshopu a spolupráci s kolegy z týmu. Naopak nejhůře bylo hodnoceno stravování a také organizace workshopu. Nespokojenost studentů se stravováním se týkala zejména večeří – studenti vycházeli z programu workshopu, poskytnuté jídlo bohužel občas neodpovídalo jejich představě o plnohodnotné večeři (občas bylo poskytnutou pouze pečivo apod. – spíše tedy doplněk ochutnávky vína). Ještě hůře byla hodnocena organizace workshopu. Kritika se týkala zejména nedostatku informací vedoucích k bezproblémovému průběhu workshopu zajištěných v průběhu jeho realizace ze strany pořadatele, FH Wien. Tento nedostatek by pomohla vyřešit přítomnost alespoň jednoho z pracovníků pořadatelské instituce během konání akce. Pouhé poskytnutí programu s instrukcemi bohužel nedostačovalo, v některých případech program ve finále neodpovídal skutečnosti a ani pořadatelé exkurzí a ochutnávek nedisponovali vždy potřebnými informacemi o maximální možné útratě studentů, způsobu hrazení vzniklých nákladů a podobně.

6. ZÁVĚR

Hodnocení akce na úrovni jednotlivce závisí z velké míry na jeho předešlých zkušenostech, očekávání a vnímání. Odborný přínos podobných akcí pro jednotlivce závisí z velké části i na výchozí úrovni odborných znalostí studenta a také na jeho přístupu k akci jako takové. Vysoká škola polytechnická je sice relativně mladou školou, ale v oblasti zahraničních pobytů různého charakteru organizovaných pro své studenty lze říci, že za ostatními tuzemskými vysokými školami nezaostává.

Kromě zpestření studentského života a prohloubení odborných znalostí jsou workshopy jednou z možností, jak zkvalitnit vzdělávání v rámci bakalářského studia a zajistit studentům lepší všeobecný rozhled, jazykové znalosti a komunikační dovednosti a následně snad i zvýšit jejich možnosti uplatnění na trhu práce.

POUŽITÁ LITERATURA

[1] Stránky projektu „Spolupráce vysokých škol v cestovním ruchu“ [online]. Rok [cit. 2014-10-2]. Dostupné z: <http://student.vspj.cz/~eus/>.
[2] FHWien-Studiengänge [online]. Rok [cit. 2014-10-2]. Dostupné z: <www.fh-wien.ac.at>.

KONTAKTNÍ ÚDAJE

Ing. Alice Šedivá Neckářová
katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava
&
Obchodně-podnikatelská fakulta v Karviné, Slezská univerzita v Opavě
(doktorandka)
e-mail: alice.sediva@vspj.cz

POSTŘEHY Z NAŠICH CEST

JAPONSKO - „KEKKO DESU“

Otto Čačka

Cestu do Japonska jsem zahájil tím, že jsem napsal do tokijské „společnosti přátel dopisování“ a dostal 50 adres Japonců ochotných dopisovat si s Čechem. Vybral jsem si 10, kteří bydleli na trase, kterou jsem hodlal projet, a z nich mi odpovědělo šest. Už v prvním dopise mne všichni zvali k návštěvě „kdykoliv pojedu kolem“. Z mnoha důvodů je však výhodné nejezdit sám, ale s partnerkou - člověk nemusí vézt tolik šatstva, cestou se leccos přepere a vyspraví, popř. i uvaří a při jakýchkoliv obtížích jsou lidé vůči „sexuálně vyváženému páru“ vždy vstřícnější než k jednomu nebo dvěma mužům či ženám. Jeli jsme proto nakonec dva.

Klasická cesta byla letadlem do Moskvy, pak do Chabarovska, odtud vlakem do Nachodky a pak ještě tři dny lodí do Jokohamy. Při plavbě jsme poznali spoustu kamarádů a ti nás dokonce po vylodění ještě chvíli nenápadně sledovali, aby se přesvědčili, jestli je o nás dobře postaráno.

Není nijak povzbudivé vědomí, že v Japonsku jsme většinou analfabeti - v těch „mořích nožkách“ si nepřečteme, kde je východ ani záchod, a jen máloco je přepisováno latinkou. Naši přátelé žijící poblíž Jokohamy se nám navíc začali na poslední chvíli omlouvat, že nemohou přijít čekat. Hiroko musela odjet s manželem k jeho rodičům a Masaru poslal telegram, že loď přijíždí ve čtyři a on pracuje do pěti. Zbývající Eiko vždy zdůrazňovala, že je „z málo bohaté rodiny“ - takže jsme s ní ani nepočítali. Teprve později jsme pochopili, že skromnost je u Japonců znakem kulturnosti - proto nejraději říkají, že jsou „velmi chudí“, když to ale nemohou říci, tak uvádějí, že jsou „málo bohatí“. Eičině rodině patřily skoro všechny pekárny. Když jsme však přijížděli do přístavu, tak nad molem vlál transparent, kde byla naše jména a nápis, že nás vítají v Japonsku. Pod ním stála nejen Eiko, ale i Masaru - protože loď měla hodinu a půl zpoždění.

Japonci jsou směsí Malajců a Číňanů - snad proto jsou Japonky tak krásné. Duši Japonců ale silně ovlivňují jak osobitá kulturní tradice, tak specifický charakter přírodních podmínek.

Na počátku kulturního rozvoje vstřebávali vyspělou čínskou kulturu - od písma, přes architekturu, až po filozofii. Konfucianizmus je naučil úctě k povinnostem a zen-buddhizmus tvoří stále živé jádro jejich prožívání i chování. Japonského původu je pouze šintoistické zbožšťování přírody. Nejvyšším bohem je slunce, dále pak stojí bůh vody, větru, měsíce atp. Odtud pramení jejich vztah k přírodě. Japonci věří, že každý květ má duši, proto je s takovou láskou aranžují, tvoří bonsaje, překrásné zahrady a ochraňují přírodu. Šintoizmus je také jedno z mála náboženství, které nijak neznásilňuje lidskou přirozenost. Šintoističtí bohové se naopak radují ze všeho z čeho lidé. V každém chrámu se pravidelně pořádají kolové tance, při kterých vedle sebe spontánně a nadšeně krouží jak malé děti, tak staří lidé, holky v kimonech i kluci v texaskách atp. - takže tomu nejde odolat. Dnešní průměrný Japonec sice už ví jen málo o nějakých principech či pravidlech konfucianizmu, buddhizmu nebo šintoizmu - protože je ale po staletí nasávají téměř „s mateřským mlékem“, mají je v sobě tak hluboce zakořeněné, že podle nich žijí, aniž by si to uvědomovali.

Lidé v zemi 52 činných sopek však dobře vědí, že příroda dokáže být i velmi krutá. Museli se tak naučit žít s vědomím stálého nebezpečí. Proto je pro ně mnohem významnější osobní čest než majetek. Čest je totiž často to jediné, co jim zbude, když o všechno přijdou.

Postupně jsme projeli ostrov Honšú od severu k jihu. Eiko nás pozvala do Nikka, kde měla jednopatrový dům mj. s oddělenými záchody pro muže i ženy a do nich i speciální přezůvky. Na míse se sedí zády ke dveřím - což jsem pochopil až asi za týden. Nikko je komplex mimořádně krásných šintoistických chrámů a rozsáhlý národní park se zbožštěným vodopádem Kegon. Protože se Nikko rýmuje se slovem „kekko“ - nádhera, říkají Japonci: „Kdo neviděl Nikko, nemá právo užívat slovo nádhera, protože pak by už neměl slov.“

Ve střední části jsme byli hosty Hiroko. Měla skromnější domek, i když s klimatizací, bazénem a stále puštěnou televizí v každém pokoji. Jedno auto měla na všední den a druhé na neděli. V bývalém šógunově sídle

Kamakuře rozjímá už 700 let 16 m vysoký Buddha, který je přes svoji mohutnost považován za nejkrásnější sochu Buddhy na světě. Je opravdu nádherný a těžce se nám s ním loučilo. Na nedalekém ostrově Enoshima je jeskyně, kam Japonci chodí odhazovat své domácí bůžky, kteří jim neplní přání, a hned si koupí jiného. Těm zapuzeným pak hubují a plijí na ně. V okolí Fujijamy je několik půvabných národních parků. Výstup na tuto bezmála 4000 metrů vysokou horu je náboženský úkon, po kterém má člověk odpuštěny všechny hříchy. My jich máme odpuštěnu jen polovinu, protože jsme se nechali až do páté stanice vyvézt autem. Japonští přátelé zůstali v čajovně s tím, že se u nich říká, že: „Je blázen, kdo tam nebyl, a kdo tam byl dvakrát“ - a oni prý tam už jednou byli.

Prvním hlavním městem Japonska - budovaném už v VIII. století Korejci - byla Nara, která si dodnes uchovává rozsáhlý skanzen starobylých staveb. Největším pokladem Japonska je ale Kyoto, které bylo 900 let sídelním městem císaře. Zde jsme byli odkázáni na hotel. Na informacích nám dali jen japonsky psaný leták s telefonními čísly. Protože však byla sezóna, měli volno jen v Ashii, což je asi 50 km daleko. Hoteliér nás ale ujistil, že „speciální expres“, stavící jen v některých stanicích (a další zase v jiných), nás tam dopraví za 30 minut a to za třetinu ceny, jakou by stál hotel v centru, a u něj prý to také nebude dražší. A tak jsme za dobu, po kterou jede v Brně tramvaj z konečné do centra, dojížděli denně z Ashie do Kyota a procházeli si jeho skvostné kláštery a paláce. Problém nastal jen před palácem Gozo, který je dosud v soukromém držení císaře a hlídá jej policie. Moje partnerka nakonec požádala jednoho policistu, jestli by se ním mohla vyfotit. Když se dozvěděl, odkud jsme, tak zpozorněl, a protože jim připadáme všichni podobní (stejně jako oni nám), ukázal na ni a vykřikl: „Čáslavská!“. Okamžitě se seběhli i ostatní, ona se jim pak všem podepsala a my jsme mohli vstoupit do těch úžasných prostor, kde se rodila japonská kultura. Celý dvůr žil „kultem krásy“. Zde tvořily dvorní dámy první japonské romány a básně. Zvláště pozoruhodné jsou jejich „sešity pod polštář“, kam si zapisovaly své osobní pocity. V kapitole „ideální milenec“ jedna uvádí, že není ani tak důležité jak přichází, nebo jak se chová v noci - to prý dělají všichni podobně, skutečně ideální milenec se však pozná až podle toho, jak odchází. Když kvapně sbírá, co mu kde upadlo, a hledí být rychle pryč - tak si vyslouží jen nenávist. Ideálně je z jeho chování vidět „jak se bojí dne, kdy bude bez ní, snaží se jí pošeptat vše, co ještě nestačil říci během noci. Nakonec spolu odejdou k oknu a teskně se dívají na vycházející slunce...“.

Největším zážitkem byl pro mne několikadenní pobyt v zenbuddhistickém klášteře. Tyto kláštery jsou značně propustné, takže si tam můžete jít „zařeholit „ třeba jen na weekend. Uvedl jsem se tam ale malým trapasem při čajovém obřadu. U nás jsem se jen dočetl, že mám šálek ve výši ramen otočit třikrát doprava a při tom obdivovat jeho krásu, pak jej na tři záklony vypít, utřít šátečkem, třikrát otočit zpět a prázdný šálek postavit před sebe se slovy: „O ča wo kekko desu“. Byl jsem první na řadě - jenže když jsem všechno přesně splnil, přestali se najednou mniši ovládat a řehtali se, až slzeli. Když se pak trochu uklidnili, tak mi vysvětlili, že ten čaj měl být „pro všechny“. Správně se totiž pouze symbolicky upíjí, posílá dál, a tak se vyjadřuje „splynutí mysli“. Protože se jim něco podobného za 450 let existence „čanoji“ ještě nepřihodilo, byli mi vděční za toto „náhlé, neverbální a nezapomenutelné poučení, že všechno může být jinak“. Filozofie zenového buddhizmu se nedá komunikovat slovy, proto jsem se raději to, co jsem tam pochopil, pokusil namalovat (viz. www.volny.cz/cacka).

Modernější duch vládne již v Ósace či Kóbe. Od roku 1868 se totiž jakoby opakuje přebírání cizích vzorů - tentokrát západní techniky a amerického životního stylu. Císař dal koncem XIX. století k dispozici státní poklad a vědychtiví studenti byli rozesláni do všech zemí, kde se co dělalo nejlépe. Státní vědecká rada pak rozhodovala o investicích a dbala, aby se nic nebudovalo na úrovni malých „krcálků“. U nás studovali pivovarnictví - a dnes mají lepší pivo než my. Japonci mají totiž úžasnou schopnost všechno nejen dokonale zvládnout, ale navíc to i vylepšit. Přesto ale neustále trpí tím, že žádný z velkých proudů světové kultury nevyšel přímo z nich.

Nakonec jsme se vraceli nočním vlakem do Jokohamy a chtěli zbývající dva dny strávit u Masara, ten však nebyl nikde k nalezení. Když jsme stáli zoufalí před jeho domem, ujal se nás jeden student, pozval nás k sobě a nabídl nám svůj pronajatý pokojík s tím, že on se vyspí u kamaráda. Řekl jsem mu, že jsme již bez peněz a že mu za to nemůžeme nic nabídnout, ale on jen mávl rukou a řekl, abychom si s tím nelámali hlavu, jediné, co prý po nás chce - až potkáme v Evropě Japonce v takové situaci, abychom mu to oplatili. Nakonec nás však

našel sám Masaru a pozval nás na svatbu své sestry, kde prý máme už od včerejška rezervována dvě místa u svatebního stolu. Všichni japonští přátelé nám pak přišli do přístavu zamávat a zavolat své „sajónara“.

KONTAKT NA AUTORA

Doc. PhDr. Otto Čačka
Katedra sociální práce VŠP Jihlava
e-mail: cacka@vspj.cz

INFORMACE, UDÁLOSTI

CESTOVNÍ RUCH A JEHO DOPADY NA SPOLEČNOST

Stanislava Pachrová

26. - 27. ÚNORA 2014

Na konci února letošního roku, ve dnech **26. a 27. února 2014**, se na půdě Vysoké školy polytechnické Jihlava uskutečnil **9. ročník mezinárodní konference Aktuální problémy cestovního ruchu** na téma „Cestovní ruch a jeho dopady na společnost“. Tato konference byla pořádána katedrou cestovního ruchu Vysoké školy polytechnické Jihlava a krajskou příspěvkovou organizací Vysočina Tourism. Záštitu nad akcí převzali ministr pro místní rozvoj České republiky a hejtman Kraje Vysočina, mediální podporu poskytnul časopis COT business. První den konference, kterého se zúčastnilo přes sto dvacet zástupců českých i zahraničních vysokých škol, veřejné sféry i podnikatelů, byl zahájen plenárním zasedáním řízeným **RNDr. Mgr. Stanislavou Pachrovou, Ph.D.** z katedry cestovního ruchu VŠP Jihlava. Po úvodních slovech rektora VŠP Jihlava a zástupců ministerstva pro místní rozvoj ČR, Kraje Vysočina a statutárního města Jihlavy byl zahájen vlastní odborný program konference. První příspěvek, přednesený **Ing. Jaromírem Beránkem**, ředitelem společnosti MAG Consulting s.r.o., poutavou formou upozornil na současné trendy cestovního ruchu podložené různými ekonomickými ukazateli (viz Obrázek 1).

Obrázek 1: Ing. Jaromír Beránek při plenárním vystoupení na 9. mezinárodní konferenci Aktuální problémy cestovního ruchu

Aleš Hozdecký, tehdejší ředitel odboru cestovního ruchu MMR, poskytnul aktuální informace o vytvářeném českém systému kvality služeb, ve kterém ke dni konání konference bylo zapojeno již více než 500 subjektů. Pan Hozdecký také reagoval na otevřený dopis Sdružení průvodců ČR, který byl na konferenci zveřejněn a který se ostře kriticky vyjadřoval ke stávajícím podmínkám výkonu práce průvodce v naší zemi a vyjadřoval nespokojenost se stávajícím systémem kontroly výkonu tohoto povolání. Následná diskuse nad aktuálními problémy průvodcovské činnosti (viz Obrázek 2) se s přestávkami táhla celou dvoudenní mezinárodní akcí.

Obrázek 2: RNDr. PaedDr. Jaromír Rux, CSc. při diskusi nad problematikou průvodcovských služeb v České republice

Ředitel organizace Vysočina Tourism, **Ing. Tomáš Čihák**, ve svém příspěvku informoval o aktivitách této destinační organizace a jejím přínosu pro rozvoj cestovního ruchu na Vysočině. **Doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc.** (viz Obrázek 4) ze Slezské univerzity v Opavě prezentoval výsledky primárního marketingového průzkumu týkající se úlohy veřejného a soukromého sektoru v plánování a řízení cestovního ruchu v nově vznikající destinaci Toulava. Prezident Asociace českých cestovních kanceláří a agentur, **Ing. Roman Škrabánek** (viz Obrázek 3), zhodnotil návrh Směrnice o zájezdech (Package Travel Directive), který už v současné době je na evropské úrovni přijat a který do provozování cestovních kanceláří a agentur v blízké budoucnosti přinese mnoho změn.

Obrázek 3: Ing. Roman Škrabánek

Obrázek 4: Doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc.

Druhou část plenárního jednání zahájili **doc. RNDr. Jiří Vystoupil, CSc.** a **Ing. Martin Šauer, Ph.D.** z Masarykovy Univerzity Brno představením kvantifikační analýzy potenciálu cestovního ruchu jako vhodného metodického nástroje veřejné podpory cestovního ruchu České republiky v letech 2014 – 2020. O vývoji cestovního ruchu ve slovenské Nitře a o jeho současném směřování ve svém příspěvku informoval

Doc. RNDr. Alfred Krogmann, PhD. z Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Emotivně laděné vystoupení o geoparcích, udržitelném rozvoji cestovního ruchu a o významu uplatňování tradičních znalostí a dovedností místních obyvatel v managementu geoparků prezentovala na konkrétních příkladech ze zahraničí **Ing. Martina Pásková, Ph.D.** z Univerzity Hradec Králové. Vystoupením na téma golf jako volnočasová aktivita plenární jednání zakončil **Ing. Miloš Vajner**, který je zakladatelem Centra Babylon Liberec a v současné době působí ve společnosti Bohemia Hotel Club & Golf.

Odpolední jednání konference pokračovalo ve čtyřech odborných sekcích, které řídili zástupci katedry cestovního ruchu VŠP Jihlava – **RNDr. Eva Janoušková, Ph.D., Ing. Alice Šedivá Neckářová, RNDr. PaedDr. Jaromír Rux, CSc.** a **RNDr. Jiří Šíp, Ph.D.** V sekcích zazněly příspěvky na nejrůznější aktuální témata z oblasti cestovního ruchu, např. **Dr. Marta Drozdowska** a **Magdalena Duda-Seifert, Ph.D** z University of Business Wroclaw se věnovaly vzdělávací funkci cestovního ruchu, jejich kolegyně Malgorzata Leśniak-Johann, Ph.D popisovala současné demografické trendy z oblasti Dolní Slezsko a jejich dopad na rozvoj cestovního ruchu v tomto regionu; **doc. PaedDr. Jiří Štyrský, CSc.** z Univerzity Hradec Králové přednesl velice zajímavý příspěvek o walking safari jako nové formě poznávacího cestovního ruchu; **Mgr. Monika Beckowska** a **Msc Piotr Hnidan** z School of Economics, Law and Medical Sciences in Kielce představili „tourism as a smart specialisation“ atd.

Jedna z odborných sekcí jihlavské konference je již tradičně věnována prezentování výsledků výzkumů studentů. Na letošní konferenci **Mgr. Veronika Dumbrovská** (Univezita Karlova v Praze) prezentovala výsledky měření dopadů cestovního ruchu v městském prostoru hlavního města Prahy, **Bc. Peter Kara** (Univerzita Komenského v Bratislave) se věnoval cestovnímu ruchu dětí a mládeže na příkladech dětských táborů na Slovensku, **Mgr. Marie Kulichová** (Vysoká škola hotelová v Praze) rozebrala sociálně-etickou dimenzi rozvoje bezbariérových služeb cestovního ruchu ve vztahu k osobám se zdravotním postižením, **Mgr. Bibiána Miščíková** (Prešovská univerzita v Prešove) představila modelovou koncepci ekomuzea „Poddukliansky región v symbolike kríža“ atd.

První den konference ukončil neformální společenský večer, kde zúčastnění se zájmem probírali témata prezentovaná během dne a věnovali se diskusi nad nadnesenými aktuálními problémy cestovního ruchu v evropském kontextu.

Druhý den konference byla pro zájemce z řad účastníků akce (viz Obrázek 5) zorganizována exkurze do nově zrekonstruovaného areálu zámku v Třebíči. Součástí exkurze byla i provázená prohlídka bazilikou svatého Prokopa, jež je zapsána na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO.

Obrázek 5: Účastníci druhého dne 9. mezinárodní konference Aktuální problémy cestovního ruchu na exkurzi na třebíčském zámku

Cílem konference Aktuální problémy cestovního ruchu bylo vytvořit podmínky pro mezinárodní setkání odborníků z praxe a akademické sféry. Přínos konference byl především ve vytvoření dostatečného prostoru pro diskusi nad různými problémy cestovního ruchu se zaměřením na problematiku dopadů cestovního ruchu na současnou společnost. Výstupem konference bude recenzovaný sborník příspěvků, které na konferenci zazněly. Sborník v elektronické podobě bude dostupný na internetových stránkách katedry cestovního ruchu Vysoké školy polytechnické Jihlava (https://kcr.vspj.cz/konference-aktualni-problemy-cestovniho-ruchu-2014).

Katedra cestovního ruchu Vysoké školy polytechnické Jihlava plánuje uspořádat již **10. ročník mezinárodní konference Aktuální problémy cestovního ruchu**, a to ve dnech **25. – 26. února 2015**.

RNDr. Mgr. Stanislava Pachrová, Ph.D.
katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava
e-mail: pachrova@vspj.cz

WELLTOUR 3
INTENZIVNÍ PROGRAM ERASMUS

27. DUBNA – 10. KVĚTNA 2014

Stanislava Pachrová

„PROMOTION OF WELLNESS TOURISM - FOCUS ON FAMILIES“

Ve dnech 27. dubna – 10. května 2014 se studenti oboru Cestovní ruch Vysoké školy polytechnické Jihlava zúčastnili třetího ročníku intenzivního programu Erasmu (IPE) s pracovním názvem „Welltour 3“, který proběhl v Polsku na School of Economics, Law and Medical Sciences in Kielce.

Pro intenzivní programy Erasmu je charakteristická práce v multinárodnostních a současně multioborových studentských týmech, které po celou dobu akce vedou a směřují akademičtí pracovníci různého odborného zaměření. Dá se říci, že IPE jsou specifickými mezinárodními studentskými workshopy, kde týmy studentů mají za úkol během dvou týdnů zpracovat kompletní projekt založení podniku cestovního ruchu předem daného zaměření. Své projekty studenti na závěr akce prezentují na business veletrhu před odbornou porotou, která vybere nejpovedenější projekt a tím také určí vítězný mezinárodní studentský tým. V průběhu akce studenti absolvují sérii odborných přednášek a také exkurzí do zařízení cestovního ruchu, aby do zkoumané problematiky pronikli do nejvíce. Cílem IPE je studentům umožnit získat jedinečné zkušenosti v oboru, v týmové práci a v prezentačních dovednostech. Jednacím jazykem je vždy angličtina.

Akce „Welltour 3“ se zúčastnilo pět univerzitních pracovišť z pěti různých evropských zemí – z České republiky, Polska, Litvy, Estonska a z Řecka. Odborné zaměření účastníků pokrývalo zvolenou problematiku IPE - byli zde studenti a akademičtí pracovníci specializující se na ekonomii, cestovní ruch, marketing, kosmetologii (beauty care) a fyzioterapii. IPE se zúčastnilo celkem 30 studentů a 12 akademických pracovníků.

Obrázek 1: Studenti oboru Cestovní ruch VŠPJ účastnící se IPE **Welltour 3**
(zleva: Roman Rouchovanský, Lenka Příleská, Alžběta Kubátová, Kristýna Rejlová, Marcela Šebková a Lucie Vodičková)

Protože třetí ročník IPE byl zaměřen na lázeňství a wellness, kdy zvoleným segmentem trhu byly rodiny, každý z národních týmů musel před akcí zpracovat průzkum o lázeňství a wellness ve své zemi se zaměřením na rodiny (zákonné regulace lázeňských a wellness služeb, přírodní léčivé zdroje, relevantní služby cestovního ruchu včetně volnočasových aktivit pro rodiny, trendy ve službách, ceny za procedury a pobyty...). Na začátku IPE každý národní tým prezentoval výsledky svého průzkumu (viz Obrázek 1). Poté se vytvořily tři mezinárodní týmy a zbytek IPE už studenti pracovali v těchto estonsko-litevsko-česko-polsko-řeckých skupinách.

Obrázek 2: Přednáška „Wellness services for all family members“ ve skanzenu polské vesnice v Tokarnii

Obrázek 3: Přednáška „Moon cosmetology“ v hotelu Odyssey hotel & SPA v Kielce

Studenti v průběhu absolvovali řadu odborných přednášek ke studované problematice: „Family situation in Europe“, „Wellness services for all family members“ (viz Obrázek 2), „Special spa treatments for whole family“, „Recreational services for families“, „Marketing of wellness tourism for entire families“, „Establishment of small and medium enterprises for wellness services“, „Moon cosmetology“ (viz Obrázek 3) aj.

Během IPE studenti navštívili několik různých lázeňských a wellness zařízení v Kielce i okolí. Zařízení byla vybrána velice zajímavě - studenti měli možnost navštívit velké polské lázně Busko poskytující lázeňskou péči standardního charakteru, viděli soukromé lázeňské zařízení Solec nabízející klientům služby jedinečného aquaparku s léčivou slanou vodou, nebo navštívili velice luxusní nový wellness Odyssey hotel & SPA v Kielce, včetně všech jeho částí, kde jsou poskytovány jednotlivé procedury (viz Obrázek 4).

Obrázek 4: Ukázka wellness procedur v Odyssey hotel & SPA v Kielce

Na závěr celé akce mezinárodní studentské týmy prezentovaly vypracované projekty o založení wellness zařízení specializovaných na rodiny. Všechny prezentace na závěrečném business veletrhu byly velice kvalitní. Odborná porota složená z akademických pracovníků, kteří na celý průběh IPE dohlíželi, nakonec za vítěze vybrala tým (viz Obrázek 5), ve kterém Vysokou školu polytechnickou Jihlava skvěle reprezentovaly studentky oboru Cestovní ruch VŠP Jihlava - slečna Alžběta Kubátová a slečna Lenka Příleská.

Obrázek 5: Vítězný tým IPE Welltour 3

Po prezentování výsledků dvoutýdenní práce proběhlo slavnostní zakončení akce, při kterém všichni zúčastnění obdrželi certifikáty dokládající jejich účast na tomto intenzivním programu Erasmu (viz Obrázek 6).

Obrázek 6: Účastnice IPE Welltour 3 se svými certifikáty

IPE ale nejsou akce pouze nabité prací, čas se vždy najde i na odpočinek a na socializaci účastníků. Během pobytu na IPE všichni zúčastnění velmi dobře poznali malebné centrum Kielce, navštívili skanzen polské vesnice v Tokarnii, významné regionální poutní místo **Święty** Krzyż a národní park v Górach Świętokrzyskich - jednom z nejstarších evropských pohoří (viz Obrázek 7), palác rodiny Tarnowských v městě Ostrowiec, European Tale Centre in Pacanow a Jurapark Bałtów. Kromě získání nových kontaktů, rozšíření odborných vědomostí a procvičení dovedností práce v mezinárodním týmu, včetně komunikačních a prezentačních dovedností si tak všichni účastníci Welltour 3 odvezli i řadu krásných a zajímavých vzpomínek na návštěvu Polska.

Obrázek 7: Výlet účastníků IPE Welltour 3 do národního parku v Górach Świętokrzyskich

RNDr. Mgr. Stanislava Pachrová, Ph.D.
katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava
e-mail: pachrova@vspj.cz

VÝMĚNNÝ POBYT STUDENTŮ A AKADEMICKÝCH PRACOVNÍKŮ UŽHORODSKÉ NÁRODNÍ UNIVERZITY NA VYSOKÉ ŠKOLE POLYTECHNICKÉ JIHLAVA

Eva Janoušková

26. – 30. KVĚTNA 2014

Již druhým rokem pokračuje spolupráce katedry cestovního ruchu Vysoké školy polytechnické Jihlava (VŠPJ) a Fakulty cestovního ruchu Užhorodské národní univerzity. V roce 2013 proběhly dva týdenní výměnné pobyty studentů a akademických pracovníků obou škol v Jihlavě a v Užhorodu. V letošním roce navštívila skupina ukrajinských kolegů Jihlavu ve dnech 26. – 30. května.

Týdenní pobyt byl organizován jako studentský workshop na téma „Místa UNESCO v České republice“. Účastnilo se jej deset studentů a dvě akademické pracovnice z Užhorodu a jihlavští studenti a učitelé ve stejném počtu. Smíšené čtyřčlenné česko – ukrajinské týmy se zabývaly cestovním ruchem v pěti vybraných místech UNESCO v ČR: v Praze, Kutné Hoře, Třebíči, Telči a Zelené hoře. První den po seznámení účastníků a úvodní přednášce si každý tým vylosoval své téma – jedno z míst UNESCO. Studenti si připravili potřebné podklady pro další dny. Skupinu ukrajinských hostů také přivítal rektor VŠPJ. Všichni účastníci pak byli přijati představiteli Kraje vysočina. Druhý a třetí den pobytu byl věnován návštěvám zkoumaných míst. Poslední den workshopu týmy připravovaly prezentace svých témat. Workshop vyvrcholil přehlídkou a vyhlášením vítězné prezentace. Zvítězila originální prezentace týmu, který zpracovával téma Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře.

Zdroj: Archiv VŠPJ

Podle reakcí účastníků z české i ukrajinské skupiny se společný workshop vydařil. Studenti se vzájemně poznali a mohli se svými kolegy diskutovat nejen o tématech, která řešili v rámci workshopu.

Stejní studenti a učitelé se znovu setkají první týden v září, kdy bude jihlavská skupina pobývat v Užhorodu.

Zdroj: Archiv VŠPJ

Spolupráce obou vysokoškolských pracovišť je přínosná jak pro studenty, tak pro akademické pracovníky. V jednání jsou kromě dalších studentských workshopů i výměnné stáže akademiků spojené s přednáškami na partnerské škole. Jedna ze studentek oboru Cestovní ruch VŠPJ, která se zúčastnila pobytu v Užhorodu v roce 2013, připravuje bakalářskou práci na téma „Zakarpatská Ukrajina jako cílová destinace pro české turisty“.

Ukrajina je, i přes současné události, zemí velmi atraktivní pro české turisty. Češi se zajímají hlavně právě o Zakarpatskou oblast Ukrajiny, která byla v době „První republiky“ součástí Československa. Pro budoucí pracovníky v cestovním ruchu je absolvování výměnných pobytů vynikající příležitostí poznat prostředí tohoto regionu, jeho obyvatele i subjekty, které zde působí v cestovním ruchu.

Podrobnější informace o výměnných pobytech VŠP Jihlava a Užhorodské národní univerzity jsou k dispozici na https://kcr.vspj.cz/odborna-praxe-studentu/ukrajina-uzhorodska-narodni-univerzita.

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.,
vedoucí katedry cestovního ruchu VŠP Jihlava
e-mail: eva.janouskova@vspj.cz

AKCE, KTERÉ PROBĚHLY

Katedra cestovního ruchu Vysoké školy polytechnické Jihlava
Ve spolupráci s příspěvkovou organizací Vysočina Tourism uspořádaly 9. mezinárodní konferenci
Aktuální problémy cestovního ruchu na téma **„CESTOVNÍ RUCH A JEHO DOPADY NA SPOLEČNOST“**.

- Po dopoledním plenárním zasedání, kde zazněla řada zajímavých vyžádaných přednášek od čelních odborníků z oblasti českého cestovního ruchu, pokračovala odpolední diskuze ve 4 sekcích kde zaznělo 30 příspěvků v intencích Dopady cestovního ruchu na životní prostředí
- Dopady cestovního ruchu na současnou společnost
- Dopady rozvoje cestovního ruchu na ekonomickou situaci v destinaci
- Cestovní ruch jako nástroj pomoci (dobrovolnický cestovní ruch)
- Vzdělávací funkce cestovního ruchu
- Úloha veřejného a soukromého sektoru v plánování a řízení cestovního ruchu
- Reakce podniků cestovního ruchu na změny v poptávce (nové trendy)
- Best practices - přínosy rozvoje cestovního ruchu na lokální a regionální úrovni

Srdečně zveme naše čtenáře na jubilejní 10. ročník, který se uskuteční příští rok v únoru.
O souvisejících informacích napíšeme v příštím čísle.

AKCE, KTERÉ SE PŘIPRAVUJÍ

23. SJEZD ČESKÉ GEOGRAFICKÉ SPOLEČNOSTI A 16. SJEZD SLOVENSKEJ GEOGRAFICKEJ SPOLEČNOSTI

Středočeská pobočka ČGS ve spolupráci s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy pořádají **23. Sjezd ČGS a 16. Kongres SGS** ve dnech **25. – 28. Srpna**

Podrobněji na: http://www.cgs-sgs2014.cz/

5. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O CESTOVNÍM RUCHU V PAVLOVĚ

Katedra regionální ekonomie a správy Ekonomicko-správní fakulty MU Brno ve spolupráci se Společností vědeckých expertů cestovního ruchu pořádá **11. - 12. Září 2014** **5. Mezinárodní kolokvium na téma Vybrané problémy cestovního ruchu - teorie a praxe**.

Diskutovat se bude ve třech tematických blocích:

- Podpora cestovního ruchu v období 2014-2020 – moderuje doc. RNDr. Jiří Vystoupil, CSc.
- Destinační marketing a management-nové přístupy – moderuje doc. Ing. Monika Palatková, Ph.D.
- Udržitelný cestovní ruch –moderuje prof. RNDr. Josef Zelenka, CSc.

Podrobněji na
http//:www.econ.muni.cz/udalosti/vedeckovyzkumne/5-mezinarodni-kolokvium-o-cestovnim-ruchu/

6. ROČNÍK MEZINÁRODNÍ VĚDECKÉ KONFERENCE NA VYSOKÉ ŠKOLE HOTELOVÉ V PRAZE

Vysoká škola hotelová v Praze pořádá 6. ročník Mezinárodní vědecké konference **Hotelnictví, turismus a vzdělávání**. Konference se uskuteční ve středu dne **22. října 2014** od 09.30 hodin ve velké aule vysoké školy. Stejně jako v minulých ročnících předpokládáme účast představitelů veřejné správy, výzkumu, podnikové sféry, pedagogů a studentů vysokých škol.

Konference je věnována současným trendům a praktickým zkušenostem v oborech hotelnictví, gastronomie a cestovního ruchu. Cílem konference je prezentovat nové poznatky teorie i praxe v oboru služeb, zpřesnit vývojové trendy a umožnit navázání a prohloubení osobních kontaktů.

Bližší informace o konferenci jsou uvedeny na internetových stránkách www.vsh.cz/konference